

TILLAGA TIL KYNNINGAR
LANDSSKIPULAGSSTEFNA 2015–2026
DESEMBER 2014



Skipulagsstofnun

Útgefandi

Skipulagsstofnun, desember 2014

Útlit og hönnun

Júlíus Valdimarsson

Landsskipulagsstefna 2015–2026
Tillaga til kynningar



FORMÁLI

Hér er kynnt tillaga að landsskipulagsstefnu 2015–2026. Landsskipulagsstefna er nýr vettvangur fyrir stefnumótun á landsvísu um skipulagsmál. Með henni gefst betra tækifæri en fyrr til að stilla saman strengi og setja fram sameiginlega sýn og hugmyndir um þróun byggðar og ráðstöfun lands til nýtingar og verndar.

Margar áskoranir blasa við í skipulagsmálum hér á landi. Með skipulagsákvörðunum, jafnt á landi sem á hafi, í þéttbýli og dreifbýli og á láglandi og hálendi, þarf að vinna að sjálfbærri þróun, varðveislu náttúrugæða og lífsgæðum íbúa. Hvort sem við erum að undirbúa að byggja sumarbústað, leggja veg, byggja virkjun eða að leggja drög að nýju íbúðarhverfi eigum við sameiginlega hagsmuni af því að skipulagsákvörðanir séu traustar og vel grundaðar. Þá getur skipt miklu að við höfum gefið okkur tíma til að horfa vítt yfir og fram í tímann, eins og tækifæri gefst til þegar unnið er að heilstæðri skipulagsstefnu eins og landsskipulagsstefnu.

Mótun fyrstu landsskipulagsstefnunnar felur í sér lærdómsferli fyrir alla sem að koma og fyrirséð að þetta stjórnþæki mun taka breytingum og halda áfram að þróast við næstu endurskoðun landsskipulagsstefnu. Lögð hefur verið áhersla á að vinna tillöguna með lýðræðislegum og gegnsæjum hætti. Einnig hefur verið litið til fyrirmynda af sambærilegri stefnu í nágrannalöndum, svo sem landsplanredegðelse í Danmörku, Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging í Noregi og National Planning Framework og Scottish Planning Policy í Skotlandi.

Nú er tillaga að landsskipulagsstefnu lögð fram til átta vikna kynningar. Það er von okkar á Skipulagsstofnun að tillagan veki áhuga og umræðu og sé til þess fallin að auka samstöðu og skilning um mikilvægi skipulagsgerðar sem hreyfi-afis framfara og breytinga og stjórnþækis til að standa vörð um náttúru- og menningargæði og almannahagsmuni.



Ásdís Hlökk Theodórsdóttir
forstjóri Skipulagsstofnunar

TILLAGA AÐ
LANDSSKIPULAGSSTEFNU
2015–2026

Á árunum 2015–2026 skulu stjórnvöld vinna að skipulagsmálum í samræmi við landsskipulagsstefnu þessa sem felur í sér:



Stefnu um skipulag á miðhálandi Íslands



Stefnu um skipulag í dreifbýli



Stefnu um búsetumynstur og dreifingu byggðar



Stefnu um skipulag á haf- og strandsvæðum

Í landsskipulagsstefnu er eftirfarandi lagt til grundvallar auk markmiða skipulagslaga:

- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að sjálfbærri þróun.
- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar sé sveigjanlegt og stuðli að seiglu gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum.
- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að lífsgæðum fólks.
- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji samkeppnishæfni landsins alls og einstakra landshluta.



1 SKIPULAG Á MIÐHÁLENDI ÍSLANDS



Staðinn verði vörður um náttúru og landslag miðhálandisins vegna náttúruverndargildis og mikilvægis fyrir ferðapjónustu og útivist. Uppbygging innviða á miðhálandinu taki mið af sérstöðu þess.

1.1 Víðerni og náttúrugæði

Viðhaldið verði sérkennum og náttúrugæðum miðhálandisins með áherslu á verndun víðerna hálandisins, landslagsheilda, mikilvægra vistgerða og gróðurlenda og verðmætra menningarminja.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

1.1.1 Skipulagsákvæði um náttúru og víðerni

Sveitarfélög á miðhálandinu útfæri landsskipulagsstefnu um verndun víðerna og náttúrugæða í skipulagsáætlunum sínum. Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði þess gætt að mannvirki og umferð um hálandið skerði víðerni og önnur sérkenni og náttúrugæði hálandisins sem minnst. Til grundvallar stefnumörkun verði lögð kortlagning á umfangi víðerna, vistgerðarkort Náttúrufræðistofnunar Íslands og svæði sem njóta verndar vegna náttúrufræðis. Á svæðum sem flokkast sem víðerni verði svigrúm fyrir takmarkaða mannvirkjagerð, svo sem gönguskála, vegslóða og göngu- og reiðleiðir. Umfangsmeiri mannvirkjagerð verði beint að stöðum sem rýra ekki víðerni hálandisins.

1.1.2 Sjálfbær gróðurframvinda

Áhersla landsskipulagsstefnu á sjálfbæra gróðurframvindu á miðhálandinu verði m.a. útfærð með ákvæðum í aðalskipulagi um beitarsvæði í samráði við bændur og Landgræðslu ríkisins. Þau miði að því að beitarsvæði sé í samræmi við ástand vistkerfa og markmið um að endurheimta og styrkja náttúruleg vistkerfi og draga úr jarðvegseyðingu. Þannig verði stuðlað að því að beit á miðhálandinu verði stjórnað þannig að landnýting verði með sjálfbærum hætti, valdi ekki gróður- eða jarðvegseyðingu eða hamli náttúrulegri framvindu vistkerfa á illa förnu landi. Einnig verði, eftir því sem við á, sett ákvæði í aðalskipulagi um landgræðslu og landgræðslusvæði til að bregðast við rof-skemmdum. Skipulagsákvæðanir um beit og landgræðslu byggji á héraðsáætlunum Landgræðslu ríkisins.

1.1.3 Hverfisverndun víðerna og viðkvæmra svæða

Landsskipulagsstefna um verndun víðerna og náttúrugæða hálandisins verði eftir því sem við á útfærð með hverfisvernd í skipulagsáætlunum sveitarfélaga. Það varðar meðal annars að í aðalskipulagi verði þau svæði hverfisvernduð sem tilgreind eru í verndarflokki áætlunar um vernd og orkunýtingu landsvæða og náttúruverndaráætlun. Þá verði hverfisvernd nýtt til að vernda land sem er talið viðkvæmt fyrir búfjárbeit.

Önnur verkefni stjórnvalda

1.1.4 Kortlagning víðerna

Skipulagsstofnun og Umhverfisstofnun hafi forgöngu um að reglulega liggi fyrir uppfærð kort af umfangi og þróun víðerna á miðhálandinu. Í því felst að ákveða viðmið fyrir mat á umfangi víðerna út frá skipulagssjónarmiðum og að hafa aðgengilegt fyrir skipulagsvinnu sveitarfélaga og annarra aðila kort sem uppfærð eru reglulega um umfang víðerna.

1.1.5 Umhverfismat

Við umhverfismat áætlana og framkvæmda á miðhálandinu verði lagt mat á áhrif áætlunar/framkvæmdar á víðerni og hve mikil rýrnun eða eftir atvikum endurheimt verður á víðernum.



1.2 Ferðaþjónusta í sátt við náttúru og umhverfi

Uppbygging ferðamannaáðstöðu stuðli að góðri aðstöðu ferðafólks á miðhálandinu, en jafnframt verði gætt að því að óbyggðaupplifun skerðist sem minnst vegna mannvirkja og umferðar.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

1.2.1 Skipulag áfangastaða ferðamanna

Uppbygging ferðamannaáðstöðu verði takmörkuð á miðhálandinu og megináhersla lögð á uppbyggingu á jaðarsvæðum hálendisins og á nokkrum afmörkuðum svæðum við aðalvegi hálendisins. Gengið verði út frá eftirfarandi flokkun og staðsetningu þjónustustaða:

- Jaðarmiðstöðvar á tilteknum stöðum við meginleiðir inn á hálendið og í jaðri þess.
- Hálendismiðstöðvar á tilteknum stöðum við meginleiðir um hálendið.
- Skálasvæði á tilteknum stöðum í góðu vegasambandi.
- Fjallasel, í takmörkuðu vegasambandi og taki mið af hæfilegum dagleiðum göngufólks.

Við skipulagsgerð verði stuðlað að því að ferðafólki um miðhálandið standi til boða vönduð og viðeigandi mannvirki og þjónusta og að ferðafólk dreifist þannig að álag á náttúru sé í samræmi við þol náttúrunnar. Við alla mannvirkjahönnun og framkvæmdir á hálendinu verði jafnframt lögð áhersla á tillitsemi við náttúrulegt landslag og viðhöfð sérstök aðgæsla sem tryggir að mannvirki falli sem best að umhverfi og rýri sem minnst hlut náttúrunnar í heildarmyndinni.

Önnur verkefni stjórnvalda

1.2.2 Kortlagning mannvirkja og þjónustu

Skipulagsstofnun í samvinnu við Þjóðskrá og Samband Íslenskra Sveitarfélaga hafi forgöngu um skráningu mannvirkja og þjónustu á hálendinu.

1.2.3 Mat á þörf fyrir uppbyggingu ferðaþjónustumannvirkja

Skipulagsstofnun í samvinnu við Ferðamálastofu og Samband Íslenskra Sveitarfélaga safni upplýsingum um þörf fyrir breyttar áherslur um mannvirkjagerð fyrir næstu endurskoðun landsskipulagsstefnu, meðal annars með hliðsjón af ferðamálastefnu sem nú er í mótun og staðbundinni greiningu og stefnumótun á einstökum svæðum innan miðhálandisins.

1.3 Samgöngur í sátt við náttúru og umhverfi

Uppbygging samgöngukerfis á miðhálandinu stuðli að góðu aðgengi að hálandinu og jafnvægi milli ólíkra ferðamáta. Mannvirki og umferð hafi lágmarksáhrif á víðerni og óbyggðaupplifun.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

1.3.1 Skipulag samgangna

Sveitarfélög á miðhálandinu geri grein fyrir og marki stefnu um þjóðvegi, þ.e. stofnvegi og landsvegi, í aðalskipulagi í samráði við Vegagerðina. Skipulag annarra vega og vegslóða á miðhálandinu fari samkvæmt sérstökum gagnagrunni á landsvísu um vegi og vegslóða aðra en þjóðvegi. Skipulagsákvæði um vegi á miðhálandinu feli í sér að vegaframkvæmdum verði haldið í lágmarki, möskvar vegakerfisins verði sem stærstir og að hönnun allra vega taki mið af náttúruvernd sérstaklega með tilliti til landslags, víðerna og verndar viðkvæmra svæða. Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði jafnframt leitað jafnvægis varðandi aðgengi að áhuga- verðum stöðum eftir mismunandi ferðamátum þannig að ferðafólki á vélknúnum ökutækjum sé tryggður aðgangur að fjölbreyttum svæðum en jafnframt tryggð kyrrlát svæði án vélknúinnar umferðar. Ferðamannaleiðir (gönguleiðir, reiðleiðir og reiðhjóllaleiðir) verði eftir því sem kostur er aðskildar frá meginvegakerfi miðhálandisins. Þá verði í skipulagsáætlunum sveitarfélaga jafnframt tekin afstaða til þess hvar gera má ráð fyrir lendingarstöðum þyrila og flugvéla og eftir atvikum afmörkuð kyrrlát svæði gagnvart vélknúinni umferð á lofti og landi.

Önnur verkefni stjórnvalda

1.3.2 Kortagrunnur um vegi

Á hverjum tíma skulu Landmælingar Íslands veita aðgang að kortagrunni yfir samþykktu vegi og vegslóða utan flokkunarkerfis vegalaga. Kortagrunnurinn skal byggður á tillögum sveitarfélaga sem eru háðar samþykki Umhverfisstofnunar.

1.3.3 Nánari stefnumótun um vegakerfi miðhálandisins

Við endurskoðun landsskipulagsstefnu og samgönguáætlunar vinni skipulags- og samgönguyfirvöld að nánari greiningu á kostum varðandi þróun samgöngukerfis og útfærslu vega á miðhálandinu. Þar verði meðal annars metið núverandi ástand vega og sú stefna sem sett var um samgöngukerfi á hálandinu með svæðisskipulagi miðhálandisins. Einnig verði höfð hliðsjón af afrakstri vinnu sem iðnaðar- og viðskiptaráðherra setti af stað haustið 2014 við mótun stefnu og framtíðarsýnar fyrir ferðaþjónustu á Íslandi.



1.4 Sjálfbær nýting orkulinda

Orkulindir á miðhálandinu verði nýttar með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi, sérstaklega með tilliti verndunar víðerna.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

1.4.1 Orkunýting í skipulagsáætlunum

Skipulagsákvæðanir um landnýtingu og mannvirkjagerð vegna orkuvinnslu og orkuflutnings taki mið af áherslu landsskipulagsstefnu á verndun víðerna og náttúru miðhálandisins. Meiriháttar mannvirkjagerð verði beint að stöðum sem rýra ekki víðerni eða landslagsheildir hálandisins.

Önnur verkefni stjórnvalda

1.4.2 Umhverfismat virkjunarkosta

Við umhverfismat verndar- og orkunýtingaráætlunar verði lagt mat á samlegðaráhrif virkjunarkosta á víðerni og náttúru hálandisins. Lagt verði mat á áhrif orkuflutningsmannvirkja og samlegðaráhrif nýrra virkjunarkosta með öðrum mannvirkjum sem fyrir eru eða þegar ákveðin.

1.4.3 Umhverfismat orkuflutningskosta

Við umhverfismat kerfisáætlunar verði lagt mat á áhrif mismunandi kosta varðandi legu og útfærslu orkuflutningsmannvirkja á víðerni og náttúru hálandisins. Á miðhálandinu taki slíkt umhverfismat til kosta sem felast í lagningu jarðstrengja auk loftlína.

1.5 Trygg fjarskipti í sátt við náttúru og umhverfi

Skipulag gefi kost á uppbyggingu fjarskiptamannvirkja til að tryggja örugg fjarskipti, um leið og gætt verði að áhrifum á náttúru og landslag.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

1.5.1 Fjarskipti í skipulagsáætlunum

Skipulagsákvæðanir um fjarskiptamannvirki geri kleift að byggja upp traust fjarskiptakerfi og taki mið af landsskipulagsstefnu um víðerni og náttúru miðhálandisins.

1.6 Skipulag með tilliti til náttúruvár

Við skipulagsgerð á miðhálandinu verði tekið tillit til öryggis vegna náttúruvár.

Skipulagsgerð sveitarfélaga


1.6.1 Skipulag með tilliti til náttúruvár

Við ákvæðanir um mannvirkjagerð á miðhálandinu verði tekið tillit til hættu sem talin er stafa af náttúruvá, svo sem snjóflóðum, skriðuföllum, vatnsflóðum, eldgosum, jökulhlaupum og jarðskjálftum.



2 SKIPULAG Í DREIFBÝLI





Skipulag í dreifbýli gefi kost á fjölbreyttri nýtingu lands, svo sem til ræktunar, ferðapjónustu og útivistar, í sátt við náttúru og landslag.



2.1 Sjálfbær byggð í dreifbýli

Skipulag landnotkunar styðji við búsetu og samfélag í dreifbýli með langtímasýn um ráðstöfun lands til nýtingar og verndar og samþættri stefnu um byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

2.1.1 Sjálfbær byggð í skipulagsáætlunum

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði miðað að því að styðja og styrkja samfélag viðkomandi byggðarlags með því að beina vexti að þeim kjörnum sem fyrir eru. Í dreifbýli tengist fjölgun íbúða fremur búrekstri eða annarri staðbundinni landnýtingu eða atvinnustarfsemi.

2.2 Umhverfis- og menningargæði

Skipulag landnotkunar stuðli að heilnæmu umhverfi og verndun og varðveislu sérstæðrar náttúru og menningar og sögu sem felst meðal annars í byggingararfi og landslagi.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

2.2.1 Byggð falli að landslagi og náttúru

Skipulagsáætlanir sveitarfélaga marki stefnu um gæði og yfirbragð byggðar og annarra mannvirkja í dreifbýli. Skipulagsákvæðanir um staðsetningu og hönnun nýrra mannvirkja í dreifbýli taki mið af byggingarhefðum, landslagi og staðháttum. Um leið verði gætt að hagkvæmni varðandi samgöngur og veitur og að byggð gangi ekki að óþörfu á svæði sem eru verðmæt til landbúnaðar eða vegna náttúruverndar. Við skipulag frístundabyggðar verði almennt miðað að afmörkuðum en samfelldum frístundabyggðarsvæðum sem gefa notendum þeirra kost á góðum tækifærum til útiveru um leið og gætt er að því að frístundabyggðin skerði ekki mikilvæg eða viðkvæm svæði með tilliti til landbúnaðar eða náttúruverndar. Flokkun landbúnaðarlands, landslagsgreining og vistgerðarflokkun verði lögð til grundvallar skipulagsákvörðunum.

2.2.2 Náttúra, menningararfur og heilnæmt umhverfi

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði leitast við að varðveita náttúru- og menningargæði sem hafa staðbundið eða víðtækara gildi út frá sögu, náttúrufari eða menningu. Það getur meðal annars falist í stefnu um vistheimt og verndun gróðurs og jarðvegs. Jafnframt verði gætt að álagi á vatn og vatnsvernd. Landslagsgreining, vistgerðarflokkun ásamt héraðsáætlunum Landgræðslu ríkisins og vatnaáætlun verði lagðar til grundvallar skipulagsákvörðunum.

2.3 Sjálfbær nýting landbúnaðarlands

Skipulag landnotkunar stuðli að möguleikum á fjölbreyttri og hagkvæmri nýtingu landbúnaðarlands í sátt við umhverfið.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

2.3.1 Skipulag landbúnaðarlands

Í aðalskipulagi byggi skipulagsákvæðanir um ráðstöfun lands í dreifbýli til landbúnaðar og annarrar nýtingar á flokkun landbúnaðarlands. Landi sem hentar vel til ræktunar verði almennt ekki ráðstafað til annarra nota með óafturkræfum hætti. Val á svæðum til skógræktar og stefna um þau taki mið af því að skógrækt falli vel að landi og að eftir því sem við á séu samþætt sjónarmið skógræktar, landbúnaðar og útivistar. Flokkun landbúnaðarlands, landslagsgreining og vistgerðarflokkun verði lögð til grundvallar skipulagsákvörðunum um landbúnaðarland.

Önnur verkefni stjórnvalda

2.3.2 Flokkun landbúnaðarlands

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið í samstarfi við Skipulagsstofnun, Samband íslenskra sveitarfélaga, Landgræðslu ríkisins og Bændasamtök Íslands stendur fyrir gerð leiðbeininga um flokkun landbúnaðarlands til nota við skipulagsgerð og aðra stefnumótun um landnýtingu.

2.4 Ferðaþjónusta í sátt við náttúru og umhverfi

Skipulag landnotkunar stuðli að eflingu ferðaþjónustu í dreifbýli um leið og gætt verði að því að varðveita þau gæði sem eru undirstaða ferðaþjónustu.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

2.4.1 Ferðaþjónusta á grunni sérstöðu og umhverfisgæða

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði leitast við að greina sérstöðu, styrkleika og staðaranda viðkomandi svæðis með tilliti til tækifæra í ferðaþjónustu. Skipulagsákvæðanir um ferðaþjónustu taki mið af náttúruverndarsjónarmiðum og kortlagningu á auðlindum ferðaþjónustunnar og miði jafnframt að því að ferðaþjónustuuppbygging nýtist jafnt íbúum á svæðinu og ferðamönnum.



2.5 Orkumannvirki í sátt við náttúru og umhverfi

Orkulindir í dreifbýli verði nýttar með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi. Mannvirki vegna orkuvinnslu og orkuflutnings falli sem best að landslagi og annarri landnotkun.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

2.5.1 Orkunýting í skipulagsáætlunum

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði tekin afstaða til möguleika til orkuframleiðslu með vatnsafli, jarðvarma og vindorku í sátt við náttúru og samfélag. Við skipulagsákvæðanir um nýja orkuvinnslukosti og lagningu raflína verði lagt mat á umhverfisáhrif, þar á meðal sjónræn áhrif og leitast við að velja þann kost sem veldur minnstum neikvæðum umhverfisáhrifum.

Önnur verkefni stjórnvalda

2.5.2 Skipulag vindorkunýtingar

Skipulagsstofnun í samstarfi við hlutað-eigandi stofnanir standi fyrir fræðslu og miðlun upplýsinga um skipulagsmál og umhverfismat vindorkunýtingar.

2.6 Sjálfbærar samgöngur

Skipulag landnotkunar feli í sér samþætta stefnu um byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli með áherslu á greiðar, öruggar og vistvænar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

2.6.1 Samgöngur innan vinnusóknarsvæða

Skipulagsgerð sveitarfélaga stuðli að greiðum samgöngum innan skilgreindra vinnusóknar- og þjónustusvæða megin-kjarna, með styrkingu byggðar að leiðarljósi.

2.6.2 Ferðamannaleiðir

Sveitarfélög nýti skipulagsgerð til þess að skilgreina meginleiðir ferðamanna, gangandi, ríðandi og hjólandi.

2.6.3 Skipulag vegslóða

Skipulag annarra vega og vegslóða utan flokkunarkerfis vegalaga fari samkvæmt sérstökum gagnagrunni á landsvísu um vegi og vegslóða aðra en þjóðvegi.

Önnur verkefni stjórnvalda

2.6.4 Kortagrunnur um vegi

Á hverjum tíma skulu Landmælingar Íslands veita aðgang að kortagrunni yfir samþykta vegslóða utan flokkunarkerfis vegalaga. Kortagrunnurinn skal byggður á tillögum sveitarfélaga sem eru háðar samþykki Umhverfisstofnunar.

2.7 Trygg fjarskipti í sátt við umhverfið

Skipulag gefi kost á uppbyggingu fjarskiptamannvirkja til að tryggja örugg fjarskipti, um leið og gætt verði að áhrifum á náttúru og landslag.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

2.7.1 Fjarskipti í skipulagsáætlunum

Skipulagsáskvarðanir um fjarskiptamannvirki geri kleift að byggja upp traust fjarskiptakerfi, en taki jafnframt tillit til áhrifa á náttúru og landslag.

2.8 Skipulag með tilliti til náttúruvár og loftslagsbreytinga

Skipulag landnotkunar stuðli að öryggi almennings gagnvart náttúruvá og loftslagsbreytingum.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

2.8.1 Skipulagsgerð sveitarfélaga

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði tekið tillit til þeirrar hættu sem stafar af náttúruvá, svo sem snjóflóðum, skriðuföllum, vatnsflóðum, eldgosum, jökulhlaupum og jarðskjálftum. Sérstaklega verði hugað að hættu sem fylgir gróðureldum og hugað að flóttaleiðum og brunavörnum í frístundabyggð og á skógræktarsvæðum. Einnig verði, eftir því sem við á, tekið tillit til loftslagsbreytinga, svo sem þar sem þær leiða til breytinga á rennsli eða farvegum jökuláa, flóðahættu eða sandfoks.

3 BÚSETUMYNSTUR OG DREIFING BYGGÐAR





Þróun þéttbýlis og fyrirkomulag byggðar
stuðli að sjálfbærni með áherslu á gæði
í hinu byggða umhverfi og markvissu og
sambættu skipulagi byggðar og samgangna.



3.1 Heildstætt búsetumynstur og jafnvægi í byggðapróun

Skipulag byggðar og þróun þéttbýlis stuðli að samkeppnishæfni og þoli samfélags í einstökum landshlutum og á landinu í heild.

Skipulagsgerð sveitarfélaga og sóknaráætlanir landshluta

3.1.1 Skilgreining meginkjarna

Við skipulagsgerð sveitarfélaga og gerð sóknaráætlana landshluta verði skilgreindir meginkjarnar í hverjum landshluta og vinnusóknar- og þjónustusvæði þeirra. Uppbyggingu, þar á meðal samgangna, verði hagað þannig að hún sé til þess fallin að styrkja kjarnana sem sjálfbæra burðarása viðkomandi nærsamfélags.

Önnur verkefni stjórnvalda

3.1.2 Greining vinnusóknar- og þjónustusvæða

Skipulagsstofnun í samstarfi við Byggðastofnun, Innanríkisráðuneytið, Vegagerðina og Samband íslenskra sveitarfélaga vinni að samræmdri greiningu á vinnusóknar- og þjónustusvæðum stærstu þéttbýlisstaða.

3.2 Sjálfbært skipulag þéttbýlis

Skipulag byggðar stuðli að sjálfbærri þróun þéttbýlisstaða með þéttri, samfelldri byggð, endurskipulagningu vannýtttra svæða og eflingu nærsamfélags. Uppbygging íbúðar- og atvinnuhúsnæðis verði í samræmi við þarfir samfélagsins á hverjum tíma og til framtíðar.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

3.2.1 Vöxtur þéttbýlisstaða inn á við

Sveitarfélög skilgreini í aðalskipulagi vaxtarmörk þéttbýlisstaða með það fyrir augum að efla viðkomandi þéttbýlisstað og standa vörð um verðmæt náttúrusvæði og landbúnaðarland. Skýr skil verði milli þéttbýlis og dreifbýlis og vexti þéttbýlisstaða beint inn á við. Almennt verði haft að leiðarljósi að þetta byggð og blanda atvinnustarfsemi, verslun og þjónustu og tengja hana íbúðarbyggð í þágu sjálfbærni daglegs lífs og aukinna lífsgæða.

3.2.2 Hagkvæm uppbygging

Í skipulagsáætlunum sveitarfélaga verði mörkuð stefna um uppbyggingu íbúðar- og atvinnuhúsnæðis sem tekur mið af fyrirsjáanlegum þörfum samfélagsins og lýðfræðilegum breytingum til framtíðar. Stuðlað verði að fjölbreyttum húsnæðiskostum, svo sem hvað varðar húsagerðir og stærðir. Tryggt verði fjölbreytt og sveigjanlegt húsnæði sem stuðlar að félagslegri fjölbreytni og í því samhengi verði hugað sérstaklega að framboði á húsnæði á viðráðanlegu verði.

Önnur verkefni stjórnvalda

3.2.3 Upplýsingar um húsnæðismál

Þjóðskrá Íslands í samstarfi við Skipulagsstofnun og Samband íslenskra sveitarfélaga vinni að úrbótum í skráningu, miðlun og greiningu upplýsinga um húsnæðismál með tilliti til skipulagsákvæðana.



3.3 Gæði hins byggða umhverfis

Skipulag byggðar og bæjahönnun stuðli að gæðum í hinu byggða umhverfi og að yfirbragð og mælikvarði nýrrar byggðar falli að bæjarmynd viðkomandi staðar og sögulegri byggð. Jafnframt verði stuðlað að heilnæmu umhverfi sem veiti góð skilyrði til búsetu og möguleika til fjölbreyttrar útiveru.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

3.3.1 Gæði byggðar og bæjarrýma

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði sérstaklega hugað að gæðum hins byggða umhverfis og sett fram stefna og ákvæði um mælikvarða byggðar, byggðamynstur og samspil byggðar, bæjarrýma og ferðamáta. Einnig verði sérstaklega hugað að almenningsrýmum og útivistarsvæðum með það að markmiði að hvetja til útiveru og hreyfingar, matjurta-ræktunar og náttúruupplifunar og varðveita verðmæt náttúrusvæði. Jafnframt verði tekið tilliti til sögulegs samhengis í þróun byggðar og menningararfurinn nýttur til að styrkja sérkenni og staðaranda.

3.3.2 Heilnæmt umhverfi

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði stuðlað að heilnæmi umhverfis með viðeigandi ráðstöfunum varðandi vatnsvernd, vatnsveitu, fráveitu, úrgangsméðhöndlun, hljóðvist og loftgæði. Sérstaklega verði hugað að umhverfisvænum lausnum þar sem það á við, svo sem varðandi möguleika til flokkunar og endurvinnslu, sjálfbærar ofanvatnslausnir og aukna nýtni við auðlindanotkun.

3.4 Samkeppnishæf samfélög og atvinnulíf

Skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að samkeppnishæfni og eflingu atvinnulífs.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

3.4.1 Öflugir innviðir

Skipulagsgerð sveitarfélaga stuðli að uppbyggingu atvinnulífs til framtíðar, með áherslu á gæði í hinu byggða umhverfi og öflugum innviðum. Sérstaklega verði hugað að fjölbreytni atvinnulífs með tilliti til þols gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum.



3.5 Sjálfbærar samgöngur

Skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér samþætta stefna um byggð og samgöngur með áherslu á greiðar, öruggar og vistvænar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

3.5.1 Samgöngur innan vinnusóknarsvæða

Skipulagsgerð sveitarfélaga stuðli að greiðum samgöngum innan skilgreindra vinnusóknar- og þjónustusvæða, með styrkingu byggðar að leiðarljósi. Við skipulag byggðar og samgangna verði miðað við að sem flestir íbúar komist til næsta meginkjarna á innan við einni klukkustund. Skipulag feli einnig í sér stefnu um almenningssamgöngur. Jafnframt verði mótuð stefna um tengingar milli helstu megin- kjarna í samræmi við samgönguáætlun.

3.5.2 Samgöngur í þéttbýli

Sveitarfélög marki í skipulagi samþætta stefnu um byggð og samgöngur. Áhersla verði lögð á göngu- og hjólavænt umhverfi og að tvinna saman almenningssamgöngur og byggðar- skipulag. Gatnaskipulag og gatnahönnun miði að því að skapa bæjarrými og umferðarrými fyrir akandi, hjólandi og gangandi vegfarendur.

Önnur verkefni stjórnvalda

3.5.3 Úrlausn ágreiningsmála um innviði

Í þeim tilvikum þegar staðfestingu aðalskipu- lags hefur verið frestað vegna ágreinings um uppbyggingu og legu samgöngu- eða veitu- mannvirkja getur umhverfis- og auðlinda- ráðherra í samvinnu við hlutaðeigandi ráðherra og viðkomandi sveitarfélög haft forgöngu um að settur verði á laggirnar samráðshópur til að leita sátta um lausn.

3.6 Trygg fjarskipti í sátt við umhverfið

Skipulag gefi kost á uppbyggingu fjarskiptamannvirkja til að tryggja örugg fjarskipti, um leið og gætt verði að umhverfisáhrifum.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

3.6.1 Fjarskipti í skipulagsáætlunum

Skipulagsákvarðanir um fjarskiptamannvirki geri kleift að byggja upp traust fjarskiptakerfi, en taki jafnframt tillit til umhverfisáhrifa.

Önnur verkefni stjórnvalda

3.6.2 Mælikvarðar fyrir fjarskipti

Póst- og fjarskiptastofnun hafi forgöngu um gerð mælikvarða á sviði fjarskiptamála fyrir skipulagsgerð.



3.7 Náttúruvá og loftslagsbreytingar

Við skipulag byggðar verði tekið tillit til náttúruvár og loftslagsbreytinga.

Skipulagsgerð sveitarfélaga

3.7.1 Skipulag með tilliti til náttúruvár og umhverfisbreytinga

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði hugað að því hvernig má með skipulagsaðgerðum draga úr losun gróðurhúsalofttegunda. Jafnframt verði tekið tillit til áhrifa loftslagsbreytinga, svo sem vegna hækkunar sjávarborðs, og náttúruvár, svo sem snjóflóða, skriðufalla, vatnsflóða, eldgosa, jökulhlaupa og jarðskjálfta, með það að markmiði að varna slysum á fólki og tjóni á mannvirkjum. Upplýsingar Veðurstofu Íslands um náttúruvá og loftslagsbreytingar verði lagðar til grundvallar skipulagsákvörðunum.



4 SKIPULAG Á HAF- OG STRANDSVÆÐUM



Skipulag haf- og strandsvæða veiti grundvöll fyrir fjölbreyttri nýtingu um leið og viðhaldið verði mikilvægum auðlindum hafsvæða við Ísland.



4.1 Sjálfbær nýting auðlinda

Skipulag nýtingar á haf- og strandsvæðum grundvallast á heildarsýn á málefni hafsins þar sem viðhaldið er heilbrigði, líffræðilegri fjölbreytni og framleiðslugetu hafsins. Skipulagsákvæðanir um staðbundna nýtingu á haf- og strandsvæðum byggja á vistkerfisnálgun og stuðli þannig að viðhaldi vistkerfa og sjálfbærri nýtingu auðlinda.

4.1.1 Öflun upplýsinga um vernd og nýtingu

Skipulagsstofnun vinni að landfræðilegum gagnagrunni/vefgátt í samráði við hlutað-eigandi stofnanir sem hefur að geyma upplýsingar um siglingaleiðir, verndarsvæði og starfsemi á haf- og strandsvæðum.

4.1.2 Stefnumótun

Þegar löggjöf um skipulagsmál haf- og strandsvæða liggur fyrir verði mörkuð nánari stefna um skipulagsmál haf- og strandsvæða í samræmi við þá umgjörð og fyrirmæli sem þar verða sett.

4.2 Skýr og skilvirk stjórnsýsla skipulagsmála

Stjórnsýsla skipulagsmála á haf- og strandsvæðum verði skýr og samræmd. Aðkoma ólíkra stjórnvalda og hagsmunaaðila að skipulagsvinnunni verði tryggð og leitast við að koma í veg fyrir árekstra ólíkrar nýtingar og verndarsjónarmiða.

4.2.1 Stjórnsýsla

Með nýrri löggjöf um skipulagsmál á haf- og strandsvæðum verði ákveðið hvernig stjórnsýslu skipulagsmála á haf- og strandsvæðum skuli háttað.

4.2.2 Kynning fyrir nágrannaríkjum

Tryggt verði að áform á íslenska hafsvæðinu sem líkleg eru til að hafa umhverfisáhrif út fyrir efnahagslögsögu Íslands fái viðeigandi kynningu fyrir viðkomandi nágrannaríki samkvæmt lögum um umhverfismat áætlaða og mat á umhverfisáhrifum framkvæmda.

4.2.3 Skilgreining á strandlínu

Landmælingar Íslands í samráði við hlutað-eigandi stofnanir vinni að því að skilgreina strandlínu eða núll hæðarlínu við þéttbýli og önnur byggð svæði þar sem hætta stafar af sjávarflóðum og vegna breytinga á sjávarborði vegna loftslagsbreytinga.

4.2.4 Endurskoðun landnotkunarflokka á hafnar- og iðnaðarsvæðum

Skipulagsstofnun í samráði við Hafnasamband Íslands og Samband íslenskra sveitarfélaga vinni að endurskoðun á skilgreiningu landnotkunarflokka í skipulagsreglugerð vegna hafnar- og iðnaðarsvæða utan þéttbýlis þannig að ákvæði taki betur mið af eðli og umfangi starfsemi á slíkum svæðum.



4.3 Svæðisbundin skipulagsgerð

Komið verði á fót svæðisbundinni skipulagsgerð fyrir haf- og strandsvæði næst landi sem veiti grundvöll fyrir nýtingu haf- og strandsvæða, taki mið af mismunandi hagsmunum og samþættingu nýtingar og verndar við ströndina, þar sem gæta þarf samræmis milli skipulags á landi og hafi.

4.3.1 Svæðisbundin skipulagsgerð

Þegar umgjörð svæðisbundinnar skipulagsgerðar hefur verið ákveðin í lögum verði þegar hafist handa við skipulagsvinnu á þeim svæðum þar sem hún er mest aðkallandi vegna samræmingar staðbundinnar nýtingar ólíkrar atvinnustarfsemi og frístundaiðju, samgöngu-leiða og verndarsjónarmiða. Slík svæðisbundin skipulagsgerð greini núverandi nýtingu og fyrirliggjandi ákvarðanir um nýtingu og setji fram stefnu um sjálfbæra nýtingu og staðbundin skipulagsákvæði, eftir því sem við á, um framtíðarnýtingu og verndun. Þannig verði tekið saman landfræðilegt yfirlit og mörkuð stefna um svæðisnýtingu til sjávareldis, orkuvinnslu, frístunda og ferðaþjónustu, efnistöku, samgangna, veitna og verndar náttúru og menningarminja.





**GREINARGERÐ MEÐ
TILLÖGU AÐ
LANDSSKIPULAGSSTEFNU**

INNGANGUR

Hér er sett fram tillaga að Landsskipulagsstefnu 2015–2026 til kynningar ásamt umhverfismati. Landsskipulagsstefna er unnin á grundvelli skipulagslaga nr. 123/2010, en umhverfis- og auðlindaráðherra ber að leggja fram á Alþingi tillögu til þingsályktunar um landsskipulagsstefnu til 12 ára innan tveggja ára frá alþingiskosningum. Ráðherra felur Skipulagsstofnun gerð tillögu að landsskipulagsstefnu. Gerð landsskipulagsstefnu er háð umhverfismati samkvæmt lögum um umhverfismat áætlana nr. 105/2006. Ítarlega er gerð grein fyrir ferli við gerð landskipulagsstefnu í reglugerð nr. 1001/2011.

Landsskipulagsstefna er nú mótuð í annað sinn. Tillaga til þingsályktunar um landsskipulagsstefnu var lögð fram í fyrsta sinn á Alþingi vorið 2013, en náði ekki afgreiðslu fyrir þinglok. Nýr umhverfis- og auðlindaráðherra ákvað að hefja á ný vinnu við gerð landsskipulagsstefnu í október 2013.

Umhverfis- og auðlindaráðherra ákveður hverju sinni, við upphaf vinnu við gerð landsskipulagsstefnu, um hvaða viðfangsefni skal fjallað og hvaða áherslur skal leggja til grundvallar við mótun landsskipulagsstefnu. Ráðherra kynnti Skipulagsstofnun í október 2013 að í Landsskipulagsstefnu 2015–2026 skuli fjallað um skipulag á miðhálandi Íslands, búsetumynstur og dreifingu byggðar, skipulag haf- og strandsvæða og landnotkun í dreifbýli. Þrjú fyrrnefndu viðfangsefni eru þau sömu og fjallað var um í fyrri tillögu að landsskipulagsstefnu, en landnotkun í dreifbýli er nýtt viðfangsefni.

Landsskipulagsstefna er unnin í virku samráði við sveitarfélög og samtök þeirra, opinberar stofnanir og félagasamtök. Starfræktur er sérstakur samráðsvettvangur vegna mótunar landsskipulagsstefnu, en á honum eru fulltrúar frá sveitarfélögum og samtökum þeirra, opinberum stofnunum, fyrirtækjum sem sinna uppbyggingu og rekstri grunngerðar og samtökum á sviði atvinnuvega og náttúru- og umhverfisverndar. Auk þess starfar ráðgjafarnefnd sem er Skipulagsstofnun og ráðherra til ráðgjafar við undirbúning landsskipulagsstefnu. Ráðgjafarnefndin er skipuð af umhverfisráðherra á grundvelli tilnefninga ráðuneyta og Sambands íslenskra sveitarfélaga. Í ráðgjafarnefndinni eru:

Sigríður Auður Arnardóttir, formaður, umhverfis- og auðlindaráðuneyti

Finnur Kristinsson, án tilnefningar

Helga Barðadóttir, tilnefnd af atvinnuvegaráðuneyti/iðnaðar- og viðskiptaráðherra

Sigríður Kristjánsdóttir, tilnefnd af atvinnuvegaráðun./sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra

Héðinn Unnsteinsson, tilnefndur af forsætisráðuneyti

Ásta Þorleifsdóttir, tilnefnd af innanríkisráðuneyti

Valtýr Valtýsson, tilnefndur af Sambandi íslenskra sveitarfélaga

Albertína F. Elíasdóttir, áheyrnarfulltrúi, tilnefnd af Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

Samráð við mótun landsskipulagsstefnu

Í töflunni hér að neðan er gerð grein fyrir helstu skrefum í kynningu og samráði gagnvart almenningi, samráðsvettvangi og ráðgjafarnefnd við mótun landsskipulagsstefnu.

Skref í ferlinu	Útgefin skjöl á www.landsskipulag.is	Almenningur, samráðsvettvangur	Ráðgjafarnefnd
Áherslur ráðherra kynntar	Bréf ráðherra til Skipulagsstofnunar (okt. 2013).		
Lýsing fyrir verkefnið	Lýsing (feb.2014). Samantekt af samráðsfundum (mars 2014). Umsögn Skipulagsstofnunar um framkomnar athugasemdir við lýsingu (apr. 2014).	Lýsing auglýst til skriflegra ábendinga (feb. 2014). Sex kynningar- og samráðsfundir víða um land (feb. & mars 2014). Fundir með einstökum aðilum (mars 2014).	Fundir 11.2. & 18.3.2014.
Greining forsendna og valkosta	Skipulagsmál á Íslandi 2014 – lykil-mælikvarðar og fyrirbyggjandi áætlanir (ág. 2014). Greining valkosta og umhverfisáhrifa (ág. 2014). Samantekt ábendinga úr umræðum á kynningar- og samráðsfundi um greiningu valkosta og umhverfismat (ág. 2014). Framkomnar skriflegar athugasemdir (okt. 2014).	Valkostaskýrsla kynnt til skriflegra athugasemda (ág. 2014). Umræðufundur um valkosti (ág. 2014).	Fundir 29.4. & 3.6. og samráð með tölvupósti í júlí 2014.
Mótun tillögu		Samráð við einstakar stofnanir og ráðuneyti um útfærslu markmiða og leiða (sep.-nóv. 2014).	Fundir 15.9., 24.11. & 10.12.2014.
Tillaga auglýst	Tillaga að landsskipulagsstefnu (des. 2014). Framkomnar athugasemdir. Umsögn Skipulagsstofnunar um athugasemdir.	Tillaga auglýst til skriflegra ábendinga (des. 2014). Kynningarfundir (jan. 2015).	Fundur/fundir
Tillaga til ráðherra	Tillaga að landsskipulagsstefnu.		Fundur/fundir
Tillaga til þingsályktunar	Þingsályktunartillaga. Á vef Alþingis: Framkomnar umsagnir.	Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis leitar umsagna.	Fundur/fundir
Þingsályktun samþykkt	Landsskipulagsstefna 2015-2026.		

Skáletrað það sem er áætlað á síðari stigum vinnu við gerð landsskipulagsstefnu

Á sérstöku vefsetri Skipulagsstofnunar, www.landsskipulag.is, eru aðgengilegar upplýsingar um gerð landsskipulagsstefnu. Þar má m.a. finna helstu skjöl sem hafa orðið til í ferlinu við mótun tillögunnar.

Helstu forsendur sem gengið er út frá við mótun landsskipulagsstefnu eru settar fram í forsenduskýrslunni *Skipulagsmál á Íslandi – Lykilmælikvarðar og fyrirliggjandi áætlanir*¹. Þar er annarsvegar sett fram greining á stöðu og þróun skipulagsmála í landinu og hinsvegar greining á fyrirliggjandi áætlunum stjórnvalda sem varða ráðstöfun lands til nýtingar og verndar sbr. 8. og 9. gr. reglugerðar nr. 1001/2011. Jafnframt er tillaga að landsskipulagsstefnu byggð á umhverfismati. Auk þess eru lögð til grundvallar gögn úr fyrra ferli landsskipulagsstefnu.

Kynning á tillögu að Landsskipulagsstefnu 2015–2026 er liður í samráðsferli landsskipulagsstefnu, en öll umgjörð vinnunnar miðar að því að hún sé opin og aðgengileg og að reglulega sé leitað eftir ábendingum og hugmyndum almennings og hagsmunaaðila. Auk kynningar á lýsingu og auglýsingu þessarar tillögu samkvæmt reglugerð var sérstök kynning á greiningu faghópa á valkostum fyrir gerð landsskipulagsstefnu. Greiningin var kynnt á opnum samráðsfundi og einnig gafst kostur á að skila inn skriflegum athugasemdum.

Í tengslum við gerð landsskipulagsstefnu skipaði umhverfis- og auðlindaráðherra sérstakan starfshóp um landnotkun í dreifbýli og sjálfbæra landnýtingu. Meginmarkmið hópsins var að vinna faglegan grundvöll fyrir framlagningu landsskipulagsstefnu varðandi landnotkun í dreifbýli og sjálfbæra landnýtingu og skilaði hann áfangaskýrslu í mars 2014. Auk þess hefur Skipulagsstofnun tekið saman skýrsluna *Um skipulag haf- og strandsvæða - Löggjöf, lykilhugtök og stjórnæki* að beiðni umhverfis- og auðlindaráðuneytis. Skýrslan er liður í undirbúningi fyrir vinnu við lagafrumvarp um haf- og strandsvæðaskipulag.

¹ – Skipulagsstofnun, 2014. Skipulagsmál á Íslandi – Lykilmælikvarðar og fyrirliggjandi áætlanir. http://www.landsskipulag.is/media/landsskipulagsstefna/Forsenduskýrsla_lokakjal_12-08-14_mForsidu.pdf

Uppbygging tillögunnar

Tillaga að Landsskipulagsstefnu 2015-2026 er kaflaskipt eftir þeim fjórum viðfangsefnum sem mörkuð er stefna um:



Framan við kaflana fjóra eru sett fram leiðarljós sem eru lögð til grundvallar stefnu um öll viðfangsefnin fjögur.

Undir hverju af viðfangsefnunum fjórum er fyrst sett fram eitt yfirmarkmið og síðan markmið sem varða einstaka efnisþætti eða málaflokka eins og byggð, náttúruvernd, orkuvinnslu eða samgöngur. Hverju markmiði er síðan fylgt eftir með aðgerðum eða leiðum sem ætlað er að stuðla að framfylgd viðkomandi markmiðs. Leiðirnar eru tvennskónar. Annarsvegar er um að ræða tilmæli og aðgerðir sem beint er til sveitarfélaga að vinna að í sínum skipulagsáætlunum. Hinsvegar er um að ræða ýmis verkefni sem beint er til tiltekinna opinberra stofnana, oft í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga.

Að auki liggur fyrir skýrslan *Skipulagsmál á Íslandi 2014* sem er fylgiskjal með tillögu að landsskipulagsstefnu, en í henni er í samræmi við 1. og 2. tölulið 2. mgr. 7. gr. reglugerðar nr. 1001/2011 gerð grein fyrir stöðu og þróun skipulagsmála og stefnu stjórnvalda í einstökum málaflokkum sem varða landnotkun.

UM VIÐFANGSEFNI LANDSSKIPULAGSSTEFNU

Í landsskipulagsstefnu 2015–2026 er sett fram stefna um fjögur viðfangsefni:



Skipulag á miðhálandi Íslands



Skipulag í dreifbýli



Búsetumynstur og dreifing byggðar



Skipulag á haf- og strandsvæðum

Fyrir öll fjögur viðfangsefni landsskipulagsstefnunnar er lagt til grundvallar:

- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að sjálfbærri þróun.
- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar sé sveigjanlegt og stuðli að seiglu gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum.
- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að lífsgæðum fólks.
- ◆ Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji samkeppnishæfni landsins alls og einstakra landshluta.

Sjálfbær þróun

Skipulag byggðar og landnotkunar getur stuðlað að sjálfbærri þróun með margvíslegum hætti. Með skipulagsákvörðunum er tekin afstaða til þess hvernig landi verður ráðstafað, teknar ákvarðanir um staðsetningu, form og fyrirkomulag nýrrar byggðar og svo mætti áfram telja. Skipulagsákvörðanir fela í sér ráðstöfun lands og auðlinda til langs tíma, oft varanlega, og geta þannig stuðlað að sjálfbærri þróun með því til dæmis að stuðla að varðveislu náttúru- og menningar-gæða, sjálfbærri nýtingu auðlinda og með því að draga úr ferðapörf og gefa kost á fjölbreyttum ferðamátum. Því er hér lagt til að sjálfbær þróun verði leiðarstef fyrir öll viðfangsefni landsskipulagsstefnu.

Seigla og sveigjanleiki

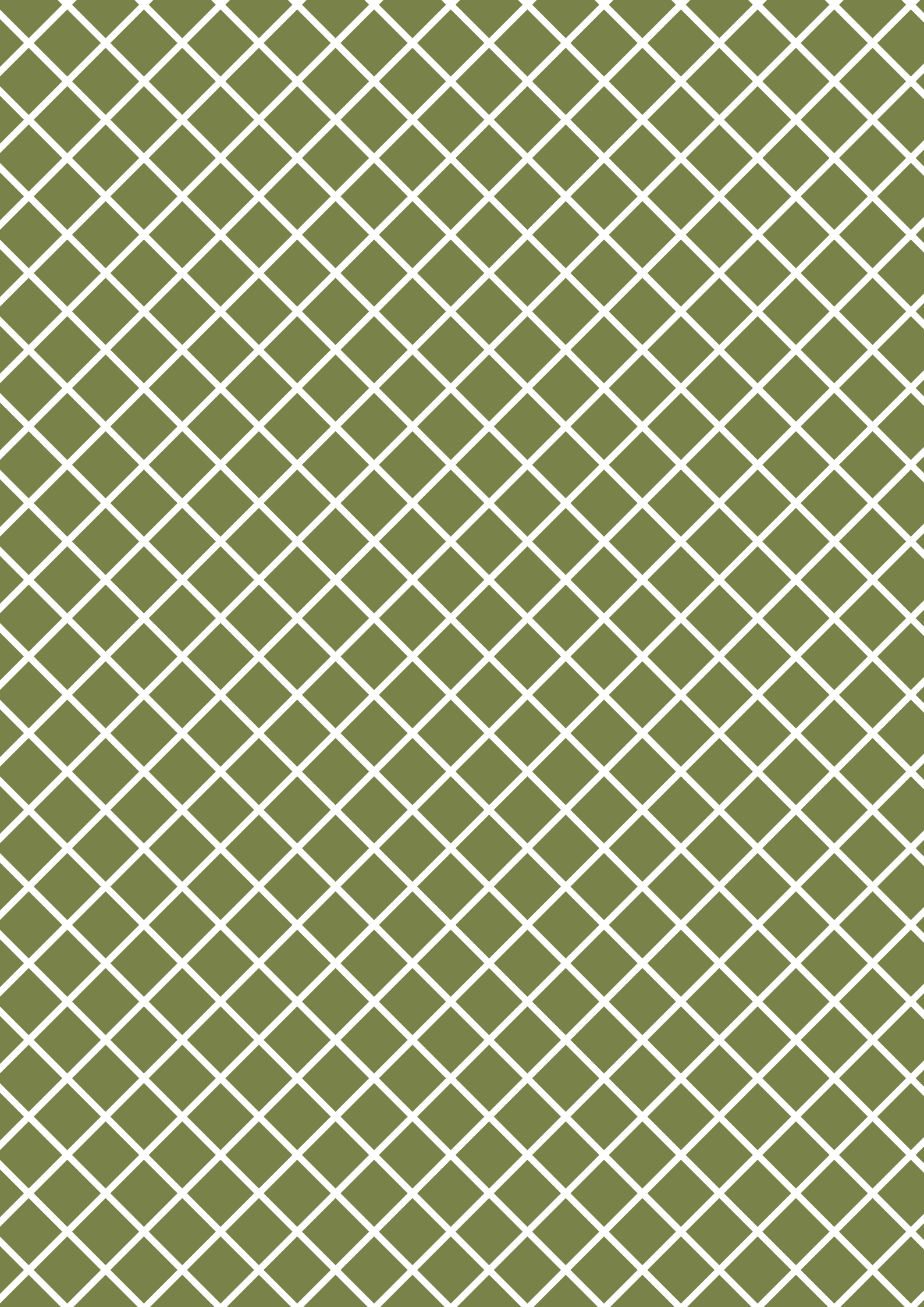
Auk þess að skipulagi sé ætlað að stuðla að sjálfbærri þróun, er jafnframt í auknum mæli horft til þess að skipulagsákvörðanir stuðli að því að byggt umhverfi hafi sveigjanleika og seiglu (e. resilience) gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum. Á næstu áratugum má gera ráð fyrir samfélagsbreytingum sem tengjast breyttri aldurssamsetningu, þar sem þeim fer fjölgandi sem tilheyra elstu aldursflokkunum. Það getur haft í för með sér breytingar á þörf og eftirspurn eftir húsnæði og aðrar breytingar tengdar daglegu umhverfi fólks. Þá er fyrirsjáanlegt að umhverfisbreytingar af völdum loftslagsbreytinga muni fela í sér nýjar áskoranir fyrir skipulagsgerð og hið byggða umhverfi. Það varðar til dæmis hækkun sjávarborðs og bráðnun jökla. Slíkar áskoranir kalla á að skipulag byggðar sé sveigjanlegt gagnvart breytingum og hafi til að bera seiglu til að geta svarað breyttum þörfum og aðstæðum. Því er hér lagt til að seigla og sveigjanleiki skipulags verði leiðarstef fyrir öll viðfangsefni landsskipulagsstefnu.

Lífsgæði

Með skipulagi er ákveðið hvernig byggð er útfærð, hvernig byggð og samgöngur spila saman og hvar og hvernig gert ráð fyrir svæðum til útivistar, svo eitthvað sé nefnt. Það eru því margir þættir skipulags sem hafa beint og óbeint áhrif á lífsgæði fólks. Þekkt er að útfærsla byggðar getur haft bein áhrif á lífsstílstengda sjúkdóma og vellíðan. Nefna má þætti eins og gæði hins byggða umhverfis, aðgengi að nærþjónustu frá heimili og tækifæri til útiveru og hreyfingar í daglegu lífi. Því er hér lagt til að lífsgæði verði leiðarstef fyrir öll viðfangsefni landsskipulagsstefnu.

Samkeppnishæfni

Að endingu er hér lagt til að samkeppnishæfni verði leiðarstef fyrir öll viðfangsefni landsskipulagsstefnu. Skipulag byggðar getur stuðlað að samkeppnishæfni með ýmsum hætti. Með því að beina vexti á tiltekin svæði í skipulagi og styrkja innviði er unnt að stuðla að hagkvæmari uppbyggingu og efla slagkraft viðkomandi svæðis í samkeppni við önnur um íbúa, fyrirtæki og ferðamenn. Einnig má nýta skipulag til að vinna út frá sérkennum og staðaranda viðkomandi staðar og þannig styrkja viðkomandi stað sem álitlegan kost fyrir búsetu og atvinnurekstur.





Skipulag á miðhálandi Íslands

Inngangur

Áherslur umhverfis- og auðlindaráðherra í upphafi landsskipulagsvinnunnar

Samkvæmt skipulagslögum skal ávallt setja fram stefnu um skipulagsmál miðhálandisins í landsskipulagsstefnu, enda er landsskipulagsstefnu ætlað að koma í stað svæðisskipulags miðhálandisins og taka yfir stefnumótandi þætti þess, sbr. 3. mgr. 10. gr. skipulagslaga.

Umhverfis- og auðlindaráðherra fól Skipulagsstofnun í október 2013 að hefja vinnu við gerð landsskipulagsstefnu og setti þá fram eftirfarandi áherslur varðandi mótun stefnu um skipulagsmál miðhálandisins:

Samkvæmt skipulagslögum skal landsskipulagsstefna ávallt marka stefnu um skipulagsmál á miðhálandi Íslands. Mikilvægt er að endurskoða fyrirliggjandi stefnumörkun um skipulagsmál miðhálandisins m.a. með hliðsjón af reynslu af núgildandi svæðisskipulagi miðhálandisins sem staðfest var 1999, nýrri þekkingu á náttúrfari hálandisins, nýjum áskorunum og þeim áætlunum stjórnvalda sem samþykktar hafa verið síðan svæðisskipulagið var unnið og varða landnotkun á svæðinu. Mikilvægir þættir varðandi stefnumörkun um skipulagsmál á miðhálandinu eru orkunýting og orkuflutningar, samgöngur, ferðaþjónusta, vernd náttúru og menningarmínja sem og samspil þessara þátta. Standa þarf vörð um náttúru og landslag hálandisins vegna beins náttúruverndargildis þess en einnig vegna þess gildis sem það hefur sem undirstaða ferðaþjónustu og útivistar. Í tillögu að stefnu um skipulagsmál á miðhálandinu skal setja fram samræmda stefnu um landnotkun með tilliti til framangreindra þátta þar sem byggt er á fyrirliggjandi áætlunum stjórnvalda sem varða landnotkun á miðhálandinu, svo sem náttúruverndaráætlun, ferðamálaáætlun, samgönguáætlun og verndar- og orkunýtingaráætlun. Við gerð tillögunnar skal einnig hugað að frekari vernd landslags, landslagsheilda, víðerna og jarðvegs, meðal annars með hliðsjón af evrópska landslagssamningum og þeim áskorunum sem felast í auknum straumi ferðamanna til landsins. Þá skal sérstaklega fjalla um og setja fram tillögu að stefnu um samgöngumál og vegakerfi á miðhálandinu.

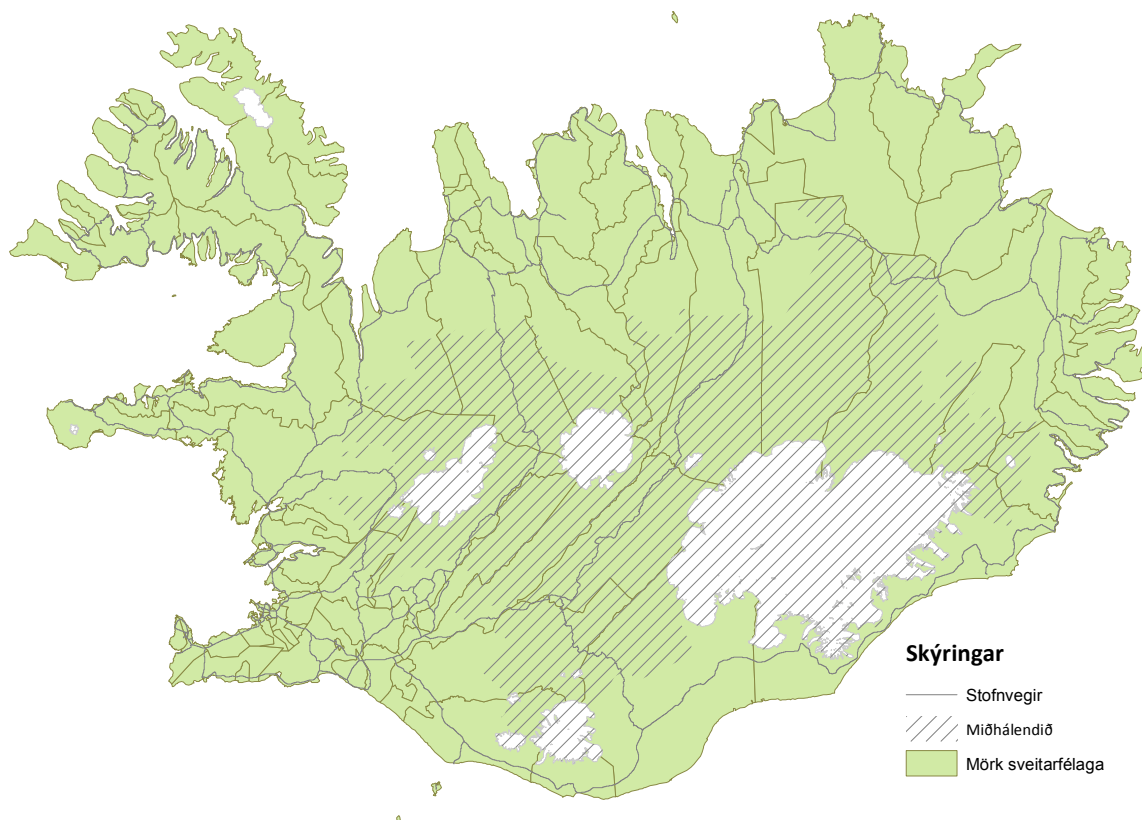
Svæðisskipulag miðhálandis Íslands 2015

Svæðisskipulag miðhálandis Íslands 2015 var staðfest árið 1999. Gerð svæðisskipulagsins markaði tímamót varðandi skipulagsmál á miðhálandinu. Sett var fram heildstæð greining og sýn um skipulagsmál svæðisins og skipulagi komið á framkvæmdir. Gerð og síðan framfylgd svæðisskipulagsins var á höndum samvinnunefndar um svæðisskipulag miðhálandisins. Nefndin lét af störfum í ársbyrjun 2011 í samræmi við ákvæði nýrra skipulagslaga sem gera ráð fyrir að landsskipulagsstefna komi í stað svæðisskipulagsins og taki yfir stefnumótandi þætti þess. Þar til landsskipulagsstefna hefur verið samþykkt frá Alþingi heldur svæðisskipulagið gildi sínu og annast Skipulagsstofnun umsýslu þess. Þegar landsskipulagsstefna hefur verið samþykkt sem þingsályktun frá Alþingi verður svæðisskipulagið felld úr gildi.

Í þessari fyrstu landsskipulagsstefnu er lögð áhersla á að viðhalda meginstefnu svæðisskipulags miðhálandis Íslands 2015 með þeirri endurskoðun sem reynsla af framkvæmd svæðisskipulagsins gefur tilefni til. Jafnframt er tekið mið af þeim breytingum sem orðið hafa á umgjörð landnotkunar á miðhálandinu frá því að svæðisskipulagið var unnið, svo sem með stefnu stjórnvalda um sjálfbæra þróun, áætlun um vernd og orkunýtingu landsvæða, kerfisáætlun, samgönguáætlun, stofnun Vatnajökulsþjóðgarðs og náttúruverndaráætlunum. Þá hafa verið settar fram tillögur af umhverfisverndarsamtökum um frekari verndun miðhálandisins undir yfirskriftinni Hálandið – hjarta landsins.¹

Afmörkun miðhálandisins

Í landsskipulagsstefnu er stefna um skipulagsmál á miðhálandinu miðuð við afmörkun miðhálandisins eins og hún er skilgreind í Svæðisskipulagi miðhálandis Íslands 2015. Hún miðast í grunninn við línu dregna á milli heimalanda og afrétta en sem var aðlöguð staðbundið í samráði við viðkomandi sveitarstjórnir og aðra hagsmunaaðila við vinnslu svæðisskipulagsins. Markalína miðhálandisins er og skal áfram auðkennd á aðalskipulagsuppráttum þeirra sveitarfélaga sem ná inn á miðhálandið. Skipulagsstofnun skal varðveita hnitsetta afmörkun miðhálandisins og veita aðgang að henni. Sveitarstjórnir geta lagt til breytingar á markalínu miðhálandisins við endurskoðun aðalskipulags, enda feli breytingin í sér að endurskoðuð markalína afmarki betur náttúrufarslega heild hálandisins.



Skýringar við einstakar greinar stefnu um skipulagsmál á miðhálandi Íslands

Um markmið 1.1 Víðerni og náttúrugæði

Verndun víðerna og náttúrugæða

Miðhálandið tekur yfir um 40% af flatarmáli landsins og er eitt stærsta svæði í Evrópu þar sem ekki er föst búseta. Innan miðhálandisins eru stærstu víðerni landsins og fremur fá og dreifð mannvirki.

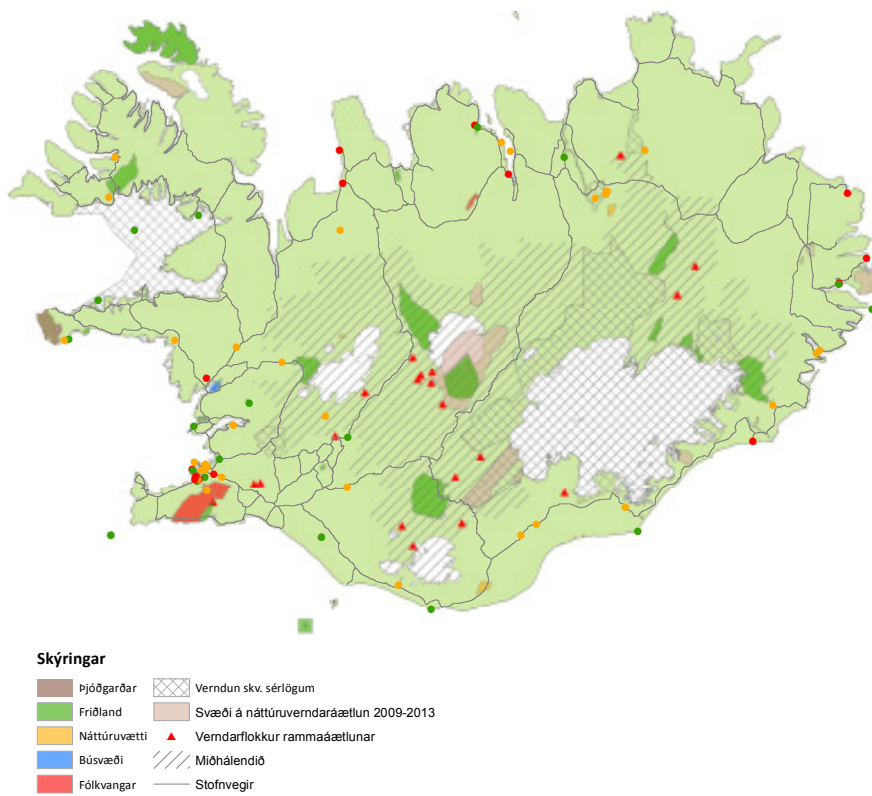
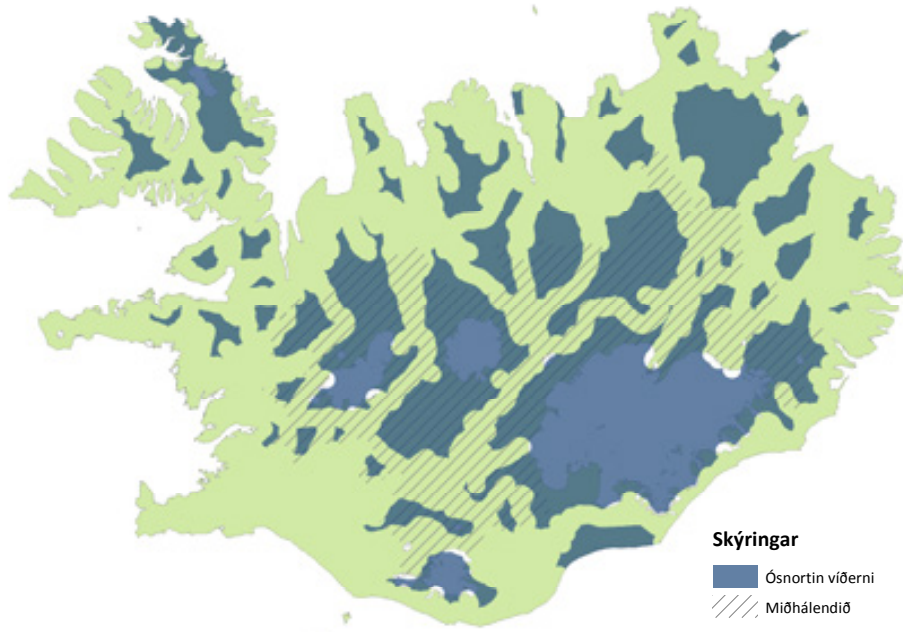
Samkvæmt stefnu stjórnvalda um sjálfbæra þróun skal tryggja að stór samfelld víðerni verði áfram að finna í óbyggðum Íslands. Einnig að reynt verði að byggja mannvirki utan skilgreindra víðerna en þar sem slíkt er ekki mögulegt verði þess gætt að þau valdi sem minnstu raski og sjónmengun.

Í heildarúttekt Efnahags- og framfarastofnunar Evrópu (OECD) á umhverfismálum á Íslandi 2001-2013 kemur m.a. fram að landið hafi að geyma einstaka náttúru með óspilltum víðernum, hverum, hraunbreiðum og jöklum sem margir óska eftir að sjá og upplifa. Jafnframt að hætta sé á ágreiningi um landnýtingu vegna ólíkra hagsmuna orkuframleiðslu og náttúru-tengdrar ferðaþjónustu.

Umhverfisstofnun mat árið 2009 að víðerni þektu um 38% landsins (sjá kort). Stærsti hluti þeirra var á miðhálandinu, eða um 24 þúsund km² sem er um 60% lands á miðhálandinu. Stór hluti þess eru jöklar. Víðerni hafa farið minnkandi á umliðnum áratugum.

Í þessari fyrstu landsskipulagsstefnu er endurskoðuð sú stefna sem mörkuð var í svæðisskipulagi miðhálandisins fyrir einum og hálfum áratug þar sem lögð var áhersla á verndarheildir á miðhálandinu. Síðan hafa stór svæði verið friðlýst og munar þar mest um stofnun Vatnajökulsþjóðgarðs árið 2007. Helstu áskoranir sem blasa við í skipulagsmálum miðhálandisins varða hugmyndir um frekari orkuvinnslu og orkuflutningsmannvirki auk vaxandi fjölda ferðamanna til landsins. Álag á fjölförnustu staði hefur aukist og hætta á að gæði þeirra rýrni af þeim völdum. Einnig þarf að tryggja aðgang almennings að miðhálandinu án þess að náttúran skaðist.

Í landsskipulagsstefnu er lögð áhersla á varðveislu víðerna og náttúru hálandisins. Þannig verði mannvirkjagerð innan hálandisins áfram takmörkuð og uppbyggingu umfangsmeiri mannvirkja og þjónustu beint á jaðar miðhálandisins og að meginleiðum um hálandið.



Sjálfbær gróðurframvinda

Þrátt fyrir árangursríkt landgræðslustarf á miðhálandinu á þar sér enn stað jarðvegsrof. Því er mikilvægt að stuðla að því að landnýting verði sjálfbær og að hún valdi ekki gróður- eða jarðvegseyðingu eða hamli náttúrulegri gróðurframvindu á illa förnun landi.

Í landsskipulagsstefnu er lögð áhersla á að skipulagsákvæðanir um beit og landgræðslu byggji á héraðsáætlunum Landgræðslu ríkisins auk gildandi stefnu í náttúruvernd. Mikilvægt er að stöðvun jarðvegsrofs og uppgræðsla lands á miðhálandinu stuðli að líffræðilegri fjölbreytini og virkni vistkerfa. Jafnframt er mikilvægt er að viðhalda samstarfi bænda, Landgræðslu ríkisins og sveitarfélaga um sjálfbæra landnýtingu og viðhald og endurveisn landgæða.

Hverfisvernd

Við getur átt að útfæra landsskipulagsstefnu um víðerni og náttúrugæði hálandisins með hverfisvernd. Með hverfisverndarákvæðum í skipulagsáætlunum geta sveitarfélög sett fram nánari stefnu um hvers þarf að gæta á viðkomandi svæði varðandi mannvirkja-gerð, umferð, uppgræðslu eða beitarafnot, svo sem vegna sérstæðra jarðmyndana, viðkvæms gróðurs, landslags eða söguminja. Sérstaklega er bent á að sveitarfélög nýti hverfisvernd til að fylgja eftir ákvörðunum um svæði í verndarflokki rammaáætlunar og ákvörðunum um áformaða friðlýsingar svæða í náttúruverndaráætlun. Undirbúningur friðlýsingar getur tekið langan tíma og þannig getur fyrirsjáanlega nokkur tími liðið frá því svæði er skilgreint í verndarflokk í rammaáætlun eða sett fram í náttúruverndaráætlun, þar til gengið hefur verið frá friðlýsingu. Með hverfisvernd í skipulagsáætlun getur sveitarstjórn tryggt varðveislu viðkomandi svæðis þar til friðlýsing hefur farið fram og ef tilefni þykir til haft áfram hverfisverndarákvæði jafnframt friðlýsingarskilmálum, þegar þeir liggja fyrir.

Kortlagning víðerna

Segja má að megin skipulagshugmynd Svæðisskipulags miðhálandis Íslands 2015 hafi falist í áherslu á viðhald náttúrugæða hálandisins. Í því skyni var þar unnið út frá hugmynd um svokallaðar verndarheildir sem í svæðisskipulaginu eru skilgreindar sem svæði „í a.m.k. 2,5 km fjarlægð frá næstu aðalfjallvegum og orkumannvirkjum, háspennulínnum og miðlunarlónum“ og sem eru að lágmarki 25 km². Þessari skilgreiningu svipar mjög til skilgreiningar laga um náttúruvernd nr. 44/1999 á „ósnortnum víðernum“, en þau eru skilgreind sem landsvæði „sem er a.m.k. 25 km² að stærð eða þannig að hægt sé að njóta þar einveru og náttúrunnar án truflunar af mannvirkjum eða umferð vélknúinna farartækja á jörðu, er í a.m.k. 5 km fjarlægð frá mannvirkjum og öðrum tæknilegum ummerkjum, svo sem raflínnum, orkuverum, miðlunarlónum og þjóðvegum, og þar sem ekki gætir beinna ummerkja mannsins og náttúran fær að þróast án álags af mannlegum umsvifum“. Í nýjum lögum um náttúruvernd nr. 60/2013 sem taka gildi sumarið 2015 tekur hugtakið „óbyggð víðerni“ við af hugtakinu „ósnortin víðerni“ og er það skilgreint sem svæði „í óbyggðum, að jafnaði a.m.k. 25 km² að stærð og í a.m.k. 5 km fjarlægð frá mannvirkjum og öðrum tæknilegum ummerkjum, svo sem raflínnum, orkuverum, miðlunarlónum og uppbyggðum vegum“. Það er því ljóst að sama grunnhugmynd liggur að baki skilgreiningu svæðisskipulagsins á víðernum og náttúruverndarlaga á ósnortnum og óbyggðum víðernum.

Í landsskipulagsstefnu er unnið út frá þeirri megin skipulagshugmynd svæðisskipulagsins að viðhalda skuli víðernum hálandisins. Til að framfylgja slíkri stefnu er nauðsynlegt að hafa yfirsýn yfir umfang víðerna og hvernig það breytist í tímans rás. Fram til þessa hefur verið nokkuð á reiki hvaða mannvirki skuli taka með þegar víðerni eru kortlögð, svo sem hversu áberandi vegir/vegslóðar þurfi að vera í landi eða hversu stórar byggingar þurfi að vera til að vera tekin með í fjarlægðarútreikningum á víðernum. Mikilvægt er að fastsetja ákveðin viðmið í þessu tilliti, svo fá megi fram nægilega áreiðanlega mælingu frá einum tíma til annars á því hver þróun á útbreiðslu víðerna er með tilliti til skipulagsákvæðana. Í því skyni er hér lagt til að Skipulagsstofnun og Umhverfisstofnun hafi forgöngu um að festa ákveðin viðmið og kortleggja reglulega umfang víðerna á hálandinu.

Um markmið 1.2 Ferðapjónusta í sátt við náttúru og umhverfi

Þjónustustaðir ferðamanna

Frá árinu 2000 hefur fjöldi erlendra ferðamanna á Íslandi nær þrefaldast, úr 303 þúsund árið 2000 í 807 þúsund árið 2013. Árleg aukning á þessu tímabili hefur að jafnaði verið 8,2% og vísbendingar eru um að erlendum ferðamönnum til landsins haldi áfram að fjölga. Auk þess ferðast nær níu af hverjum tíu Íslendingum innanlands samkvæmt könnunum Ferðamálastofu. Reynsla undanfarinna ára sýnir að um helmingur ferðamanna kemur til landsins í júní, júlí og ágúst og hefur þetta hlutfall lítið breyst þrátt fyrir fjölgun ferðamanna utan hefðbundins annatíma í ferðamennsku. Tæp 80% svarenda í könnunum Ferðamálastofu meðal erlendra ferðamanna sem koma hingað yfir sumarmánuði tilgreina íslenska náttúru sem ástæðu ferðarinnar. 36% erlendra sumarferðalanga heimsækja miðhálandið.² Kannanir sem gerðar hafa verið meðal ferðamanna á miðhálandinu sýna að þeir eru ánægðir með upplifun sína á landinu, en þó gefa svör ferðamanna á tilteknum áfangastöðum ástæðu til að huga að þolmörkum einstakra svæða.³

Mikilvægt er að álag á ferðamannastaði verði í samræmi við þol landsins. Vanda þarf til móttöku ferðamanna og gera ráðstafanir til að draga úr ágangi á viðkvæma náttúru.

Í landskipulagsstefnu er fylgt stefnu Svæðisskipulags Miðhálandis Íslands 2015 varðandi staðsetningu, eðli og umfang uppbyggingar ferðamannaádstöðu á hálandinu. Þannig er áfram gert ráð fyrir að uppbygging ferðamannaádstöðu verði takmörkuð á hálandinu og að megináhersla verði á uppbyggingu ferðapjónustu á jaðarsvæðum hálandisins og á afmörkuðum svæðum í nánd við aðalvegi um hálandið. Í því skyni eru áfram skilgreindir fjórir flokkar ferðapjónustustaða (jaðarmiðstöðvar, hálandismiðstöðvar, skálasvæði og fjallasel) og skilgreindur fjöldi og staðsetning þriggja fyrstnefndu flokkanna, líkt og gert var í svæðisskipulagi miðhálandisins. Við framfylgd svæðisskipulagsins hefur komið upp ákeðin óvissa um túlkun þessara flokka, þ.e. hverskonar uppbyggingu og þjónustu er hægt að gera ráð fyrir innan hvers flokks. Í landskipulagsstefnu er því leitast við að skýra betur eðli þeirrar uppbyggingar og þjónustu sem gert er ráð fyrir innan hvers flokks.

Skilgreiningar uppbyggingarflokka ferðapjónustustaða á hálandinu eru eftirfarandi:

Jaðarmiðstöðvar:

- Staðsettar við meginleiðir inn á hálandið, á jaðarsvæðum hálandisins og efst í byggð.
- Bjóða upp á alhliða þjónustu við ferðamenn.
- Bjóða upp á möguleika á ferðapjónustu allan ársins hring.
- Bjóða upp á gistingu á hótélum, gistiheimilum eða í gistiskálum sbr. reglugerð nr. 585/2007 auk tjaldsvæða.

Gert er ráð fyrir eftirtöldum fjórum jaðarmiðstöðvum innan hálandismarka, en auk þess er hægt að gera ráð fyrir jaðarmiðstöðvum neðan hálandismarka í aðalskipulagi: Áfangi við Kjalveg, Hólaskógur og Hrauneyjar við Sprengisandsleið og Möðrudalur við Möðrudalsleið.

Hálandismiðstöðvar:

- Staðsettar við meginleiðir um hálandið.
- Þjónustustarfsemi felst fyrst og fremst í rekstri gistingar og tjaldsvæða auk fræðslu og eftirlits, en einnig getur verið um einhvern verslunar- og veitingarekstur að ræða.
- Gisting almennt í gistiskálum sbr. reglugerð nr. 585/2007 auk tjaldsvæða. Einnig möguleiki á að bjóða upp á hótél- og gistiheimilagistingu sbr. reglugerð 585/2007, enda sé slík gisting aðeins hluti gistiframboðs á viðkomandi stað og falli að öllu leyti að kröfum um óbyggðaupplifun.
- Gert ráð fyrir samfelldri ferðapjónustu yfir sumarið og jafnframt möguleika á einhverri starfræfslu yfir vetrartímamann.

Gert er ráð fyrir eftirtöldum níu hálandismiðstöðvum: Hveravellir, Kerlingarfjöll og Árbúðir við Kjalveg, Hólaskjól við Fjallabaksleið, Háumýrar og Laugafell við Sprengisandsleið, Drekgil, Kárahnjúkar og Laugarfell norðan Vatnajökuls.

2 – Ferðamálastofa, 2014. Ferðapjónusta á Íslandi í tölum.

3 – Anna Dóra Sæþórsdóttir og Gyða Þórhallsdóttir, 2013.

Viðhorf ferðamanna á miðhálandi Íslands.

Skálasvæði:

- Í góðu vegasambandi.
- Gisting í gistiskálum sbr. reglugerð nr. 585/2007 auk tjaldsvæða.
- Gert ráð fyrir ferðaþjónustu yfir sumarið og jafnframt möguleika á einhverri starfrækslu yfir vetrartímann.
- Þjónustustarfsemi felst fyrst og fremst í rekstri gistiskála og tjaldsvæða auk fræðslu og eftirlits.

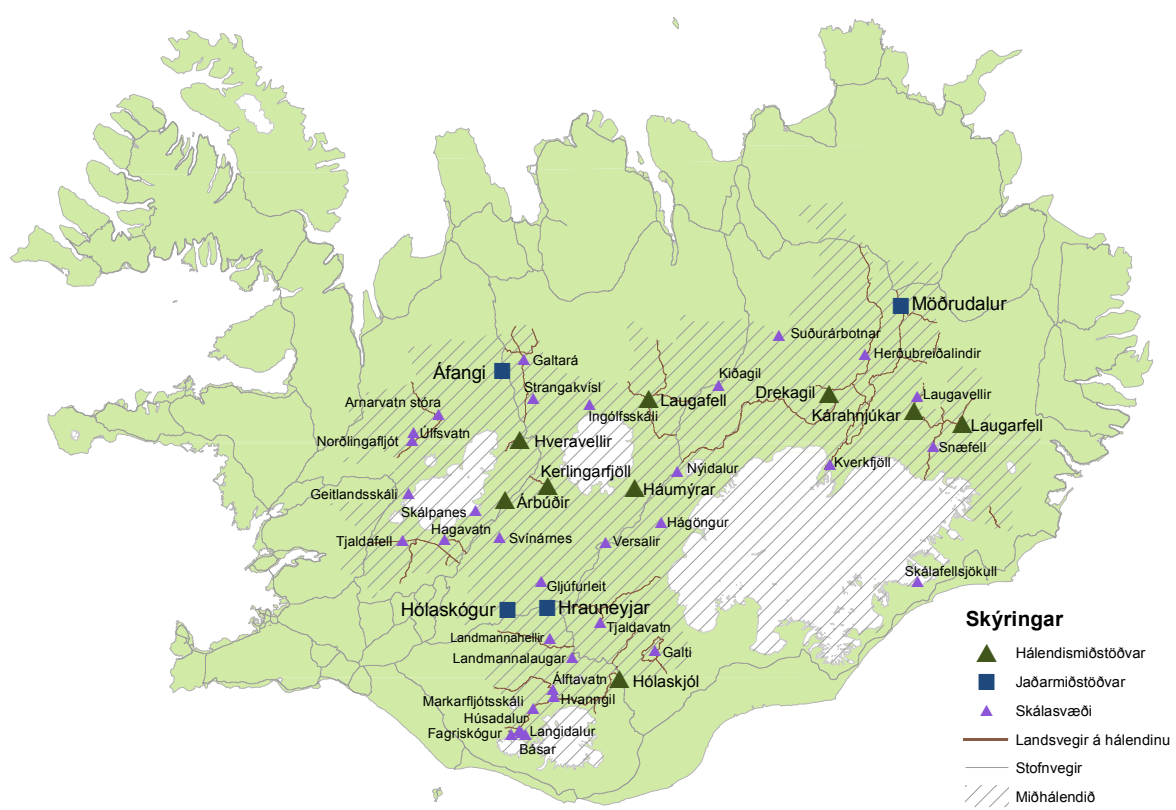
Gert er ráð fyrir eftirtöldum 33 skálasvæðum:

Geitlandsskáli við Langjökul, Skálpanes, Úlfsvatn, Norðlingafljót, Arnarvatn stóra, Galtará, Strangakvísl, Ingólfsskáli við Lambafell, Herðubreiðarlindir, Kiðagil, Suðurárbotnar, Kverkfjöll, Laugavellir, Snæfell, Skálafellsjökull, Galti, Markarfljótsskáli, Hvanngil, Álftavatn, Landmannalaugar, Landmannahellir, Tjaldvatn, Versalir, Nýidalur, Hágöngur, Fagriskógur, Básar, Húsadalur, Langidalur, Svínárnes, Gljúfurleit, Hagavatn, Tjaldafell

Fjallasel:

- Við ákvörðun um staðsetningu nýrra fjallaselja skal tekið mið af því að fjarlægð milli jaðar-/hálandismiðstöðva, skálasvæða og fjallaselja sé jafnan hæfileg dagleið fyrir göngufólk.
- Gisting í gistiskálum sbr. reglugerð nr. 585/2007 auk tjaldsvæða.
- Að jafnaði stakir fjallaskálar, en eftir atvikum getur einnig verið hesthús eða önnur smærri fylgihús. Almennt einnig möguleiki á tjaldgistingu.
- Þjónustustarfsemi felst í rekstri gistiskála og tjaldsvæðis auk fræðslu og eftirlits.

Í aðalskipulagi þarf sérstaklega að gera grein fyrir þörf fyrir áformaða uppbyggingu og skýra hvernig hún fellur að markmiðum um varðveislu víðerna og náttúrugæða. Jafnframt er mikilvægt að sveitarfélög hafi samráð við nágrannasveitarfélög þannig



að samræmi sé í áformum og áherslum varðandi uppbyggingu og ferðþjónustu svæðisbundið, þannig að sem best séu nýtt möguleg tækifæri til náttúruskoðunar og uppbyggingar ferðþjónustu án þess að raska náttúrugæðum.

Kortlagning mannvirkja og þjónustu

Lagt er til að Skipulagsstofnun í samvinnu við Þjóðskrá og Samband íslenskra sveitarfélaga hafi forgöngu um ítarlega skráningu á mannvirkjum og þjónustu á miðhálandinu. Tilgangur hennar er að fá heildstæða yfirsýn yfir núverandi húsakost og þjónustuframboð á miðhálandinu samanborið við þær heimildir sem liggja fyrir í skipulagsáætlunum og jafnframt að nýta yfirlitið til að bæta skráningu mannvirkja á hálendinu. Niðurstöður skráningarinnar liggja fyrir áður en kemur að næstu endurskoðun landsskipulagsstefnu. Sambærileg könnun var gerð þegar unnið var að gerð svæðisskipulags miðhálandisins undir lok síðustu aldar.

Eins og að framan er rakið felur landsskipulagsstefna í sér lítt breytta stefnu frá svæðisskipulagi miðhálandisins hvað varðar staðsetningu og umfang ferðþjónustustaða á hálendinu. Gengið er út frá því að þegar

kemur að fyrstu endurskoðun landsskipulagsstefnu liggja fyrir betri gögn til að taka afstöðu til þess hvort forsendur eru til að gera ráð fyrir miklum breytingum á þessari stefnu sem verið hefur verið við lýði lítt breytt allt frá staðfestingu svæðisskipulagsins árið 1999.

Niðurstöður úr fyrirhugaðri skráningu á fyrirbyggjandi mannvirkjum og þjónustu á hálendinu eru mikilvægar upplýsingar fyrir slíka frekari stefnumörkun, sem og niðurstöður úr þeirri vinnu sem iðnaðar- og viðskiptaráðherra hleypti af stokkunum haustið 2014 við mótun stefnu og framtíðarsýnar fyrir ferðþjónustu á Íslandi. Jafnframt verður byggt á svæðisbundinni greiningu, svo sem þeirri vinnu sem Rangárþing eystra og ytra og Skaftárhreppur hafa unnið í rammaskipulagi fyrir þann hluta hálendisins sem liggur innan þeirra sveitarfélaga og nær m.a. til friðlands að Fjallabaki.

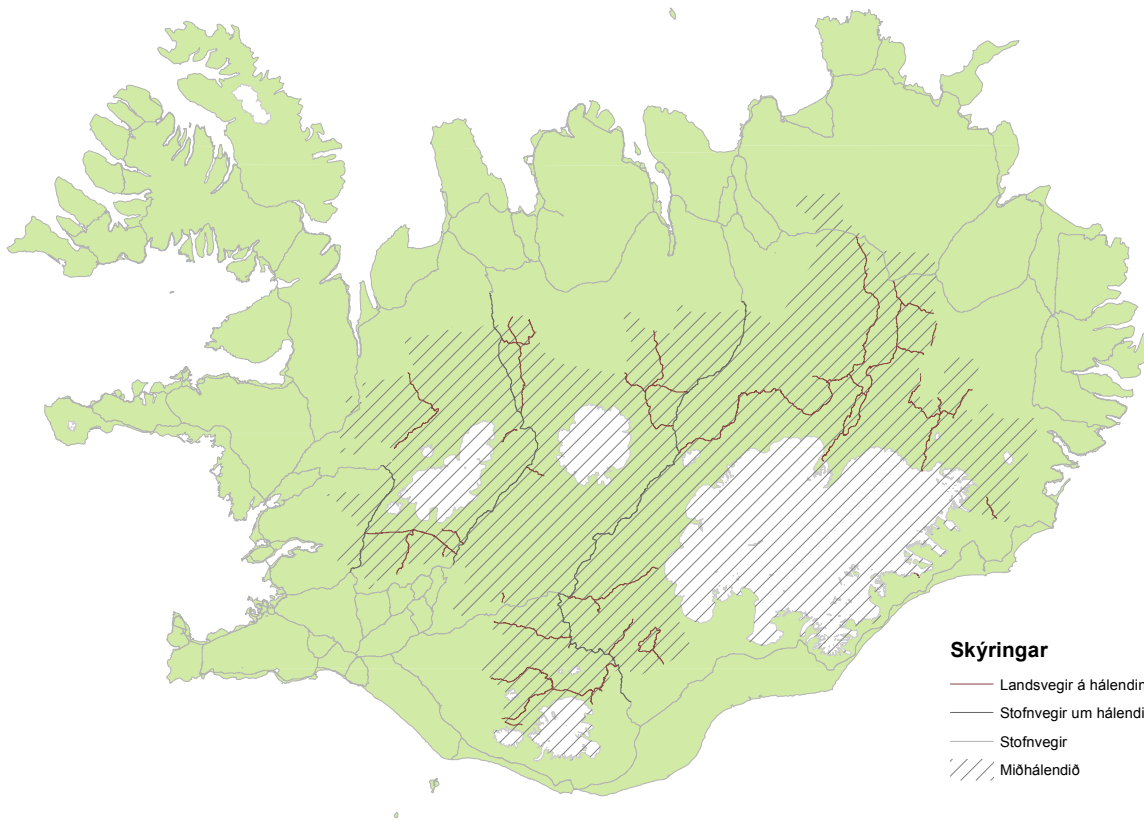
Um markmið 1.3 Samgöngur í sátt við náttúru og umhverfi

Þjóðvegir

Sú stefna sem er sett fram í landsskipulagsstefnu um samgöngur á miðhálandinu byggist á þeirri stefnu sem sett var með svæðisskipulagi miðhálandisins sem staðfest var árið 1999. Þar var gert ráð fyrir að stofnvegir um miðhálandið (nefndir aðalfjallvegir í svæðisskipulaginu) skyldu vera byggðir upp sem góðir sumarvegir með brúuðum ám og færir fólksbílum. Þeir væru opnir a.m.k. 4–6 mánuði á ári, eftir atvikum með þungatakmörkunum á vorin þegar jarðvegur er að þiðna. Auk þeirra skilgreindi svæðisskipulagið net svokallaðra fjallvega sem svaraði til landsvega samkvæmt vegalögum. Þeir skyldu að jafnaði vera ruddir eða ofaníbörnir vegir þar sem hættulegustu ár væru brúaðar og opnir skemur en stofnvegirnir. Auk þessara vega gerði svæðisskipulagið ráð fyrir flokki einkavega og annarra ökuleiða sem tók til fremur fáfarinna vega að einstökum skálum og fjallaseljum, svo sem ýmissa afrétta-, veiði- og línuvega. Að auki markaði svæðisskipulagið stefnu um reiðleiðir og gönguleiðir og var almennt gert ráð fyrir að þær væru aðskildar frá meginvegakerfi miðhálandisins eftir því sem kostur væri.

Þótt stefna svæðisskipulags miðhálandisins hafi verið í gildi í rúman áratug, hefur vegakerfi hálandisins ekki verið byggt upp í samræmi við stefnu þess. Í samgönguáætlun 2011–2022 er ekki gert ráð fyrir sérstökum fjárveitingum til vegaframkvæmda á hálandinu, en í greinargerð með þingsályktunartillögu um samgönguáætlun (kafla 5.5) kemur fram að meðal framkvæmdamarkmiða vegamála sé að hefja endurbætur á helstu stofnvegum á hálandi og að markmið þeirra endurbóta sé að koma þessum vegum í „gott horf“ samkvæmt nánari skilgreiningu. Við endurskoðun landsskipulagsstefnu og samgönguáætlunar er mikilvægt að skipulags- og samgönguyfirvöld vinni saman að nánari greiningu á kostum varðandi þróun samgöngukerfis og útfærslu vega á miðhálandinu þar sem m.a. verði metið núverandi ástand vega og sú stefna sem fest var með svæðisskipulaginu 1999. Einnig verði þar höfð hliðsjón af afrakstri þeirrar vinnu sem iðnaðar- og viðskiptaráðherra setti af stað haustið 2014 við mótun stefnu og framtíðarsýnar fyrir ferðaþjónustu á Íslandi.

Á miðhálandinu eru skilgreindir fjórir stofnvegir samkvæmt samgönguáætlun 2011–2022 en það eru Sprengisandsleið, Kjalvegur, Fjallabaksleið nyrðri og Kaldadalsvegur. Stofnvegir miðhálandisins tengja vegakerfi hálandisins við þjóðvegi á láglendi. Út frá stofnvegum miðhálandisins liggja landsvegir sem eru einnig hluti þjóðvegakerfisins. Stofnvegir ná einnig inn á miðhálandið þar sem Hringvegurinn liggur um Holtavörðuheidi, Möðrudalsöræfi og Háreksstaðaleið. Landsskipulagsstefna gengur út frá að áfram verði gert ráð fyrir framangreindum stofnvegum á miðhálandinu og að áfram verði við lýði sú stefna sem sett var í svæðisskipulagi miðhálandis, þ.e. að stofnvegir um miðhálandið skuli byggðir upp sem góðir sumarvegir með brúuðum ám og færir fólksbílum. Miðað sé við að þeir geti verið opnir a.m.k. 4–6 mánuði á ári, eftir atvikum með þungatakmörkunum á vorin þegar jarðvegur er að þiðna. Þar til endurskoðuð stefna liggur fyrir um útfærslu vega á miðhálandinu, sbr. að ofan, verði við endurbyggingu stofnvega um miðhálandið þess gætt að laga þá eftir föngum að landi.



Kortagrunnur um vegi

Fjöldmargir aðrir vegir og vegslóðar en þeir sem flokkast til þjóðvega eru á miðhálandinu auk þess sem utanvegaakstur og myndun nýrra vegslóða hefur verið vandamál um ára bil. Árið 2010 kynnti umhverfisráðuneytið aðgerðaáætlun undir yfirskriftinni *Ávallt á vegi* þar sem ætlunin var að vinna gegn akstri utan vega. Aðgerðir samkvæmt áætluninni fólust meðal annars í endurskoðun laga um þetta efni. Í nýjum náttúruverndarlögum, sem taka gildi í júlí 2015, er skilgreint framtíðarfyrirkomulag stjórnsýslu og ákvarðana um aðra vegi og vegslóða en þá sem falla undir þjóðvegakerfið. Einstök ákvæði laganna hafa sætt gagnrýni og er nú unnið að endurskoðun þeirra, þar á meðal þeirra ákvæða sem lúta að akstri utan vega.

Í landsskipulagsstefnu er gengið út frá því að allir vegir og vegslóðar aðrir en þjóðvegir verði skráðir í sérstakan kortagrunn sem Landmælingar Íslands sjái um. Sveitafélög geri tillögur um hvaða vegir og vegslóðar skuli skráðir í kortagrunninn, en Umhverfisstofnun yfirfari þær tillögur með tilliti til náttúruverndarsjónarmiða, áður en þeir verði skráðir í kortagrunninn. Ef ákvæði náttúruverndarlaga um þetta efni breytast á grundvelli yfirstandandi endurskoðunar laganna, mun framfylgd þessa ákvæðis landsskipulagsstefnu taka mið af því.

Vélknúin umferð og kyrrlát svæði

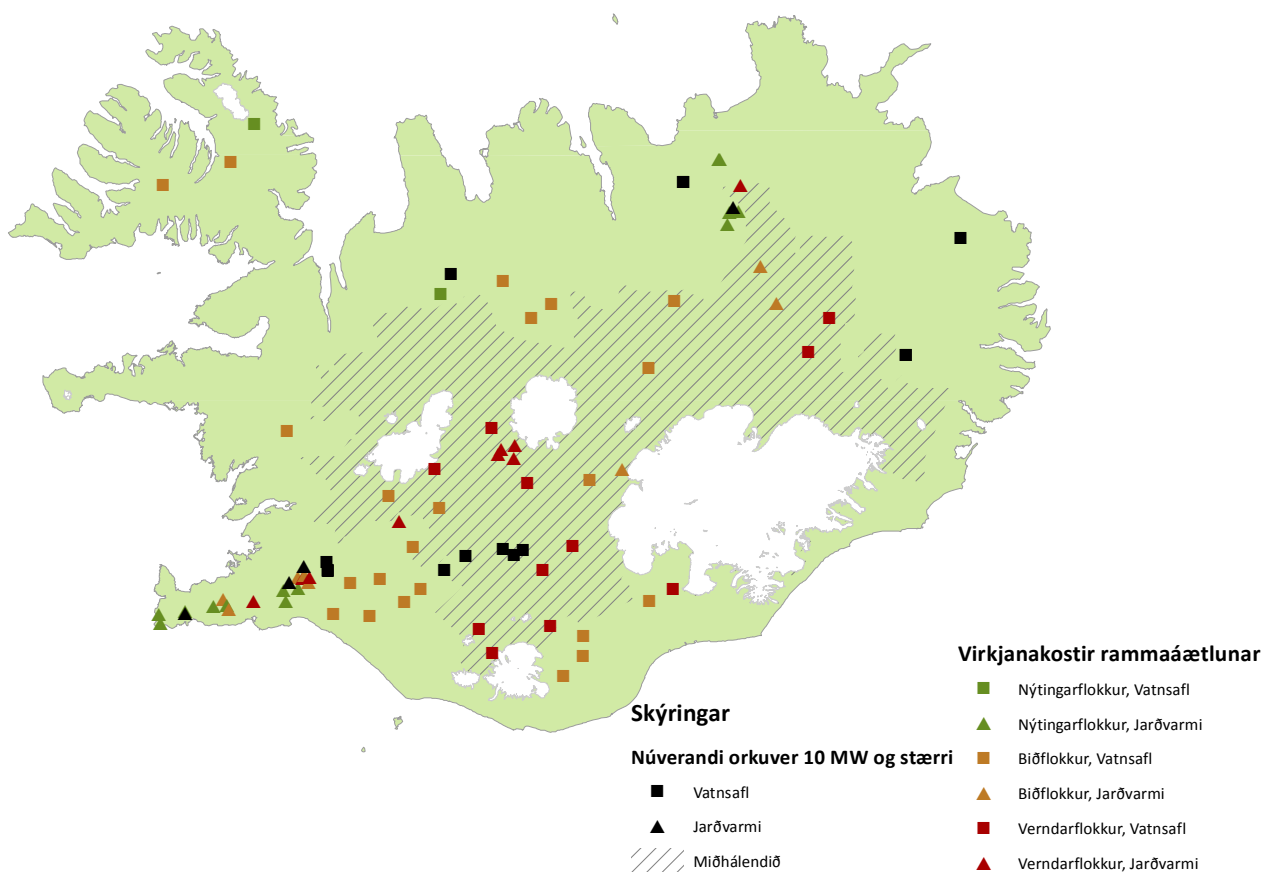
Í landsskipulagsstefnu er því beint til skipulagsgerðar sveitarfélaga að skilgreina hvar gera má ráð fyrir lendingarstöðum þyrlla og flugvéla á miðhálandinu og einnig, eftir atvikum, að afmarka kyrrlát svæði gagnvart vélknúinni umferð á lofti og landi. Óbyggðakyrrið er meðal þeirra gæða sem ferðafólk sækist eftir á hálandinu. Til að viðhalda þeim gæðum er mikilvægt að stýra, og eftir atvikum takmarka, umferð vélknúinna farartækja. Sveitarfélög geta skilgreint kyrrlát svæði í skipulagsáætlunum, en það eru svæði ætluð til útivistar þar sem hljóðstig er undir tilteknum umhverfismörkum. Kyrrlát svæði eru skilgreind á grundvelli skipulagsreglugerðar og reglugerðar um hávaða.

Um markmið 1.4 Sjálfbær nýting orkulinda

Á miðhálandinu eru nú starfræktar átta vatnsaflsvirkjanir með uppsett afl sem nemur samtals tæplega 1800 MW. Auk þess er starfrækt tilraunavindorkuvinnsla á Hafinu ofan við Búrfell með uppsett afl 1,8 MW.

Samkvæmt lögum nr. 48/2011 leggur umhverfis- og auðlindaráðherra fram á Alþingi tillögu til þingsályktunar um vernd og orkunýtingu landsvæða (rammaáætlun). Þar skal mótuð stefna um hvort nýta megi landsvæði þar sem er að finna virkjunarkosti til orkuvinnslu eða hvort ástæða sé til að friðlýsa þau eða kanna frekar. Virkjunarkostir á viðkomandi svæðum eru samkvæmt því flokkaðir í orkunýtingarflokk, verndarflokk eða biðflokk. Fyrsta verndar- og orkunýtingaráætlun (rammaáætlun) var samþykkt sem þingsályktun frá Alþingi í janúar 2013 og tekur landsskiplagsstefna mið af henni.

Einn virkjunarkostur í orkunýtingarflokki samkvæmt rammaáætlun liggur innan miðhálandisins að hluta, en það er Blönduveita. Fjórtán virkjunarkostir innan miðhálandisins eru í verndarflokki. Ellefu virkjunarkostir innan miðhálandisins eru í biðflokki. Samkvæmt lögum nr. 48/2011 falla í biðflokk þeir virkjunarkostir sem talið er að afla þurfi frekari upplýsinga um svo að meta megi hvort þeir eigi að falla í orkunýtingarflokk eða verndarflokk. Ekki er heimilt að veita leyfi tengd orkuvinnslu vegna virkjunarkosta í biðflokki. Í samræmi við áherslu landsskiplagsstefnu á verndun víðerna á miðhálandinu er eðlilegt að sveitarfélög sem land eiga á miðhálandinu skilgreini slík svæði sem „óbyggð svæði“ sbr. skipulagsreglugerð og eftir atvikum einnig hverfisvernduð í aðalskiplagi, þar til fyrir liggur hvort viðkomandi landsvæði skuli flokkað í nýtingar- eða verndarflokk.



Haustið 2014 hófst vinna við þriðja áfanga rammaáætlunar. Ekki liggur fyrir hvaða virkjunarkostir verða teknir fyrir í þriðja áfanga, en Landsvirkjun hefur meðal annars óskað eftir að virkjunarkostur vindorkunýtingar á Hafinu ofan Búrfells verði tekinn til skoðunar. Jafnframt eru virkjunarkostir sem felast í virkjun jarðvarma meðal þeirra sem falla í biðflokk rammaáætlunar á hálendinu. Fram til þessa hefur eingöngu verið virkjað vatnsafl á hálendinu og því felur möguleg virkjun jarðvarma og vindorku í sér nýjar áskoranir.

Áður en virkjunarkostur innan miðhálandisins er settur í orkunýtingarflokk þarf að leggja mat á hvaða áhrif hann hefur á víðerni og náttúru hálandisins. Í því felst að leggja mat á svæðisbundin samlegðaráhrif viðkomandi virkjunarkosts með öðrum virkjunarkostum og mannvirkjum, þar á meðal fyrirsjáanlegri mannvirkjagerð vegna flutnings orku frá virkjuninni. Slíkt mat skal fara fram við umhverfismat rammaáætlunar samkvæmt lögum um umhverfismat áætlana.

Áætluð framtíðarþróun flutningskerfis raforku á landsvísu er sett fram í kerfisáætlun Landsnets. Í október 2014 kynnti Landsnet kerfisáætlun 2014–2023. Varðandi langtímaþróun flutningskerfis raforku er þar fjallað um þrjá megin valkosti. Allir valkostirnir hafa bein áhrif á miðhálandið, ýmist vegna áforma um lagningu háspennulínu yfir Sprengisand (Sprengisandslínu) og/eða áforma um lagningu nýrra háspennulína með Byggðalínu á norðausturjaðri hálandisins (Kröflulínu 3) og um Fjallabaksleið nyrðri. Auk þess liggur fyrir að bygging nýrra virkjana á miðhálandinu, ef virkjunarkostir í biðflokki verða fluttir í orkunýtingarflokk, kallar á tengingu þeirra við flutningskerfi raforku.

Nýjar flutningslínur raforku geta samrýmst landsskipulagsstefnu falli þær að þeim áherslum sem þar eru settar fram um verndun víðerna. Það getur helst átt við ef línur eru lagðar meðfram núverandi línu-stæðum eða lagðar í jörð. Ekki verði reistar frekari loftlínur innan miðhálandisins nema nauðsyn beri til og aðrir kostir hafi verið útilokaðir, þ.e. aðrar leiðir eða lagning í jörð. Áður en til ákvarðana um byggingu slíkra mannvirkja kemur hafi farið fram mat á þörf fyrir uppbyggingu og umhverfismat, bæði á viðkomandi áætlunum og þegar kemur að undirbúningi einstakra framkvæmda. Þar sem kerfisáætlun er eina áætlunin sem fjallar um þróun raforkuflutningskerfis landsins í heild er brýnt að þar verði bornir saman helstu þróunarkostir raforkukerfisins, lagt mat á umhverfisáhrif og tekin afstaða til framtíðarþróunar meginflutningskerfisins. Í umhverfismati rammaáætlunar og viðkomandi skipulagsáætlana þarf að fjalla um umhverfisáhrif fyrirhugaðra flutningsmannvirkja á viðkomandi svæði og bera saman þá kosti sem til greina koma. Við skipulagningu og hönnun framkvæmda við orkuvinnslu og orkuflutning verði dregið eins og kostur er úr áhrifum á víðerni, sérkenni og náttúrugæði miðhálandisins.

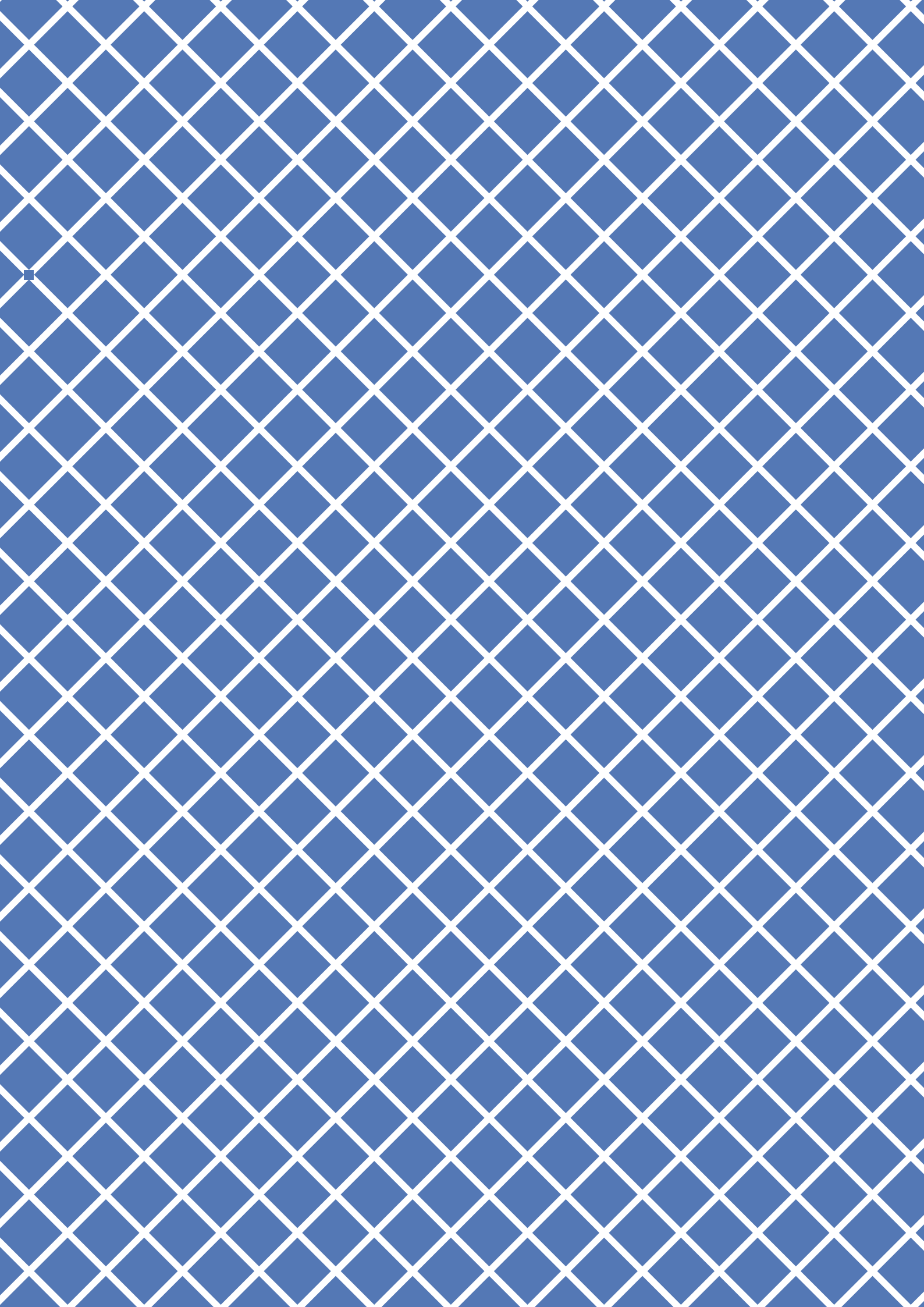
Um markmið 1.5 Trygg fjarskipti í sátt við náttúru og umhverfi

Í landsskipulagsstefnu er lögð áhersla á að skipulagsáætlanir gefi kost á uppbyggingu traustra fjarskipta, en jafnframt að við staðarval og útfærslu fjarskiptamannvirkja sé sérstaklega gætt að því að þau valdi sem minnstu raski og sjónrænum áhrifum. Þetta er sérstaklega mikilvægt á miðhálandinu þar sem miðað er að því að standa eins og kostur er vörð um víðerni og óbyggðaupplifun.

Um markmið 1.6 Skipulag með tilliti til náttúruvár

Hér er um að ræða almennar varúðarreglur um að tekið sé tillit til þekkrar náttúruvár við ákvarðanir um mannvirkjagerð. Engin föst búseta er á miðhálandinu og því hægara um vik að loka svæðum fyrir umferð þegar hætta steðjar að. Engu að síður er mikilvægt að eftir föngum sé tekið mið af þekkingu um náttúruvá við ákvarðanir um mannvirkjagerð, til að koma í veg fyrir slys á fólki og tjón á mannvirkjum.







Skipulag í dreifbýli





Inngangur

Áherslur umhverfis- og auðlindaráðherra

Viðfangsefni landsskipulagsstefnu varðandi dreifbýli er lýst svo í áherslum umhverfis- og auðlindaráðherra sem settar voru fram í upphafi landsskipulagsferlisins í október 2013:

Í skipulagsáætlunum sveitarfélaga er mörkuð stefna um nýtingu lands, jafnt í þéttbýli og dreifbýli. Til grundvallar skipulagsgerð sveitarfélaga skal leggja sjónarmið um sjálfbæra þróun, samanber markmið skipulagslaga. Á undanförnum áratugum hafa orðið talsverðar breytingar á landnotkun í dreifbýli, samhliða breytingum í landbúnaði. Aukin áhersla er á skógrækt og akuryrkju, m.a. samhliða aukinni þekkingu og hlýnandi veðurfari. Þessu til viðbótar hefur uppbygging ferðaþjónustu í dreifbýli aukist, auk almennt aukinnar útivistar. Þessar breytingar á landnotkun hafa í för með sér nýtt og aukið álag á náttúruna og vistkerfi landsins. Það eru því ýmiskonar áskoranir sem blasa við á komandi árum varðandi skipulag landnotkunar í dreifbýli svo sem í landbúnaði, náttúruvernd, landgræðslu, skógrækt og ferðamennsku. Í landsskipulagsstefnu verði greind sú þróun sem orðið hefur á undanförunum árum varðandi notkun lands í dreifbýli og þau áform um nýtingu sem liggja fyrir í áætlunum stjórnvalda, bæði á landsvísu og á sveitarstjórnarstigi og fyrir mismunandi geira. Landsskipulagsstefna setji fram leiðarljós um landnotkun í dreifbýli til leiðbeiningar fyrir skipulagsgerð sveitarfélaga og geri jafnframt eftir atvikum tillögur um frekari aðgerðir stjórnvalda til að stuðla að sjálfbærri landnýtingu í dreifbýli. Miðað er að því að fylgja landsskipulagsstefnu eftir með ítarlegri greiningu og stefnumótun um ráðstöfun lands í dreifbýli til mismunandi nota með sjálfbæra þróun að leiðarljósi.



Skýringar við einstakar greinar stefnu um skipulag í dreifbýli

Um markmið 2.1 Sjálfbær byggð í dreifbýli

Sú stefna sem sett er fram í landsskiplagsstefnu undir markmiði 2.1 Sjálfbær byggð í dreifbýli hefur beina skírskotun til þeirrar stefnu sem sett er fram í markmiði 3.1 Heildstætt búsetumynstur og jafnvægi í byggðapróun. Áhersla er lögð á samþætta byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli. Skilgreind verði vinnusóknar- og þjónustusvæði út frá meginkjörnum í hverjum landshluta og leitast við að beina vexti að þeim. Markmiðið með því er að tryggja vöxt og viðgang meginkjarna í hverjum landshluta sem staðið geta undir fjölbreyttri þjónustu og boðið upp á þau lífsgæði sem nútímasamfélag gerir kröfur um. Þannig verði ekki stofnað til nýrra þéttbýliskjarna og fjölgun íbúða í dreifbýli verði fremur í tengslum við og til að styrkja landbúnað og aðra staðbundna landnýtingu eða atvinnustarfsemi. Sjá að öðru leyti nánar í skýringum við markmið 3.1.



Um markmið 2.2 Umhverfis- og menningargæði

Byggð falli að landslagi og náttúru

Rétt eins og í þéttbýli er mikilvægt að huga að ásýnd og yfirbragði nýrra mannvirkja í dreifbýli og hvernig þau falla að umhverfi sínu. Oft sést vítt yfir til sveita og því geta einstök mannvirki orðið áberandi í landi. Um leið þarf að huga að hagkvæmni við staðarval nýrra mannvirkja með tilliti til veitumannvirkja, tenginga við vegakerfi og samfélagslegra innviða.

Fyrirsjáanlega mun á næstu misserum og árum koma til aukinnar uppbyggingar ýmis- konar aðstöðu fyrir ferðamenn í dreifbýli. Eins er aukinn áhugi á að reisa vindmyllur í dreifbýli. Hvort tveggja felur í sér nýjar áskoranir fyrir skipulagsgerð sveitarfélaga og mannvirkjahönnun. Koma þarf þessum nýjum mannvirkjum fyrir þannig að þau geti sem best sinnt sínum notum, um leið og vandað er til staðarvalds og hönnunar út frá landslagi, náttúru og byggingarhefðum.

Sambærilegt getur átt við um frístundabyggð. Á undanförunum áratugum hefur vaxið upp talsverð frístundabyggð víða um land. Í landinu eru nú skráð rúmlega 12 þúsund frístundahús, flest í Grímsnes- og Grafningshreppi, Bláskógabyggð og Borgarbyggð. Úttekt á umfangi frístundabyggðar í aðalskipulagi sem gerð var árið 2012 sýndi að um 43 þúsund ha voru þá skilgreindir sem frístundabyggðarsvæði í aðalskipulagi á landinu öllu, en aðeins hluti þess hefur verið byggður upp. Ef miðað er við 1 ha á hvert hús, má ætla að samkvæmt aðalskipulagi hafi á landinu öllu verið gert ráð fyrir frístundabyggðarsvæðum sem rúma nær þrefalda fjölgun frístundahúsa frá því sem hefur verið byggt. Ef miðað er við minni lóðir, sem ekki er óalgengt, rúma skipulögð frístundabyggðarsvæði jafnvel enn frekari fjölgun frístundahúsa. Við endurskoðun aðalskipulags er tilefni til þess að fara vandlega yfir hvað raunhæft og æskilegt er að gera ráð fyrir víðfeðmum vaxtarsvæðum fyrir frístundabyggð. Þá þarf einnig sérstaklega að huga að því að frístundabyggð skerði ekki mikilvæg eða viðkvæm svæði með tilliti til landbúnaðar og náttúruverndar, um leið og staðsetning og útfærsla frístundabyggðar tryggji notendum hennar góð tækifæri til útiveru og náttúruupplifunar.

Náttúra, menningararfur og heilnæmt umhverfi

Náttúra og umhverfi landsins er ein helsta undirstaða búsetu og starfsemi í dreifbýli og því mikilvægt að viðhalda og varðveita heilbrigði þess og sérstöðu. Mikilvægt er því að skipulagsgerð stuðli að vernd og viðhaldi gróðurs, jarðvegs og líffræðilegrar fjölbreytni.

Sveitarfélög geta með hverfisvernd mótað stefnu um verndun svæða sem þau telja verðmæt vegna sögu, náttúru eða menningar.

Við skipulagsgerð er mikilvægt að byggja á þeim upplýsingum sem fyrir liggja um náttúrufar, svo sem vistgerðarflokkun Náttúrufræðistofnunar og héraðsáætlunum Landgræðslu ríkisins.

Þá þarf sérstaklega að huga að því álagi sem byggð getur skapað á vatnsgæði og heilnæmi umhverfis.



Um markmið 2.3 Sjálfbær nýting landbúnaðarlands

Sveitarfélög marka stefnu um landnotkun alls lands innan marka sveitarfélagsins í aðalskipulagi. Í aðalskipulagi skal því meðal annars marka stefnu um nýtingu landbúnaðarlands.

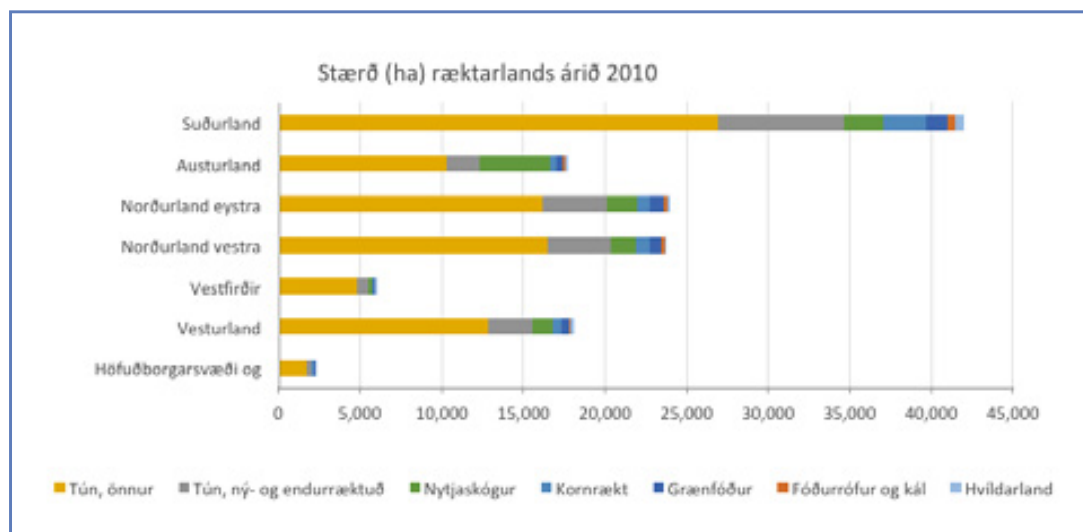
Ræktanlegt land á Íslandi er talið vera um 6.000 km² eða um 6% af flatarmáli landsins. Þar af nemur núverandi ræktunarland (tún og korn- eða matjurtaræktun) um 1.200–1.280 km². Á síðustu árum hefur kornrækt aukist verulega. Mest er kornræktin á Suðurlandi. Talið er líklegt að matvæla- og kornverð muni fara hækkandi og að hagkvæmni kornræktar hér á landi geti aukist í framtíðinni.¹

Umhverfis- og auðlindaráðherra skipaði starfshóp árið 2013 um landnotkun í dreifbýli. Starfshópurinn skilaði áfangaskýrslu vorið 2014.² Þar kemur fram að margt bendi til að landbúnaðarframleiðsla muni aukast í framtíðinni, meðal annars í ljósi aukins ferðamannastraums til landsins. Reikna megi með því að landbúnaður aukist mest á bestu landbúnaðarsvæðunum, þar sem hægt er að ná mestri hagkvæmni. Ekki liggi hinsvegar fyrir hvernig landbúnaðarland skuli flokkað eftir notkunarmöguleikum. Í skýrslunni er einnig bent á að mjólkurbú hafi farið stækkandi og nautakjötsframleiðsla hafi aukist talsvert síðustu ár. Brýnt sé að tekið sé tillit til þessa við skipulag sveitarfélaga þannig að landbúnaðarlandi sem hentar vel til ræktunar verði ekki ráðstafað með óafturkræfum hætti og mörkuð stefna um varðveislu góðs landbúnaðarlands.

Ríki og sveitarfélög geti stuðlað að þessu með því að skilgreina og leiðbeina um flokkun á landbúnaðarlandi og með því að hvetja til þess að landbúnaðarlandi sem flokkast sem gott land til akuryrkju sé haldið í notkun.

Í landsskipulagsstefnu eru sett fram markmið um fjölbreytta og hagkvæma nýtingu landbúnaðarlands í sátt við umhverfið. Skipulagsákvæðanir um ráðstöfun lands í dreifbýli til landbúnaðar og annarrar nýtingar miði að því að landi sem hentar vel til ræktunar verði almennt ekki ráðstafað til annarra nota með óafturkræfum hætti. Flokkun landbúnaðarlands, landslagsgreining og vistgerðarflokkun verði lögð til grundvallar skipulagsákvörðunum um landbúnaðarland.

Áhersla á varðveislu góðs ræktunarlands útheimtir nánari stefnumörkun um landbúnaðarland heldur en hefur almennt tíðkast í aðalskipulagi. Þörf er á að setja fram samræmda flokkun á landbúnaðarlandi sem sveitarfélög geta lagt til grundvallar við aðalskipulagsgerð. Því er í landsskipulagsstefnu gert ráð fyrir að stjórnvöld á landsvísu í samráði við Bændasamtökin gefi út leiðbeiningar um flokkun ræktunarlands fyrir skipulagsgerð og aðra stefnumótun um landnýtingu á landbúnaðarsvæðum.



1 – Starfshópur um landnotkun í dreifbýli og sjálfbæra landnýtingu, 2014. Landnotkun í dreifbýli og sjálfbær landnýting. 2 – Starfshópur um landnotkun í dreifbýli og sjálfbæra landnýtingu, 2014. Landnotkun í dreifbýli og sjálfbær landnýting.



Um markmið 2.4 Ferðaþjónusta í sátt við náttúru og umhverfi

Uppbygging í tengslum við ferðaþjónustu og vaxandi umferð ferðafólks um landið eru ein af helstu áskorunum skipulagsgerðar í dreifbýli á komandi árum. Ferðamönnum hefur fjölgað mikið á undanförunum árum. Árið 2000 komu tæplega 303 þúsund erlendir ferðamenn til landsins en rúmlega 807 þúsund árið 2013. Í heildarúttekt Efnahags- og framfarastofnunar Evrópu (OECD) á umhverfismálum á Íslandi 2001-2013 kemur fram að íslensk náttúra hafi gegnt lykilhlutverki í efnahagsbata landsins meðal annars vegna aðdráttarafls hennar fyrir erlenda ferðamenn. Jafnframt segir að hinni miklu fjölgun ferðamanna sem átt hefur sér stað undanfarin ár fylgi töluvert álag á náttúru landsins. Nú þegar eru dæmi um að vinsælir ferðamannastaðir eru komnir að þolmörkum vegna mikillar umferðar. Umhverfisstofnun hefur þrívægis tekið saman lista yfir friðlýst svæði sem eiga á hættu að glata verndargildi sínu. Síðast var slíkur listi tekinn saman í byrjun árs 2014 en þá voru fimm svæði talin vera í verulegri hættu á að missa verndargildi sitt eða hafa tapað því að hluta og 17 svæði talin vera í hættu á að tapa verndargildi sínu og þarfnast aðgerða til að snúa þeirri þróun við. Samkvæmt Umhverfisstofnun eru mannleg umsvif sá þáttur sem helst ógnar verndargildi svæða og vegur álag vegna ferðamanna einna þyngst. Vaxandi ferðaþjónusta fylgir ekki eingöngu aukið álag á vinsæla ferðamannastaði. Hröð uppbygging ferðaþjónustu og aukin umferð getur einnig reynt á þolmörk samfélaga og innviði landsins.

Gera má ráð fyrir að stór hluti uppbyggingar í dreifbýli á komandi árum verði í tengslum við ferðaþjónustu og því þörf fyrir markvissa stefnumörkun og aðgerðir til að tryggja að uppbygging í tengslum við ferðaþjónustu og aukin umferð ferðamanna komi ekki niður á náttúrulegum, menningarlegum og félagslegum verðmætum landsins og að Ísland haldi sérstöðu sinni og aðdráttarafli sem ferðamannastaður. Í landsskipulagsstefnu er því lagt til að við skipulagsgerð sveitarfélaga verði leitast við að greina sérstöðu og styrkleika viðkomandi svæðis með tilliti til tækifæra í ferðaþjónustu til að auka gæði uppbyggingar í ferðaþjónustu og að hún efli atvinnu og samfélag á staðnum.



Um markmið 2.5 Orkumannvirki í sátt við náttúru og umhverfi

Stefna stjórnvalda um notkun lands til orkuframleiðslu er sett fram í Áætlun um vernd og orkunýtingu landsvæða (rammaáætlun). Þar eru virkjanakostir, 10 MW og stærri, flokkaðir í orkunýtingar-, bið- og verndarflokk. Um umfjöllun um þá í skipulagsgerð sveitarfélaga og umhverfismati rammaáætlunar vísast til umfjöllunar um markmið 1.4 að framan, eftir því sem við getur átt, en ávallt verði miðað að því að mannvirki vegna orkuvinnslu falli sem best að landslagi og annarri landnotkun. Af virkjunarkostum undir þeim stærðarmörkum sem falla undir rammaáætlun er fyrirsjáanlegt að aukin eftirspurn verði eftir því að reisa vindmyllur í dreifbýli. Nýting vindorku er nýtt viðfangsefni í skipulagsmálum hér á landi sem kallar á þekkingaröflun og þekkingarmiðlun um skipulagslega nálgun og umhverfisáhrif. Því er lagt til í landskipulagsstefnu að Skipulagsstofnun standi fyrir fræðslu og miðlun upplýsinga um það efni í samstarfi við hlutaðeigandi stofnanir.

Endurnýjun og uppbygging flutningskerfis raforku er stórt viðfangsefni við skipulagsgerð sveitarfélaga. Fyrir liggur að Landsnet áformar samkvæmt kerfisáætlun uppbyggingu stórra flutningsmannvirkja. Um umfjöllun um flutningskerfi raforku í skipulagsgerð sveitarfélaga og umhverfismati vísast til umfjöllunar um markmið 1.4 að framan, eftir því sem við getur átt, en ávallt verði miðað að því að orkuflutningsmannvirki falli sem best að landslagi og annarri landnotkun.

Um markmið 2.6 Sjálfbærar samgöngur

Í tillögu að Landsskipulagsstefnu 2015-2026 er sett fram samþætt stefna um samgöngur innan skilgreindra þjónustu- og vinnusóknarsvæða með það að markmiði að styrkja byggð (sjá umfjöllun um markmið 3.5 Sjálfbærar samgöngur). Auk þess er lagt til að skipulagsgerð verði nýtt til að skilgreina ferðaleiðir, það er leiðir ferðamanna gangandi, ríðandi og hjólandi. Kortagrunnur um vegi er sérstakt verkefni þar skráðir eru samþykktir vegir og vegslóðar utan flokkunarkerfis þjóðvega. Um hann sjá umfjöllun um markmið 1.3 að framan.

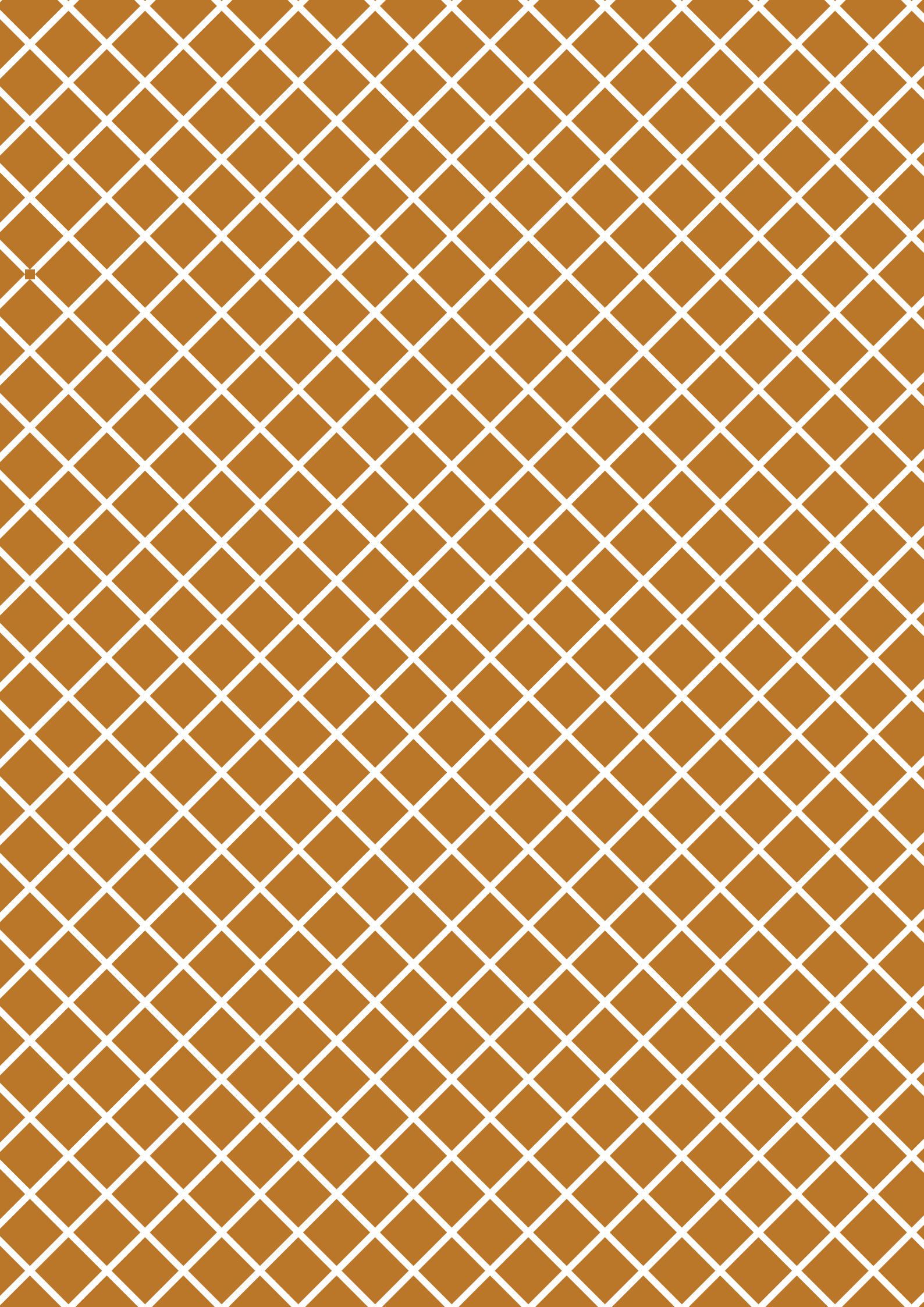


Um markmið 2.7 Trygg fjarskipti í sátt við umhverfið

Í landsskipulagsstefnu er lögð áhersla á að skipulagsáætlanir gefi kost á uppbyggingu traustra fjarskipta, en jafnframt að við staðarval og útfærslu fjarskiptamannvirkja sé sérstaklega gætt að því að þau valdi sem minnstu raski og sjónrænum áhrifum.

Um markmið 2.8 Skipulag með tilliti til náttúruvár og loftslagsbreytinga

Hér er um að ræða almennar varúðarreglur um að tekið sé tillit til þekktrar náttúruvár við ákvarðanir um mannvirkjagerð. Mikilvægt er að tekið sé mið af þekkingu um náttúruvá við ákvarðanir um mannvirkjagerð, til að koma í veg fyrir slys á fólki og tjón á mannvirkjum. Sérstaklega verði hugað að nýjum áskorunum sem tengjast gróðureldum, svo sem flóttaleiðum og brunavörnum á frístundasvæðum. Þá verði tekið tillit til áhrifa loftslagsbreytinga, svo sem á rennsli og farvegi jökuláa, flóðahættu og sandfok.





Búsetumynstur og dreifing byggðar





Inngangur

Áherslur umhverfis- og auðlindaráðherra í upphafi landsskipulagsvinnunnar

Við upphaf landsskipulagsvinnunnar setti umhverfis- og auðlindaráðherra fram eftirfarandi áherslur varðandi mótun stefnu um búsetumynstur og dreifingu byggðar:

Eitt af stærstu viðfangsefnum skipulags landnotkunar er ákvörðun um þróun þéttbýlis og fyrirkomulag byggðar. Byggðamynstur og dreifing byggðar mótar ramma um daglegt líf fólks og getur haft veigamikil áhrif á sjálfbærni þegar til langs tíma er litið. Í tillögu að landsskipulagsstefnu verði sett fram almenn stefna til leiðbeiningar fyrir skipulagsgerð sveitarfélaga um þá þætti byggðamynsturs, svo sem þéttleika byggðar, dreifingu búsetu, tegund landnotkunar, samgöngur, skipulag verslunar- og þjónustu og önnur atriði sem stuðla geta að aukinni sjálfbærni byggðar, þ.e. samþættingu umhverfis og félagslegra og efnahagslegra þátta í hinu byggða umhverfi.

Skýringar við einstakar greinar stefnu um búsetumynstur og dreifingu byggðar

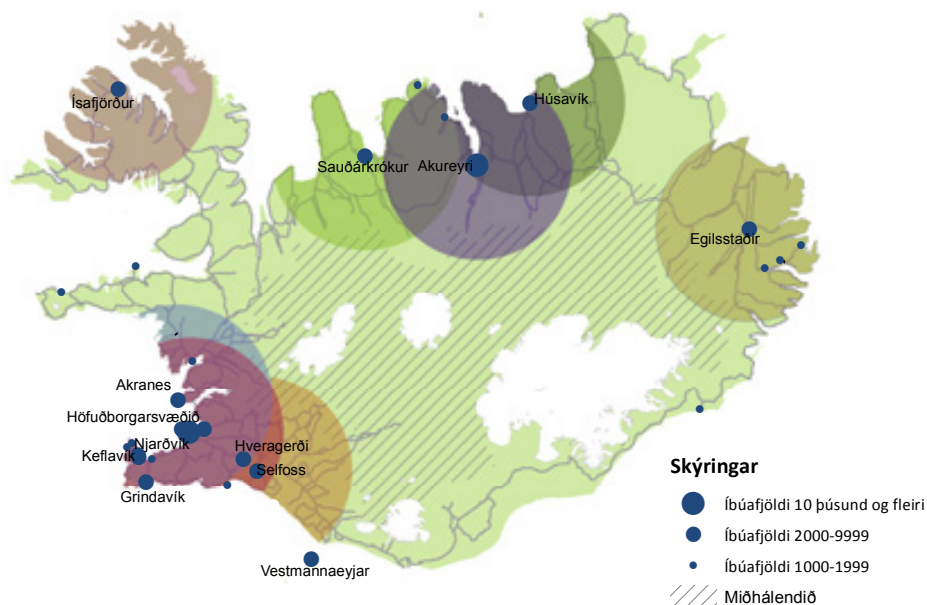
Stefna um búsetumynstur og dreifingu byggðar tekur til hins byggða umhverfis, einkum þéttbýlis, og samspili þess við nærliggjandi vinnusóknar- og þjónustuvæði. Um er að ræða stefnu sem annars vegar fjallar um búsetumynstur í landinu í heild og hins vegar um innri gerð þéttbýlis og gæði hins byggða umhverfis.

Um markmið 3.1 Heildstætt búsetumynstur og jafnvægi í byggðaþróun

Í janúar 2014 voru Íslendingar tæplega 326 þúsund. Meginþorri landsmanna býr í þéttbýli, en um 84% búa í þéttbýli með 2000 íbúum eða fleiri¹. Íbúafjöldun síðustu áratugi hefur verið mest á suðvesturhorninu. Þannig jókst hlutdeild höfuðborgarsvæðisins í heildarfjölda landsmanna úr 57% í 64% á tímabilinu 1990–2013, en hlutdeild allra sveitarfélaga á suðvesturhorninu² úr 69% í 77%, sem er fjölgun sem nemur um 75 þúsund manns. Á sama tímabili fækkaði íbúum utan suðvesturhornsins um tæplega 5 þúsund, þótt íbúafjöldi flestra stærri þéttbýlisstaða utan suðvesturhornsins hafi haldist stöðugur.

Spár um mannfjöldaþróun, aldurssamsetningu og fleiri lýðfræðilega þætti eru mikilvægar forsendur fyrir skipulagsgerð. Samkvæmt mannfjöldaspá Hagstofu Íslands verða landsmenn árið 2026 (sem er það tímabil sem landsskipulagsstefna tekur til) um 354–370 þúsund, þ.e. hefur fjölgað um 28–44 þúsund frá því sem nú er³. Samhliða fjölgar hlutfallslega í elstu aldurshópunum.

Mannfjöldaspár Hagstofunnar eru eingöngu settar fram fyrir landið í heild. Sveitarfélög setja fram svæðisbundnar íbúaspár í aðal- og svæðisskipulagi, en auk þess hefur byggðaáætlun á hverjum tíma sett fram stefnu stjórnvalda um svæðisbundna íbúáþróun. Í Byggðaáætlun 2014–2017 er lögð áhersla á sjálfbæra þróun byggðarlaga um allt land og að stöðva viðvarandi fólksfækkun í smærri byggðakjörnum og í sveitum landsins. Í byggðaáætlun er jafnframt stefnt að því að jafna tækifæri landsmanna til atvinnu og þjónustu, jafna lífsskjör og stuðla að sjálfbærri þróun byggðarlaga um allt land. Íbúar landsins, óháð búsetu og efnahag, njóti sömu tækifæra hvað varðar aðgengi að opinberri grunnþjónustu sem kröfur eru gerðar um í nútímasamfélagi. Samgönguáætlun 2011–2022 setur fram sambærilegar áherslur með stefnu um að atvinnu- og þjónustukjarnar landsins verði skilgreindir í sóknaráætlunum landshluta og landsskipulagsstefnu. Stefna ríkis og sveitarfélaga um upplýsingasamfélagið 2013–2016 styður við þessi markmið með áherslu á rafræna stjórnsýslu.



1 – Tölur miða við 1. janúar 2014 af vef Hagstofu Íslands

2 – Miðað við suðvestursvæði samkvæmt landshlutaskiptingu sóknaráætlana.

3 – Hagstofa Íslands, 2013. Spá um mannfjölda eftir kyni og aldri 2013–2061 [tafla]. Sótt 14. júní 2014 af <http://hagstofa.is/Hagtolur/Mannfjoldi/Framreikningurmannfjoldan>

Ákveðin skilgreining vinnusóknar- eða þjónustusvæða þéttbýlisstaða liggur ekki fyrir hér á landi. Almennt má gera ráð fyrir að 60 km (um 1 klst) sé við efri mörk fyrir þá sem sækja vinnu eða skóla daglega, en að fólk sé tilbúið að fara lengra fyrir þjónustu sem nýtt er sjaldnar, til dæmis einu sinni í viku eða sjaldnar. Á kortinu er sýndur 60 km radíus út frá þéttbýlisstöðum með 2000 íbúa og fleiri til að gefa mynd af því hversu víðfeðm landsvæði liggja mögulega innan vinnusóknar- og þjónustusvæða stærri þéttbýlisstaða. Þessi einfaldaða kortlagning vinnusóknar- og þjónustusvæða horfir framhjá því að erfiðar samgöngur kunna sumsstaðar að torvelða vinnu- eða þjónustusókn innan viðkomandi svæða, sérstaklega að vetrarlagi.

Því fjölmennari sem þéttbýlisstaðir og byggð innan nánasta upplands þeirra er, þeim mun líklegri er að þeir geti staðið undir fjölbreyttri og öflugri starfsemi, hvort sem það er opinber þjónusta, menningarlíf, verslun og þjónusta, atvinnustarfsemi eða menntastofnanir og stutt þannig byggð í viðkomandi bæjarlagi.

Í landsskipulagsstefnu er lagt til að beina uppbyggingu þannig að hún sé líkleg til að styrkja samkeppnishæfni og þol byggðar og samfélags í landinu í heild og einstökum byggðarlögum. Í því felst að styrkja kerfi meginkjarna í hverjum landshluta ásamt höfuðborgarsvæðinu. Með því að hlúa að vexti og viðgangi meginkjarna er lagður sterkari grundvöllur fyrir fjölbreyttri þjónustu og atvinnulífi í hverju héraði, sem býður upp á þau lífsgæði sem nútímasamfélag gerir kröfur um.

Gert er ráð fyrir að áherslu landsskipulagsstefnu á meginkjarna og vinnusóknar- og þjónustusvæði verði fylgt eftir í aðalskipulagi sveitarfélaga, sóknaráætlunum landshluta og eftir því sem við á svæðisskipulagi. Í hverjum landshluta verði kortlagt núverandi búsetumynstur og mörkuð stefna um þróun þess til framtíðar með það að leiðarljósi að styrkja samfélagið. Með þessum hætti er það í valdi heimamanna að ákvarða meginkjarna og starfhæf svæði út frá þeim með tilliti til vinnu- og þjónustusóknar. Slík stefnumótun fái stuðning frá samræmdri greiningu Skipulagsstofnunar, Byggðastofnunar og fleiri aðila á vinnusóknar- og þjónustusvæðum stærstu þéttbýlisstaða.

Um markmið 3.2 Sjálfbært skipulag þéttbýlis

Í landsskipulagsstefnu er sett fram almenn stefna til leiðbeiningar fyrir skipulagsgerð sveitarfélaga um þætti sem geta stuðlað að aukinni sjálfbærni byggðar. Stefnt er að vexti þéttbýlis inn á við og þéttingu byggðar með því meðal annars að skilgreina vaxtarmörk þéttbýlisstaða og á þann hátt standa vörð um verðmæt náttúrusvæði og landbúnaðarland. Lögð er áhersla á að blanda atvinnustarfsemi og tengja hana íbúðarbyggð, stytta vegalengdir vegna daglegra athafna og lækka þannig kostnað samfélagsins vegna innviða, svo sem gatna og veitukerfa. Stefnunni er ætlað að hafa áhrif á sjálfbærni byggðar þegar til langs tíma er litið, svo sem með því að skapa skilyrði fyrir almenningssamgöngum og öðrum valkostum um ferðamáta.

Lögð er áhersla á að uppbygging íbúðar- og atvinnuhúsnæðis taki mið af þörfum samfélagsins og lýðfræðilegum breytingum til framtíðar. Stuðlað verði að fjölbreyttum og sveigjanlegum húsnæðiskostum, svo sem hvað varðar húsagerðir og stærðir. Liður í þessari stefnumótun er bætt skráning og miðlun upplýsinga um húsnæðismál á landsvísu, til grundvallar ákvörðunum í skipulagsgerð.

Framfylgd stefnu um sjálfbært skipulag þéttbýlis er háð aðstæðum á hverjum stað, svo sem stærð þéttbýlis og umfangi uppbyggingar. Hin almenna áhersla er á að vexti byggðar verði beint inn á við í núverandi þéttbýli, ásamt eðlilegu svigrúmi til uppbyggingar nýrra íbúða í dreifbýli til að styðja nærsamfélag og landnýtingu á viðkomandi svæði. Í skipulagi jafnt minni sem stærri þéttbýlisstaða felst áskorunin einnig í að fella nýja byggð að því sem fyrir er og að staðsetning og fyrirkomulag nýrrar uppbyggingar og þjónustu styrki bæjarbrag og þá starfsemi og samfélag sem fyrir er.



Um markmið 3.3 Gæði hins byggða umhverfis

Í landsskipulagsstefnu er lögð áhersla á gæði hins byggða umhverfis og dregin fram þættir sem almennt geta stuðlað að eftirsóknarverðu nærumhverfi.

Byggðamynstur

Byggðamynstur tekur til ásýndar, yfirbragðs og fyrirkomulags byggðar og mótar daglegt umhverfi fólks. Byggðamynstur ræðst af þéttleika og blöndun byggðar og því hvernig gatnakerfi er útfært. Þótt heildstæð skipulagsstefna á landsvísu hafi ekki verið sett fram hér á landi fyrr, víkja aðrar áætlanir stjórnvalda að þessu efni með einum eða öðrum hætti. Í stefnu stjórnvalda um sjálfbæra þróun, Velferð til framtíðar, eru til dæmis sett fram markmið um að auka vitund almennings og hagsmunaaðila um vistvænt skipulag. Í Menningarstefnu í mannvirkjagerð er vakin athygli á atriðum sem gefa þarf gaum við útfærslu byggðar. Meðal annars um að huga að heildarmynd byggðar með tilliti til byggingararfs og menningarminja þegar byggt er í og við eldri byggð. Einnig að tryggja að sjónrænt yfirbragð manngerðs umhverfis rýri sem minnst hlut náttúrunnar, þegar unnið er að skipulagi í lítt snortinni náttúru og landslagi. Samkvæmt framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks skal húsnæði sem almenningur á aðgang að að vera aðgengilegt öllum og sama á við opin svæði fyrir almenning, svo sem útivistarsvæði og almenningsgarða.

Útfærsla gatnakerfis og samgangna hefur mikil áhrif á byggðamynstur á hverjum stað og að sama skapi hafa þéttleiki og blöndun byggðar áhrif á ferðamáta, svo sem hvort hentugt er að hjóla og ganga á milli staða eða halda uppi öflugum almenningsgöngum.

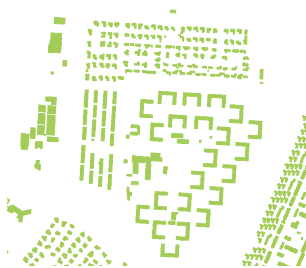
Þegar horft er yfir þróun byggðamynsturs þéttbýlisstaða hér á landi og erlendis, má með nokkurri einföldun segja að upp úr miðri síðustu öld hafi byggðin smám saman orðið bæði dreifðari og meira deild niður í sérhæfð hverfi, þar sem mismunandi húsnæði og landnotkun voru aðgreind. Þetta eru einkenni skipulags þar sem rík áhersla er á einkabílinn. Á síðustu árum og áratugum má hinsvegar greina afturhvarf til skipulags með áherslu á þéttari og blandaðri byggð. Ástæður þar að baki eru margar, en nefna má áherslu á vistvænni og fjölbreyttari ferðamáta, áherslu á að nýta land betur og draga úr samfélagskostnaði við innviði og áherslu á bæjahönnun og að skapa aðlaðandi og fjölbreytt bæjarrými.

Heilnæmt umhverfi

Einnig er mikilvægt að skipulagsgerð sveitarfélaga stuðli að heilnæmu umhverfi með tilliti til vatnsgæða, loftgæða, hljóðvistar og annarra umhverfisgæða. Í skipulagsáætlunum þarf að gera ráð fyrir landrými, aðstöðu og aðgerðum til að tryggja vatnsból, fráveitu og aðra þætti sem varða heilnæmt umhverfi. Huga þarf að nýjum leiðum varðandi úrgangsméðhöndlun og nýtni við auðlindanotkun. Einnig getur verið tilefni til að skoða möguleika á svokölluðum sjálfbærum eða blágrænum ofanvatnslausnum, þ.e. að vatn sem fellur sem úrkoma eigi leið um gegndræpt yfirborð í jarðveg innan viðkomandi vatnasviðs, fremur en að vera veitt burt af viðkomandi svæði um hefðbundnar fráveitulagnir.



Skólavörðuholt í Reykjavík, að mestu byggt upp á fyrrihluta 20. aldar



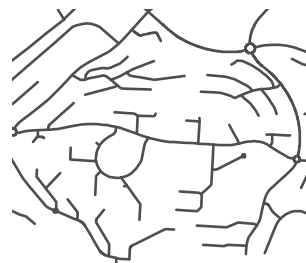
Breiðholt 1 (Bakkar, Stekkir) í Reykjavík, að mestu byggt upp í kringum 1970.



Grafarholt í Reykjavík, byggt upp á fyrstu árum þessarar aldar



Rammaskipulag Urriðaholts í Garðabæ, hverfi skipulagt á fyrsta áratug þessarar aldar þar sem uppbygging er skammt á veg komin



Um markmið 3.4 Samkeppnishæf samfélög og atvinnulíf

Samkeppnishæfni fyrirtækja er mælikvarði á getu þeirra til að keppa á markaði. Samkeppnishæfni getur einnig átt við lönd og er þá horft til starfsumhverfis fyrirtækja og hversu vel umhverfið gerir þeim kleift að keppa á alþjóðamarkaði.

Við skipulagsgerð er í auknum mæli unnið með samskonar hugmyndir um samkeppnishæfni svæða. Þá er almennt horft til þess hvernig byggja má á sérkennum og staðaranda viðkomandi staðar og auka gæði hins byggða umhverfis með það að markmiði að bæta búsetuskilyrði og auka lífsgæði. Með því megi laða að fólk og fyrirtæki sem styrkja það samfélag sem fyrir er og er líklegt til að stuðla að áframhaldandi velmegun. Aðal- skipulag er kjörinn vettvangur fyrir sveitarstjórnir til að setja fram slíka stefnu.

Um markmið 3.5 Sjálfbærar samgöngur

Sjálfbærar samgöngur

Í Samgönguáætlun 2011-2022 er sett fram stefna um að skilgreindir verði atvinnu- og þjónustukjarnar landsins í sóknaráætlunum landshluta og landsskipulagsstefnu. Auk þess er þar og í fleiri áætlunum stjórnvalda lögð áhersla á almenningssamgöngur, göngu og hjólréiðar til að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum og samgöngukostnaði.

Í landsskipulagsstefnu er sett fram stefna um greiðar og öruggar samgöngur innan og milli skilgreindra vinnusóknar- og þjónustusvæða með það að markmiði að styrkja byggð. Jafnframt verði hugað að útfærslu gatnakerfis og samgangna í þéttbýli til að skapa ákjósanlegt byggðamynstur með það að leiðarljósi að skapa göngu- og hjólavænt umhverfi og forsendur fyrir almenningssamgöngur með samþættu samgöngu- og byggðaskipulagi.

Í umfangllun um markmið 3.1 að ofan er vikið að fyrirhugaðri greiningar- og stefnumótunarvinnu um meginkjarna og vinnusóknar- og þjónustusvæði. Sú greining getur leitt í ljós hvar mikilvægt er að bæta samgöngur til að styrkja einstök vinnusóknar- og þjónustusvæði og/eða til að efla tengsl milli landshluta.

Í skipulagsáætlunum sveitarfélaga er sett fram stefna um fyrirkomulag byggðar sem mótar ferðavenjur og valkosti um ferðamáta. Þéttleiki byggðar, blöndun landnotkunar, byggðamynstur og fyrirkomulag nærþjónustu eru þættir sem hafa áhrif á ferðavenjur íbúa.

Varðandi samgöngur milli landshluta getur innanlandsflug gegnt mikilvægu hlutverki. Lengi hefur óvissa ríkt um framtíð Reykjavíkurflugvallar. Mikilvægt er að sem fyrst fáið niðurstaða um það mál. Verði niðurstaðan sú að flugrekstur í Vatnsmýri leggist af, er mikilvægt að ný miðstöð innanlandsflugs verði vel tengd við byggð á höfuðborgarsvæðinu. Í tillögu að svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins 2040 er stefnt að heildstæðri tengingu sveitarfélaganna með almenningssamgöngu- og þróunarási og sett fram stefna um nýtt almenningssamgöngukerfi. Einnig hafa komið fram á síðustu misserum hugmyndir um uppbyggingu hraðlestar milli Reykjavíkur og Keflavíkur, en gerð hefur verið athugun á arðsemi⁴ slíkrar framkvæmdar. Verkefnið er á frumstigi en vísbendingar eru um að slíkar lestarsamgöngur gætu skilað samfélagslegum ábata, einkum vegna skilvirkni lestarsamgangna, öryggis og jákvæðra umhverfisáhrifa.

4 – Ráðgjöf og verkefnastjórnun, 2014. Fluglestin. Mat á hagkvæmni hraðlestar milli Keflavíkurflugvallar og miðborgar Reykjavíkur. Sótt 25. nóvember 2014 af http://www.fluglestin.is/Files/Skra_0067594.pdf



Ágreiningsmál um innviði

Í skipulagsgerð felst að greina og vega og meta ólíka hagsmuni tengda þróun byggðar og landnotkun. Í sumum tilvikum tekst ekki að ná sátt um niðurstöðu. Nokkur dæmi eru um að fresta hafi þurft staðfestingu aðalskipulags á svæðum þar sem ágreiningur er á milli viðkomandi sveitarfélags og stjórnvalda á landsvísu um skipulag mikilvægra innviða. Það á til dæmis við ákveðna kafla á Hringveginum og sama hefur komið upp varðandi legu og útfærslu mannvirkja í meginflutningskerfi raforku, auk Reykjavíkurflogvallar.

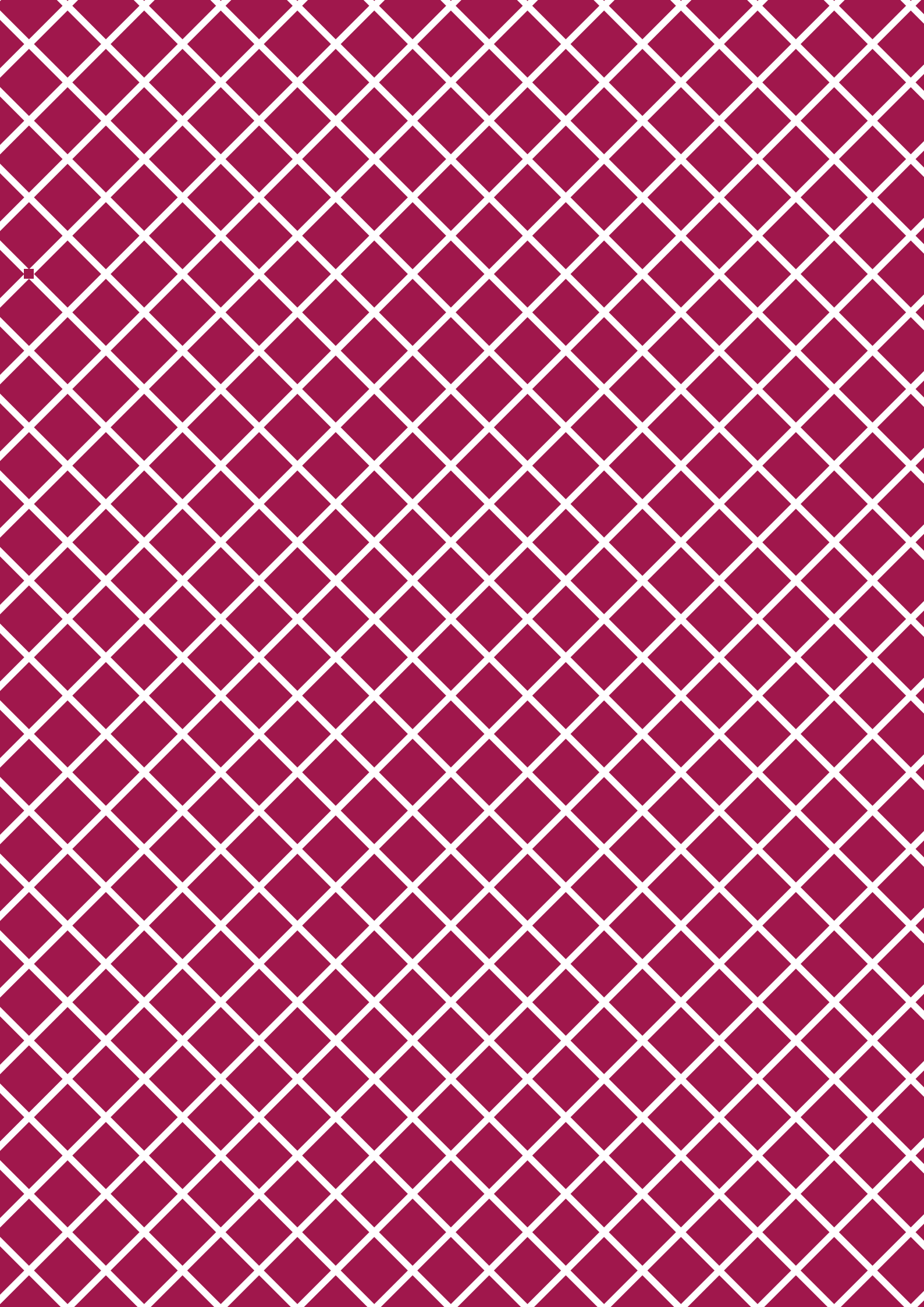
Engin formleg málsmeðferð er skilgreind í lögum til að taka á slíkum ágreiningi, en mikilvægt er að farvegur sé til staðar til að greina og vinna úr ágreiningi sem varðar skipulagsákvæðanir um megin innviði. Því er lagt til í landsskipulagsstefnu að umhverfis- og auðlindaráðherra geti í samvinnu við hlutaðeigandi ráðherra og sveitarfélög haft forgöngu um stofnun samráðshóps til að leita sátta um lausn, í þeim tilvikum þegar staðfestingu aðalskipulags hefur verið frestað vegna ágreinings um uppbyggingu og legu samgöngu- eða veitumannvirkja.

Um markmið 3.6 Trygg fjarskipti í sátt við umhverfið

Góðir innviðir fjarskipta eru mikilvæg forsenda lífsgæða íbúa og þróunar atvinnulífs. Fjarskipti gegna veigamiklu hlutverki í opinberri þjónustu, verslun og viðskiptum. Aðgengi íbúa að upplýsingum og rafræn samskipti eru jafnframt snar þáttur í menntun og grundvöllur fjarnáms. Í skipulagsáætlunum sveitarfélaga er mörkuð stefna um staðsetningu og eftir atvikum útlit fjarskiptamannvirkja. Í landsskipulagsstefnu er lögð áhersla á að skipulagsáætlanir gefi kost á uppbyggingu traustra fjarskipta, en jafnframt að við staðarval og útfærslu fjarskiptamannvirkja sé sérstaklega gætt að því að þau valdi sem minnstu raski og sjónrænum áhrifum. Mikilvægt er að fyrir liggi á hverjum tíma upplýsingar um stöðu fjarskiptamála fyrir skipulagsgerð en Póst- og fjarskiptastofnun hefur forgöngu um gerð mælikvarða um það efni.

Um markmið 3.7 Náttúruvá og loftslagsbreytingar

Hér er um að ræða almennar varúðarreglur um að tekið sé tillit til þekkrar náttúruváar við ákvarðanir um mannvirkjagerð. Mikilvægt er að tekið sé mið af þekkingu um náttúruvá við ákvarðanir um mannvirkjagerð, til að koma í veg fyrir slys á fólki og tjón á mannvirkjum. Jafnframt að við skipulagsgerð sveitarfélaga verði tekið mið af þeim áskorunum sem við blasa með tilliti til loftslagsbreytinga. Í því felst að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda frá byggð, landnotkun og samgöngum og bregðast við umhverfisbreytingum vegna loftslagsbreytinga, eins og hækkandi sjávarborði. Skipulag byggðar og landnotkunar byggi á bestu fáanlegu upplýsingum frá Veðurstofu Íslands um náttúruvá og breytingar á náttúru landsins vegna loftslagsbreytinga.





Skipulag á haf- og strandsvæðum



Inngangur

Áherslur umhverfis- og auðlindaráðherra í upphafi landsskipulagsvinnunnar

Umhverfis- og auðlindaráðherra setti fram eftirfarandi áherslur um skipulag haf- og strandsvæða þegar hann fól Skipulagsstofnun í október 2013 að hefja vinnu við gerð landsskipulagsstefnu:

Hafsvæðin við Ísland búa yfir mikilvægum auðlindum sem viðhalda þarf á grundvelli heilbrigðis, líffræðilegs fjölbreytileika og sjálfbærni hafsins. Vaxandi eftirspurn er eftir fjölbreyttari nýtingu á haf- og strandsvæðum þar sem ólíkir hagsmunir geta stangast á. Þetta á meðal annars við á strandsvæðum þar sem hentug skilyrði eru fyrir atvinnustarfsemi eins og fiskeldi. Landsskipulagsstefna skal setja fram heildstæða sýn um skipulagsmál hafsins og um það á hvaða svæðum brýnt er að vinna nánari skipulagsáætlanir um skipulag haf- og strandsvæða.



Innleiðing skipulagsgerðar á haf- og strandsvæðum

Skipulag á haf- og strandsvæðum er nýtt viðfangsefni hér á landi en skort hefur á heildstæða yfirsýn yfir starfsemi á haf- og strandsvæðum við landið og því verið kallað eftir heildstæðu skipulagi fyrir þau. Innleiðing skipulags haf- og strandsvæða hér við land helst í hendur við samskonar þróun í löndunum í kringum okkur, en bæði vestan hafs og austan hafa ríki verið að innleiða slíka skipulagsgerð á síðustu árum til að stuðla að sjálfbærni nýtingu og takast á við hagsmunaárekstra um nýtingu einstakra haf- og strandsvæða.

Umhverfis- og auðlindaráðherra skipaði árið 2014 starfshóp til að vinna að gerð lagafrumvarps um skipulag hafs og stranda þar sem mótuð verði umgjörð um stjórnslu skipulags haf- og strandsvæða, helstu stjórnþæki við skipulagsgerðina og landfræðilega afmörkun þeirra. Stefnt er að því að starfshópurinn ljúki störfum snemma á árinu 2015. Sú stefna um skipulag haf- og strandsvæða sem sett er fram í landsskipulagsstefnu nú tekur mið af því að lagaumgjörð skipulagsmála á haf- og strandsvæðum er enn í mótun.

Skipulagsgerð á haf- og strandsvæðum er almennt ætlað að stuðla að vernd og viðhaldi vistkerfa, draga úr árekstrum ólíkrar starfsemi og stuðla að betri og upplýstari ákvarðanatöku. Ýmiskonar starfsemi fer fram á haf- og strandsvæðunum við Ísland og fyrirséð að aukin sókn verði í auðlindir þeirra. Samþætting verndar- og nýtingarsjónarmiða er því mikilvæg til þess að stuðla að viðhaldi og verndun umhverfis og eflingu atvinnulífs. Skipulag haf- og strandsvæða gegnir mikilvægu hlutverki sem grundvöllur fyrir efnahagslegri uppbyggingu með því að móta framtíðarsýn um sjálfbæra nýtingu svæða og áætla staðsetningu fyrir ákveðna starfsemi.



Skýringar við einstakar greinar stefnu um skipulag haf- og strandsvæða

Um markmið 4.1 Sjálfbær nýting auðlinda

Almenn stefna íslenskra stjórnvalda um málefni hafsins er sett fram í *Hafinu – stefnu íslenskra stjórnvalda*. Markmið hennar er að viðhalda heilbrigði, líffræðilegri fjölbreytni og framleiðslugetu hafsins svo nýta megi lifandi auðlindir þess um alla framtíð. Stefna landsskipulagsstefnu um skipulag á haf- og strandsvæðum grundvallast m.a. á þessum markmiðum.

Nýting lifandi auðlinda sjávar hafa lengi verið kjölfesta í íslensku atvinnulífi. Viðhald þeirra er mikilvægt fyrir íslenskt atvinnulíf til framtíðar. Við innleiðingu skipulagsgerðar á haf- og strandsvæðum er almennt gengið út frá svokallaðri vistkerfisnálgun til að stuðla að viðhaldi og eflingu vistkerfa. Vistkerfisnálgun felur í sér að ákvarðanir um nýtingu auðlinda byggja á bestu vísindalegu þekkingu um vistkerfið og að haft sé virkt eftirlit með ástandi þess og samræmd heildarstjórnun á athöfnum manna. Krafa um mat á burðarþoli fjarða eða afmarkaðra strandsvæða til að taka við lífrænu álagi án þess að það hafi óæskileg áhrif á lífríkið er dæmi um stjórnun nýtingar á haf- og strandsvæðum sem byggir á vistkerfisnálgun. Með breytingum á lögum um fiskeldi nr. 71/2008 sem gerðar voru árið 2014 er gerð krafa um að slíkt burðarþolsmat verði framvegis lagt til grundvallar leyfisveitingum til sjókvíaldis.

Hnignun búsvæða er talin helsta ógnin við fjölbreytni lífríkis í hafinu við Ísland en ýmis konar álag geta raskað búsvæðum sjávar, til dæmis veiðar og efnistaka, en einnig mengun eða breytingar í umhverfi vegna loftslagsbreytinga. Þannig getur mengun frá fiskeldi í sjó haft áhrif á ástand strandsjávar og nýtingu auðlinda hans og notagildi til útivistar og ferðamennsku. Einnig hefur veðurfar og breytileiki þess haft mikil áhrif á ástand sjávar og lífsskilyrði í sjónum við Ísland.

Ýmsum aðgerðum hefur verið beitt til þess að vernda fiskistofna og viðkvæm búsvæði eða takmarka nýtingu þeirra. Má þar nefna lokun svæða á grundvelli laga um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands nr. 79/1997 og auglýsingar um bann við eldi í sjókvíum nr. 460/2004.

Umfang og fjölbreytni atvinnustarfsemi á haf- og strandsvæðum Íslands hefur aukist á síðustu árum. Fyrir utan hefðbundna starfsemi og nýtingu eins og fiskveiðar, flutninga, efnistöku, siglingar, frárennsli og sæstrengi hefur ýmis önnur starfsemi rutt sér til rúms eins og fiskeldi, skelrækt, ferðatengd starfsemi og rannsóknir á orkuvinnslu. Takmörkuð yfirsýn er yfir starfsemi sem nú fer fram á haf- og strandsvæðum við landið og umfang hennar, en frumgreining á nýtingu og vernd á haf- og strandsvæðum við landið var unnin á Skipulagsstofnun árið 2012.⁵ Heildstæð öflun upplýsinga um sjótengda starfsemi og svæði sem hafa verið vernduð eða nýting þeirra á einhvern hátt takmörkuð er ein af undirstöðum skipulagsgerðar á haf- og strandsvæðum og mun styðja við sjálfbæra nýtingu auðlinda þeirra. Þá er nauðsynlegt að farið verði í frekari stefnumótun um skipulagsmál haf- og strandsvæða þar sem fjallað verði heildstætt um nýtingu og vernd þeirra svo sem veiðar, sjávareldi, orkuvinnslu, efnistöku og vernd viðkvæmra svæða. Umgjörð slíkrar stefnumótunar verður ákveðin í löggjöf um skipulagsmál haf- og strandsvæða sem nú er í vinnslu.

5 – Skipulagsstofnun, 2012. Greinargerð um stöðu haf- og strandsvæðaskipulags

Um markmið 4.2 Skýr og skilvirk stjórnsýsla skipulagsmála

Í úttekt nefndar á vegum sjávarútvegsráðuneytisins sem gerð var árið 2011 kemur fram að mörg ráðuneyti og stofnanir fara með ábyrgð á strandsvæðum Íslands og að samráð skortir á milli þeirra en ekkert eitt ráðuneyti fer með yfirstjórn málaflokksins. Nefndin taldi að þörf væri fyrir verkfæri sem veitti heildarsýn yfir starfsemi og vernd á haf- og strandsvæðum og var landsskipulagsstefna talin geta gegnt því hlutverki og verið vettvangur fyrir stefnumótun stjórnvalda um málaflokkinn.⁶ Ljóst er að jafnframt er þörf á nákvæmari skipulagsgerð á afmörkuðum svæðum þar sem nýting er fjölbreytt og hagsmunir geta stangast á. Vestfirðingar hafa sýnt frumkvæði í að hefja slíka skipulagsvinnu og er þegar lokið tilrauna- verkefni sem fólst í gerð nýtingaráætlunar fyrir Arnarfjörð.

Móta þarf stjórnsýslulega umgjörð skipulagsmála á haf- og strandsvæðum þar sem skýrt er hver fer með stjórn skipulagsmála, hver sinnir skipulagsgerð, hverjir eigi aðkomu að skipulagsgerð og hvernig stefnumótun um nýtingu svæðanna verður háttáð. Eins og fram hefur komið er í vinnslu frumvarp til laga um skipulagsmál haf- og strandsvæða sem ætlað er að skilgreina stjórnsýslu málaflokksins. Ráðgert er að frumvarpið verði lagt fram á vorþingi 2015.

Starfsemi og framkvæmdir sem fram fara á hafsvæðum Íslands geta haft áhrif út fyrir efnahagslögsögu landsins. Dæmi um slíkt er möguleg vinnsla olíu og gass á Drekasvæðinu. Samkvæmt lögum um umhverfismat áætlana og mat á umhverfisáhrifum framkvæmda ber að kynna því ríki sem líklegt er að verði fyrir umhverfisáhrifum viðkomandi tillögu að áætlun eða framkvæmd áður en hún er endanlega samþykkt.

Ein af forsendum skilvirkar stjórnsýslu er að hægt sé að styðjast við áreiðanlegar grunnupplýsingar. Fyrir skipulagsgerð á haf- og strandsvæðum er m.a. mikilvægt að hafa traustar landupplýsingar um strandlínu landsins, en á það hefur skort. Óvissa um legu strandlínunnar hefur valdið vandamálum við gerð skipulagsuppdráttu og er sér í lagi bagaleg þar sem leggja þarf mat á hækkun sjávarborðs og hættu á ágangi sjávar. Það er því mikilvægt að strandlínan verði skilgreind, að minnsta kosti við þéttbýli og önnur byggð svæði þar sem hætta stafar af hækkun sjávarborðs og sjávarflóðum. Landmælingar Íslands hafa það verkefni samkvæmt lögum um landmælingar og grunnkortagerð nr. 103/2006 að útbúa og miðla ákveðnum landupplýsingagögnum þar á meðal hæðarlínugögnum og því er í landsskipulagsstefnu gert ráð fyrir að sú stofnun leiði verkefni um skilgreiningu strandlínu.

Hafnasamband Íslands og forsvarsaðilar hafnasamlaga þar sem eru stórar iðnaðarhafnir utan þéttbýlis hafa vakið athygli á að þörf sé á að endurskoða landnotkunarflokka skipulagsreglugerðar með tilliti til stórra iðnaðarhafna utan þéttbýlis, þar sem skipulagsmál slíkra svæða séu um margt ólík því sem almennt á við um framkvæmd skipulagsmála. Til að bregðast við því er í landsskipulagsstefnu gert ráð fyrir að Skipulagsstofnun leiði verkefni í samstarfi við hafnasambandið og Samband íslenskra sveitarfélaga þar sem þetta efni verði tekið til skoðunar.

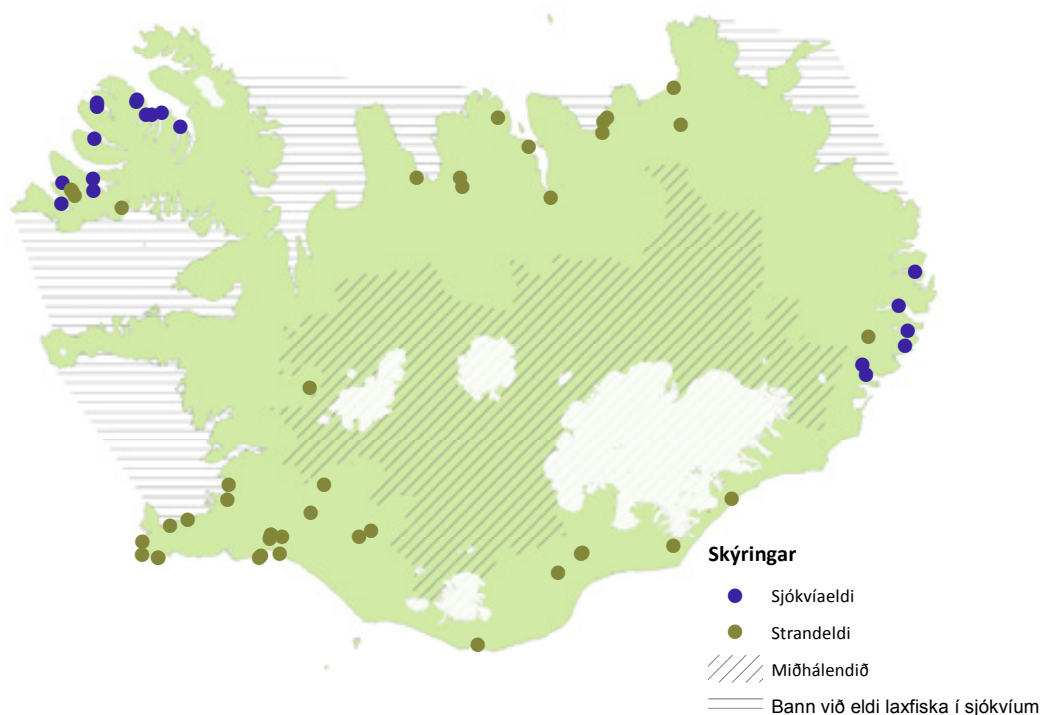
⁶ –Skýrsla nefndar um úttekt á gildandi lögum og reglum um framkvæmdir og athafnir með ströndum landsins og í efnahagslögsögunni, 2011



Um markmið 4.3 Svæðisbundin skipulagsgerð

Samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2010 getur landsskipulagsstefna tekið til landsins alls og efnahagslögsögunnar og því fyrirséð að almenn stefna um skipulag á haf- og strandsvæðum Íslands geti verið sett fram þar. Jafnframt er talin þörf á að vinna nánari svæðisbundnar skipulagsáætlanir fyrir afmörkuð haf- og strandsvæði, sérstaklega á strandsvæðunum næst landi. Þó liggur fyrir að slík skipulagsgerð er mismikið aðkallandi eftir landshlutum, þar sem bæði landfræðilegar aðstæður eru ólíkar og ólík starfsemi fer fram. Sjókvíaelði hefur til dæmis aðallega byggst upp og verið áformað á Vestfjörðum og Austfjörðum þar sem aðstæður eru ákjósanlegar, en auk þess ræðst staðsetning sjókvíaeldis af því að bann er við eldi laxfiska á tilteknum strandsvæðum umhverfis landið. Rými fyrir sjókvíaeldi er því takmarkað en jafnframt hefur fiskeldi verið í miklum vexti síðustu ár. Því er fyrirsjáanlega brýnt að vinna svæðisbundnar skipulagsáætlanir á strandsvæðum við Vestfirði og Austfirði þar sem taka þarf á hugsanlegum hagsmunarárekstrum sjókvíaeldis við aðra nýtingu og verndarsjónarmið.

Ýmis önnur starfsemi en fiskeldi er við strendur landsins eins og fram hefur komið og skoða þarf forgangsröðun verkefna við svæðisbunda skipulagsgerð á strandsvæðum einnig með hliðsjón af henni. Hefjast þarf handa við skipulagsgerð fyrst á þeim svæðum þar sem þörf fyrir yfirsýn og samræmingu nýtingar og verndar er mest aðkallandi, svo sem tengt fiskeldi, efnistöku, frístundaiðju, samgöngu-leiðum og verndarsjónarmiðum. Svæðisbundin skipulagsgerð þarf að gera grein fyrir núverandi nýtingu og fyrirbyggjandi ákvörðunum um nýtingu og setja fram stefnu um sjálfbæra nýtingu og staðbundin skipulagsákvæði eftir því sem við á um framtíðarnýtingu og verndun. Í svæðisbundinni skipulagsgerð verði þannig tekið saman landfræðilegt yfirlit og mörkuð stefna um svæðisnýtingu til fiskeldis, orkuvinnslu, frístunda og ferðaþjónustu, efnistöku, samgangna, veitna og verndar náttúru- og menningargæða.





UMHVERFISMAT









Samantekt umhverfismats

Tillaga að Landsskipulagsstefnu 2015–2026 er sett fram sem markmið og leiðir/aðgerðir fyrir hvert fjögurra viðfangsefna landsskipulagsstefnu. Það er skipulag á miðhálandi Íslands, búsetumynstur og dreifing byggðar, skipulag haf- og strandsvæða og landnotkun í dreifbýli. Þrjú fyrrnefndu viðfangsefnin eru þau sömu og fjallað var um í fyrri tillögu að landsskipulagsstefnu, en umfjöllun um landnotkun í dreifbýli er nýtt viðfangsefni. Umhverfis- og auðlindaráðherra ákveður hverju sinni, við upphaf vinnu við gerð landskipulagsstefnu, um hvaða viðfangsefni skal fjallað og hvaða áherslur skal leggja til grundvallar við mótun landsskipulagsstefnu.

Við mat á áhrifum landsskipulagsstefnu er stefnan, þ.e. markmið og leiðir/aðgerðir, borin saman við umhverfisviðmið sem skilgreind voru í Lýsingu Landsskipulagsstefnu 2015–2026 sem kynnt var í byrjun skipulagsferlisins, en þau byggja á lögum og stefnu stjórnvalda í einstökum málaflokkum. Mælikvarðar til grundvallar landsskipulagsstefnu eru settir fram í *Skipulagsmál á Íslandi 2014 – lykilmælikvarðar og fyrirliggjandi áætlanir* sem er fylgiskjal með tillögu að landsskipulagsstefnu. Þar er tekið saman yfirlit yfir áætlanir sem tengjast landsskipulagsstefnu og yfir stöðu og þróun skipulagsmála.

Umhverfismatið er sett upp í matstöflum og er afmarkaður hluti landsskipulagsstefnu metinn í hverri töflu, þ.e. eitt til þrjú markmið ásamt viðkomandi leiðum og aðgerðum. Í umhverfismatinu er greint hvort stefnan samræmist umhverfisviðmiðunum og niðurstaðan sett fram með eftirfarandi einkunnagjöf:

TÁKN	LÝSING
	Samræmi – stefnan styður viðkomandi umhverfisviðmið
	Ósamræmi - stefnan styður ekki eða gengur gegn viðkomandi umhverfisviðmiði
	Óverulegt - stefnan styður viðkomandi umhverfisviðmið að óverulegu leyti eða að hluta til
	Á ekki við - stefnan tengist ekki umhverfisviðmiðinu með beinum hætti

Niðurstaða umhverfismatsins er að tillaga að Landsskipulagsstefnu 2015–2026 er í meginatriðum í samræmi við skilgreind umhverfisviðmið og almennt leiðir stefnan til jákvæðra áhrifa á umhverfið. Jafnframt styður stefna um öll viðfangsefni landsskipulagsstefnu almennt við umhverfisviðmið um sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins.

Stefna um skipulag á miðhálandi Íslands styður umhverfisviðmið um sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda og vernd náttúru- og menningarminja. Hún styður einnig umhverfisviðmið um að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna og stuðla að tækifærum almennings til útivistar.

Stefna um búsetumynstur og dreifingu byggðar og stefna um skipulag í dreifbýli styðja almennt við umhverfisviðmið um örugga og aðgengilega byggð í góðum tengslum við umhverfi, góð búsetuskilyrði og samkeppnishæfni byggða og atvinnulífs. Einnig styður stefnan við umhverfisviðmið um heilsusamlegt umhverfi og að nokkru leyti við minni losun gróðurhúsalofttegunda þegar til langs tíma er litið. Stefna um búsetumynstur og dreifingu byggðar styður umhverfisviðmið um sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta.

Í stefnu um skipulag á haf- og strandsvæðum eru sett fram almenn sjónarmið fyrir skipulagsgerð á haf- og strandsvæðum. Stefnan styður m.a. umhverfisviðmið um heilsusamlegt umhverfi, fjölbreytt atvinnulíf og sjálfbæra nýtingu auðlinda.





Vinnsla umhverfismatsins

Umhverfismat Landsskipulagsstefnu 2015–2026 er í unnið í samræmi við lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006. Tilgangur umhverfismatsins er að tryggja eftir föngum að sjónarmið sjálfbærni séu lögð til grundvallar við mótun stefnunnar.

Við gerð landsskipulagsstefnu er unnið með þau viðfangsefni sem umhverfis- og auðlindaráðherra setti fram í október 2013 og sjá má hér að framan í kaflanum Um viðfangsefni landsskipulagsstefnu. Í inngangi greinargerðar er einnig gerð grein fyrir helstu skrefum í kynningu og samráði gagnvart almenningi, samráðsvettvangi og ráðgjafarnefnd við mótun landsskipulagsstefnu. Þá hefur verið tekið saman yfirlit yfir aðrar áætlanir sem tengjast landsskipulagsstefnu og yfir stöðu og þróun skipu lagsmála. Það er birt í ritinu *Skipulagsmál á Íslandi 2014*, sem er fylgiskjal með tillögu að landsskipulagsstefnu.

Vinna við umhverfismat tillögu að Landsskipulagsstefnu 2015–2026 skiptist í tvo megin áfanga. Fyrri áfanginn fólst í greiningu og mati á valkostum fyrir landsskipulagsstefnu. Greinargerð um greiningu valkosta, samantekt samráðsfundar og athugasemdir við greiningu valkosta er að finna á heimasíðu landsskipulagsstefnu www.landsskipulag.is. Seinni áfangi umhverfismatsins var unninn samhliða útfærslu tillögu að Landsskipulagsstefnu 2015–2026, þar sem tillagan var rýnd með tilliti til umhverfisviðmiða. Það mat var framkvæmt af sérfræðingum Skipulagsstofnunar.

Í töflunum hér á eftir er sett fram umhverfismat tillögu að Landsskipulagsstefnu 2015–2026. Umhverfismatið er sett fram á þann hátt að stefnan er borin saman og vegin á móti umhverfisviðmiðum. Umhverfisviðmiðin voru skilgreind í Lýsingu Landsskipulagsstefnu 2015–2026 sem kynnt var í febrúar 2014, en þau byggja á lögum og stefnu stjórnvalda í einstökum málaflökkum. Afmarkaður hluti landsskipulagsstefnu er metinn í hverri töflu og vísar hugtakið "stefna" til þeirra markmiða, leiða og aðgerða sem metin eru hverju sinni. Greint er að hvaða leyti stefnan samræmist umhverfisviðmiðunum og niðurstaðan sett fram með eftirfarandi einkunnagjöf:

TÁKN	LÝSING
	Samræmi – stefnan styður viðkomandi umhverfisviðmið
	Ósamræmi - stefnan styður ekki eða gengur gegn viðkomandi umhverfisviðmiði
	Óverulegt - stefnan styður viðkomandi umhverfisviðmið að óverulegu leyti eða að hluta til
	Á ekki við - stefnan tengist ekki umhverfisviðmiðinu með beinum hætti



Staðinn verði vörður um náttúru og landslag miðhálendisins vegna náttúruverndargildis og mikilvægis fyrir ferðapjónustu og útivist. Uppbygging innviða á miðhálendinu taki mið af sérstöðu þess.



Skipulag á miðhálandi Íslands

Markmið 1.1 Víðerni og náttúrugæði

Víðhaldið verði sérkennum og náttúrugæðum miðhálandisins með áherslu á verndun víðerna hálandisins, landslagsheilda, mikilvægra vistgerða og gróðurlenda og verðmætra menningarminja.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja	Ó	Stefnan styður viðmiðið með því að leggja áherslu á að viðhalda sérkennum og náttúrugæðum miðhálandisins og vernda víðerni. Miðhálendið verður áfram aðdráttarafl fyrir ferðamenn en ferðamennska getur þannig óbeint haft jákvæð áhrif á búsetuskilyrði og samkeppnishæfni einkum á láglandssvæðum í nágrenni hálandisins þar sem uppbygging fer að mestu leyti fram.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífsgæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins	✓	Þar sem stefnan miðar að því að vernda víðerni hálandisins, landslagsheildir og sjálfbærar gróðurlendur auk þess að leggja áherslu á beitarstjórnun og landgræðslu samræmist hún viðmiði um sveigjanleika og þanþol að því leyti að náttúran fær áfram að þróast samkvæmt eigin lögmálum.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu	✓	Stefnan viðheldur sérkennum og náttúrugæðum miðhálandisins með áherslu á verndun víðerna, landslagsheilda, fágætra vistgerða og verðmætra menningarminja. Ekki er talið líklegt að landgræðsla sem við brögð við rofskemmdum hafi neikvæð áhrif á líffræðilegan fjölbreytileika.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa	Ó	Stefnan styður viðmið um endurheimt vistkerfa með því að leggja áherslu á verndun landslagsheilda, fágætra vistgerða og sjálfbæra gróðurframvindu m.a. með beitarstýringu og landgræðslu.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna	ÁEV	Stefnan tekur ekki á þáttum er varða heilsusamlegt umhverfi en þó má leiða líkum að því að heilbrigð vistkerfi og uppgræðsla rofsvæða geti leitt til betri loftgæða á tilteknum svæðum.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsum aðgengi um náttúru landsins	Ó	Stefnan miðar að því að við skipulagsgerð verði stuðlað að því að ferðafólki standi til boða vonduð og viðeigandi mannvirki og þjónusta á miðhálendinu. Stefnan tryggir ekki rétt almennings að frjálsum aðgengi um náttúru landsins.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda	ÁEV	Stefnan tekur ekki á þáttum er varða losun gróðurhúsalofttegunda en með áherslu á sjálfbæra gróðurframvindu með beitarstýringu og landgræðslu er unnt að binda koltvísýring.
Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf	ÁEV	



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna		Stefnan miðar að því að viðhalda sérkennum og náttúrugæðum miðhálandisins og gæta þess að mannvirki og umferð skerði víðerni sem minnst. Slík stefna er líkleg til að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna sem sækjast eftir upplifun úti í náttúrunni.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti		Stefnan samræmist markmiði um sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda. Þess er gætt að mannvirki og umferð um miðhálandið skerði sem minnst víðerni og önnur náttúrugæði og að beit á hálandinu valdi hvorki gróður- né jarðvegsskemmdum.
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta		
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta		

Markmið 1.2 Ferðapjónusta í sátt við náttúru og umhverfi

Uppbygging ferðamannaáðstöðu stuðli að góðri aðstöðu ferðafólks á miðhálandinu, en jafnframt verði gætt að því að óbyggðaupplifun skerðist sem minnst vegna mannvirkja og umferðar.

Markmið 1.6 Skipulag með tillit til náttúruvár

Við skipulagsgerð á miðhálandinu verði tekið tillit til öryggis vegna náttúruvár.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja		Stefnan felur í sér að viðhalda hálandinu sem aðdráttarafl fyrir ferðamenn og uppbyggingu ferðamannaáðstöðu verði á jaðarsvæðum hálandisins. Hvortveggja getur stuðlað að bættum búsetuskilyrðum og betri samkeppnishæfni einkum í nærliggjandi byggð á láglandi.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífs-gæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl		Stefnan felur í sér gott aðgengi og aðstöðu ferðafólks á hálandinu og vönduð og viðeigandi mannvirki, en jafnframt að þess sé gætt að skerða sem minnst óbyggða- og hálandisupplifun. Að þessu leyti styður stefnan við viðmið um góð tengsl byggða við umhverfi og náttúru.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins		Stefna um að leggja megináherslu á uppbyggingu á jaðarsvæðum hálandisins og á afmörkuðum svæðum uppi á hálandinu og að ferðafólk dreifist þannig að ilag á náttúru sé í samræmi við þol náttúrunnar samræmist viðmiði um sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum. Markmið um að tekið sé tillit til öryggis vegna náttúruvár styður einnig viðmiðið.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu		Með því að takmarka uppbyggingu ferðapjónustu á hálandinu við ákveðin afmörkuð svæði við aðalfjallvegi er unnt að vernda landslag, víðerni, jarðmyndanir, sögu- og búsetuminjar og því samræmist stefnan viðmiði um vernd náttúru- og menningarminja.



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna	ÁEV	Stefnan tekur ekki á þáttum er varða heilsusamlegt umhverfi að öðru leyti en því að við skipulagsgerð á hálendinu verði tekið tillit til hættu sem talin er stafa af náttúruvá sem lið í því að auka öryggi þeirra sem dveljast á hálendinu.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálssu aðgengi um náttúru landsins	✓	Stefnan felur í sér gott aðgengi og aðstöðu ferðafólks á miðhálandinu sem samræmist viðmiði um góð tækifæri til útivistar og aðgengis að náttúru landsins. Stefnan tekur ekki á rétti almennings að frjálssu aðgengi um náttúru landsins.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf	Ó	Stefnan styður viðmið um grænt hagkerfi og fjöl breytni atvinnulífs að því leyti að hún skapar tækifæri til að stunda græna ferðamennsku á miðhálandinu sem miðar að því að álag vegna ferðamanna sé í samræmi við þol náttúrunnar.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna	✓	Stefnan samræmist viðmiði um að viðhalda og efla sérstöðu Íslands með því að leggja áherslu á uppbyggingu á jaðarsvæðum og að þess sé gætt að óbyggðaupplifun skerðist sem minnst vegna mannvirkja og umferðar á miðhálandinu.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti	✓	Stefnan miðar að því að halda álagi á náttúruna af völdum ferðafólks í samræmi við þol náttúrunnar og að uppbygging falli að markmiðum um verndun víðerna og náttúru miðhálandisins sem samrýmist viðmiði um sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)	ÁEV	



Markmið 1.4 Sjálfbær nýting orkulinda

Orkulindir á miðhálandinu verði nýttar með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi, sérstaklega með tilliti til verndunar víðerna.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja	Ó	Stefnan miðar að því að nýta orkuauðlindir á miðhálandinu með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi og getur stutt við búsetuskilyrði og samkeppnishæfni byggða s.s. vegna ferðapjónustu sem byggir á náttúruupplifun.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífs-gæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins	✓	Stefnan samræmist viðmiði um sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins með því að hvetja til sjálfbærrar nýtingu orkulinda og að beina allri meiriháttar mannvirkjagerð að svæðum sem rýra ekki víðerni hálandisins. Með stefnuna að leiðarljósi er unnt að draga úr hættu á ofnýtingu orkulinda hálandisins og jafnframt standa vörð um að möguleikar til sjálfbærrar nýtingar verði til staðar fyrir komandi kynslóðir.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu	✓	Með því að hafa sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi við nýtingu orkulinda á hálandinu, að teknu tilliti til virkjunarkosta í orkunýtingarflokki í gildandi ramma-áætlun og að því gefnu að tekið sé mið af áherslum um verndun víðerna og náttúru, er gætt samræmis við viðmið um vernd náttúru- og menningarminja.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsu-samlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsum aðgengi um náttúru landsins	Ó	Með því að leggja áherslu á að landnýting og mannvirkjagerð vegna orkuvinnslu og orkuflutnings taki mið af verndun náttúrunnar og að meiriháttar mannvirkjagerð verði beint að stöðum sem rýra ekki víðerni, er stutt við tækifæri til útivistar og til að upplifa og njóta. Stefnan tryggir ekki rétt almennings að frjálsum aðgengi um náttúru landsins.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf	Ó	Sjálfbær nýting orkulinda miðhálandisins getur stutt við markmið um grænt hagkerfi og fjölbreytt atvinnulíf ef orkan er nýtt á þann hátt sem samrýmist markmiðum um grænt hagkerfi.



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna



Stefnan styður viðmið um að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna á þann hátt að orkulindir á hálendinu verði nýttar án þess að skerða víðerni og sérkenni hálendisins.

Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti



Stefna um að orkulindir á miðhálandinu verði nýttar með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi samræmist viðmiði um sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda. Stefnan leggur til að lagt verði mat á samlegðaráhrif orkuflutningsmannvirkja og virkjana sem ætti enn frekar að styðja við sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda.

Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)



Markmið 1.3 Samgöngur í sátt við náttúru og umhverfi

Uppbygging samgöngukerfis á miðhálandinu stuðli að góðu aðgengi að hálendinu og jafnvægi milli ólíkra ferðamáta. Mannvirki og umferð hafi lágmarksáhrif á víðerni og óbyggðaupplifun.

Markmið 1.5. Trygg fjarskipti í sátt við náttúru og umhverfi

Skipulag gefi kost á uppbyggingu fjarskiptamannvirkja til að tryggja örugg fjarskipti, um leið og gætt verði að áhrifum á náttúru og landslag.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja	Ó	Stefnan styður að óverulegu leyti viðmið um góð búsetuskilyrði með því að leggja áherslu á samgöngukerfi sem tryggir aðgang almennings og ferðafólks að hálendinu og uppbyggingu fjarskiptamannvirkja til að tryggja örugg fjarskipti. Þessir þættir geta haft jákvæð áhrif á byggð á láglandi s.s. vegna möguleika í ferðapjónustu.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífs-gæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl	Ó	Stefnan styður viðmið um vandaða byggð, góð tengsl við umhverfi og náttúru og sjálfbæran lífsstíl með því að leggja áherslu á að hönnun vega taki mið af landslagi og jafnvægis varðandi aðgengi að áhuga-verðum stöðum eftir mismunandi ferðamátum.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanteika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins	Ó	Uppbygging samgöngukerfis á miðhálandinu sem miðar að því að vegaframkvæmdum verði haldið í lágmarki og að hönnun allra vega taki mið af landslagi getur samræmist viðmiði um sveigjanteika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum ef rask vegna samgöngukerfis og umferðar er lágmarkað.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu	✓	Með því að halda vegaframkvæmdum í lágmarki og að hönnun allra vega taki mið af landslagi og gæta þess að áhrif umferðar og fjarskiptamannvirkja á víðerni og landslag verði lágmarkuð er stuðlað að samræmi við viðmið um vernd náttúru- og menningarminja þ.m.t. líffræðilegs fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðerna, landslags og sögu- og búsetuminja.



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna	✓	Stefnan samræmist viðmiði um heilsusamlegt umhverfi með því að leggja til uppbyggingu samgöngukerfis á miðhálandinu sem hefur lágmarks áhrif á umhverfið og ýtir undir mismunandi ferðamáta. Með því er unnt að viðhalda hreinleika hálandisins þ.m.t. heilnæmu lofti og vatni og jafnframt tryggja kyrrlát svæði án vélknúinnar umferðar.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsu aðgengi um náttúru landsins	✓	Stefnan samræmist viðmiði um góð tækifæri til útivistar og gott aðgengi að náttúru landsins þar sem hún felur í sér samgöngukerfi sem stuðlar að góðu aðgengi að hálandinu og að jafnvægis verði gætt varðandi aðgengi að áhugaverðum svæðum eftir mismunandi ferðamátum.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda	Ó	Stefnan getur haft áhrif á losun gróðurhúsalofttegunda að óverulegu leyti með því að leggja áherslu á jafnvægi á milli ólíkra ferðamáta við uppbyggingu samgöngukerfis á hálandinu sem getur stuðlað að minni losun CO2 vegna útblásturs frá ökutækjum. Nánari greining á kostum varðandi þróun samgöngukerfis og útfærslu vega á hálandinu á eftir að fara fram.
Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf	Ó	Stefnan getur mögulega ýtt undir fjölbreytni atvinnulífs á sviði ferðaþjónustu með því að leggja til samgöngukerfi sem felur í sér jafnvægi á milli ólíkra ferðamáta og að tryggja kyrrlát svæði án vélknúinnar umferðar.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna	✓	Uppbygging samgöngukerfis sem stuðlar að því að ferðamenn hafi aðgang að miðhálandinu, þó með þeirri áherslu að umferð hafi lágmarksáhrif á víðerni og óbyggðaupp lifun, er í samræmi við viðmið um að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna sem kjósa Ísland til að upplifa og njóta náttúrunnar.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti	Ó	Með því að leggja áherslu á að dreifa álagi vegna umferðar en jafnframt að lágmarka rask á umhverfinu af völdum umferðar er hægt að njóta hálandisins án þess að ganga of nærri náttúrunni.
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta	Ó	Stefnan styður viðmið um sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta með því að leggja áherslu á uppbyggingu samgöngukerfis sem gættir þess að jafnvægi sé á milli ólíkra ferðamáta og að ferðamannaleiðir (göngu-, reið- og hjólaleiðir) verði eftir því sem kostur er aðskildar frá megin vegakerfinu.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)	Ó	Stefna um samgöngur felur í sér lágmarks vegaframkvæmdir á miðhálandinu og að eingöngu verði gert ráð fyrir uppbyggingu vega þar sem þeir skerði ekki víðerni hálandisins. Ekki er sett fram stefna um að tengja saman byggðir og bæi með vegum yfir hálandið en nánari greining á kostum fyrir þróun samgöngukerfis og útfærslu vega á hálandinu á eftir að fara fram. Stefna um trygg fjarskipti í sátt við náttúru og umhverfi styður umhverfisviðmiðið.



Skipulag í dreifbýli gefi kost á fjölbreyttri nýtingu lands, svo sem til ræktunar, ferðapjónustu og útivistar, í sátt við náttúru og landslag.



Skipulag í dreifbýli



Markmið 2.1 Sjálfbær byggð í dreifbýli

Skipulag landnotkunar styðji við búsetu og samfélag í dreifbýli með langtímasýn um ráðstöfun lands til nýtingar og verndar og samþættri stefnu um byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli.

Markmið 2.8 Skipulag með tilliti til náttúruvár og loftslagsbreytinga

Skipulag landnotkunar stuðli að öryggi almennings gagnvart náttúruvá og loftslagsbreytingum.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja		Stefnan samræmist viðmiði um góð búsetuskilyrði og samkeppnishæfni byggða og bæja með því að kalla eftir að skipulag landnotkunar styðji og styrki búsetu og samfélag í dreifbýli.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífsgæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl		Skipulag landnotkunar sem byggir á langtímasýn um ráðstöfun lands til nýtingar og verndar og að tekið sé tillit til náttúruvár, samræmist stefnu um örugga byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins		Stefnan samræmist viðmiði um sveigjanleika gagnvart breyttum þörfum samfélagsins með því að leggja áherslu á langtímasýn um ráðstöfun lands til nýtingar og verndar og með því að taka tillit til náttúruvár við skipulagsgerð.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu		Stefnan leggur áherslu á langtímasýn um ráðstöfun lands til nýtingar og verndar og að fjölgun íbúða utan þéttbýlis eigi sér stað í tengslum við búrekstur eða atvinnustarfsemi í dreifbýli. Útfærsla stefnunnar getur stutt við vernd náttúru- og menningarminja.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa		Stefnan tekur ekki á þessum þætti en gert er ráð fyrir að flokkun landbúnaðarlands, landslagsgreining og vistgerðaflokkun verði lögð til grundvallar skipulagsákvörðunum í dreifbýli sem getur falið í sér endurheimt vistgerða.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna		Stefna sem felur í sér langtímasýn um ráðstöfun lands til nýtingar og verndar og leggur áherslu á að tillit sé tekið til náttúruvár getur stutt viðmið um heilsusamlega umhverfi.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsum aðgengi um náttúru landsins		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda		Með samþættri stefnu um byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli, sem byggir á langtímasýn og beinir vexti að þeim kjörnum sem fyrir eru, er hægt að draga úr vegalengdum milli áfangastaða og þannig hafa óveruleg áhrif á losun gróðurhúsalofttegunda.
Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf		











Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti	Ó	Stefna sem miðar að því að landbúnaðarland verði nýtt með sjálfbærum hætti og það land sem hentar vel til ræktunar verði almennt ekki ráðstafað til annarra nota með óafturkræfum hætti styður viðmið um sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda.
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta	Ó	Stefna sem miðar að því að styrkja samfélag viðkomandi svæða með því að beina vexti að kjörnum styður viðmið um sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta að því leyti að styttri vegalengdir og samfelldari byggð skapar tækifæri fyrir fjölbreyttari samgöngumáta og almenningssamgöngur.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)	Ó	Nýting lands sem felur í sér aukna áherslu á kjarna og samfellda byggð gerir rekstur samgöngu- og fjarskiptakerfa fýsilegri og hagkvæmari og styður þannig viðmið um betri tengingu byggða og bæja að óverulegu leyti.

Markmið 2.2 Umhverfis- og menningargæði

Skipulag landnotkunar stuðli að heilnæmu umhverfi og verndun og varðveislu sérstæðrar náttúru og menningar og sögu sem felst meðal annars í byggingararfi og landslagi.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja		Stefnan leggur áherslu á gæði og yfirbragð byggðar og gætir að hagkvæmni varðandi samgöngur og veitur og bætir þannig búsetuskilyrði og getur ýtt undir samkeppnishæfni.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífsgæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl		Stefnan er í samræmi við viðmið um vandaða byggð sem styður lífgæði og sjálfbæran lífsstíl þar sem áhersla er lögð á gæði og heilnæmt umhverfi, að ný mannvirki taki mið af staðháttum og að ekki verði gengið á verðmæt svæði.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins		Stefnan felur í sér að ekki verði gengið á verðmæt svæði með tilliti til landbúnaðar og náttúruverndar, leitast verði við að varðveita náttúru- og menningargæði og að gætt sé að álagi á vatn og vatnsvernd. Þessi áhersla gerir það að verkum að samfélagið er betur í stakk búið til að að takast á við breytingar og það samræmist viðmiði um sveigjanleika og þanþol.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu		Stefnan samræmist viðmiði um vernd náttúru- og menningarminja þar sem hún kallar eftir að uppbygging taki mið af landslagi og staðháttum og að staðið verði vörð um svæði með verndargildi vegna náttúrufars eða menningarlegra einkenna í dreifbýli.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa		Stefnan leggur áherslu á vistheimt og verndun sérstæðrar náttúru og að landslagsgreining og vistgerðarflokkun verði lögð til grundvallar skipulagsákvörðunum, auk vatnaáætlunar og héraðsbundnum landgræðsluáætlunum. Stefnan er líkleg til að stuðla að endurheimt mikilvægra vistgerða og samræmist því viðmiðinu.



<p>Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsu-samlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna</p>		<p>Stefnan miðar að því að skipulag landnotkunar stuðli að heilnæmu umhverfi með áherslu á verndun jarðvegs og gróðurs auk þess sem gætt verði að álagi á vatn og vatnsvernd.</p>
<p>Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálstu aðgengi um náttúru landsins</p>		
<p>Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda</p>		<p>Stefnan miðar að heilnæmu umhverfi, vistheimt og verndun gróðurs sem getur falið í sér aðgerðir sem draga úr eða koma til móts við losun gróðurhúsalofttegunda með bindingu kolefnis.</p>
<p>Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf</p>		<p>Stefna um að standa vörð um svæði með verndargildi vegna náttúruvafars, landslags eða menningarminja auk þess sem gætt verður að álagi á vatn og vatnsvernd samræmist viðmiði um að skapa aðstæður fyrir grænt hagkerfi og samkeppnishæft atvinnulíf, til að mynda hvað varðar ferðapjónustu og framleiðslu sem byggir á hreinu vatni.</p>
<p>Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna</p>		<p>Stefnan samræmist viðmiði um að efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar með því að varðveita náttúru, landslag og menningargæði sem eru þeir þættir sem laða hvað helst ferðamenn til landsins.</p>
<p>Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti</p>		<p>Með því að gæta þess að byggð gangi ekki að óþörfu á svæði sem eru verðmæt m.t.t. landbúnaðar eða náttúruverndar og gæta að álagi á vatn og vatnsvernd er unnið að því marki að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti.</p>
<p>Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta</p>		
<p>Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)</p>		



Markmið 2.3 Sjálfbær nýting landbúnaðarlands

Skipulag landnotkunar stuðli að möguleikum á fjölbreyttri og hagkvæmri nýtingu landbúnaðarlands í sátt við umhverfið.

Markmið 2.4 Ferðaþjónusta í sátt við náttúru og umhverfi

Skipulag landnotkunar stuðli að eflingu ferðaþjónustu í dreifbýli um leið og gætt verði að því að varðveita þau gæði sem eru undirstaða ferðaþjónustu.

Markmið 2.5 Orkumannvirki í sátt við náttúru og umhverfi

Orkulindir í dreifbýli verði nýttar með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi. Mannvirki vegna orkuvinnslu og orkuflutnings falli sem best að landslagi og annarri landnotkun

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja		Stefnan samræmist viðmiði um góð búsetuskilyrði og samkeppnishæfni byggða með því að standa vörð um landbúnað og matvælaframleiðslu. Áhersla á eflingu ferðaþjónustu sem byggir á sérstöðu og styrk hvers sveitarfélags.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífsgæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl		Með því að ráðstafa góðu ræktarlandi til matvælaframleiðslu og samþætta skógræktar- og útivistarsjónarmið er stutt við lífsgæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl. Stefna um að varðveita auðlindir ferðaþjónustunnar og að hugað sé að sjónrænum áhrifum orkumannvirkja og flutningskerfa samræmist einnig viðmiði um aðgengilega og vandaða byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins		Stefnan felur í sér flokkun landbúnaðarlands m.t.t. ræktunarmöguleika og áherslu á matvælaframleiðslu sem styður viðmiði um sveigjanleika og þanþol á þann hátt að unnt er að auka matvælaframleiðslu. Með því að skilgreina fleiri áfangastaði fyrir ferðamenn má draga úr álagi ferðamanna á fjölfarna staði og þannig stuðla að auknu þanþoli og sveigjanleika.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu		Stefnan felur í sér eflingu ferðaþjónustu sem getur m.a. falist í því að opna og skilgreina fleiri áfangastaði og ferðamannaleiðir. Það getur annars vegar leitt til þess að það dragi úr álagi á vinsælum ferðamannasvæðum sem njóta verndar vegna náttúru- og menningarminja en hins vegar getur skapast hættu á raski eða auknu álagi víðar, s.s. á náttúru- og menningarminjum, jarðmyndunum og landslagi, ef ferðamönnum er dreift markvisst á fleiri svæði. Að því leyti getur stefnan gengið gegn viðmiði um vernd náttúru- og menningarminja. Á móti kemur að stefna um að standa vörð um landbúnaðarland getur stuðlað að vernd menningarlandslags og með því að gæta að sjónrænum áhrifum orkumannvirkja og flutningskerfa er unnt að vernda náttúrulegt landslag, víðerni og menningarlandslag.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa		Með því að flokka og skilgreina land m.t.t. ræktunarmöguleika, þ.m.t. skógræktar, er unnt að varðveita og jafnvel endurheimta mikilvæg vistkerfi.



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsu- samlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna



Stefna um að flokkun landbúnaðarlands og vist- gerðaflokkun verði lögð til grundvallar skipulags- ákvörðunum um landbúnaðarland getur haft jákvæð áhrif á heilnæmi umhverfisins.

Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsum aðgengi um náttúru landsins



Stefnan felur í sér að efla ferðapjónustu í sátt við náttúru og umhverfi og að samþætta skógræktar- og útivistarsjónarmið sem hvorutveggja samræmist stefnu um góð tækifæri til útivistar.

Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda



Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf



Með því að taka frá land sem hentar vel til ræktunar matvæla, byggja upp skógarauðlind, nýta möguleika til orkuframleiðslu og efla ferðapjónustu á landsvísu skapast aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf.

Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfanga- staðar ferðamanna



Stefna um að vinna að því að draga fram sérstöðu, styrk og staðaranda viðkomandi svæðis samræmist viðmiði um að að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna. Þáttur í að viðhalda sérstöðu Íslands er að hugað sé að sjónrænum áhrifum orkumannvirkja og flutningskerfa til að skerða ekki upplifun ferðamanna af náttúru landsins.

Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti



Með því að standa vörð um ræktanlegt landbúnaðar- land og byggja upp skógarauðlind á samfelldum svæðum sem fellur vel að landslagi og landgæðum er stuðlað að sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda. Nýting orkulinda í dreifbýli með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi samræmist einnig viðmiðinu.

Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálf- bærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)





Markmið 2.6 Sjálfbærar samgöngur

Skipulag landnotkunar feli í sér samþætta stefnu um byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli með áherslu á greiðar, öruggar og vistvænar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta.

Markmið 2.7 Trygg fjarskipti í sátt við umhverfið

Skipulag gefi kost á uppbyggingu fjarskiptamannvirkja til að tryggja örugg fjarskipti, um leið og gætt verði að áhrifum á náttúru og landslag.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja		Greiðar og vistvænar samgöngur á milli og innan skilgreindra vinnusóknar- og þjónustusvæða og öruggir gagnaflutningar í dreifbýli samræmast viðmiði um góð búsetuskilyrði og samkeppnishæfni byggða og bæja með því að tryggja fjarskipti svo s.s. hvað varðar náms- og atvinnumöguleika einstaklinga.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífs- gæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl		Stefna um greiðar og vistvænar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta styður viðmið um örugga og aðgengilega byggð í góðum tengslum við umhverfið. Með því að skilgreina göngu-, hjóla- og reiðleiðir ferðmanna, auk vegslóða er dregið úr hættu á skemmdum á gróðri og öðrum náttúruspjöllum.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins		Örugg fjarskipti samræmast viðmiði um sveigjanleika gagnvart breyttum þörfum samfélagsins hvað varðar tækifæri til búsetu í dreifbýli. Með greiðum samgöngum og góðum fjarskiptum má styðja við atvinnu- og náms- tækifæri í dreifbýli og auka þannig sveigjanleika og þanþol gagnvart breyttum þörfum samfélagsins.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna		Með því að samþætta byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli og leggja áherslu á vistvænar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta s.s. almenningssamgöngur, hjólreiðar og göngu, er stutt við viðmið um heilsusamlegu umhverfi.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálssu aðgengi um náttúru landsins		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda		Stefnan leggur áherslu á samþætta stefnu um byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli og greiðar og vistvænar samgöngur auk fjölbreyttra ferðamáta. Einnig er stefnt af því að skipulag annarra vega og slóða byggji á sérstökum kortagrundi utan flokkunarkerfis vegalaga. Stefnan miðar á þann hátt að því að draga úr akstri einkabíla og styður um leið við viðmið um minni losun gróðurhúsalofttegunda.







Þróun þéttbýlis og fyrirkomulag byggðar stuðli að sjálfbærni með áherslu á gæði í hinu byggða umhverfi og markvissu og samþættu skipulagi byggðar og samgangna



Búsetumynstur og dreifing byggðar

Markmið 3.1 Heildstætt búsetumynstur og jafnvægi í byggðapróun

Skipulag byggðar og þróun þéttbýlis stuðli að samkeppnishæfni og þoli samfélags í einstökum landshlutum og á landinu í heild.

Markmið 3.2 Sjálfbært skipulag þéttbýlis

Skipulag byggðar stuðli að sjálfbærri þróun þéttbýlisstaða með þéttri, samfelldri byggð, endurskipulagningu vannýtttra svæða og eflingu nærsamfélags. Uppbygging íbúðar- og atvinnuhúsnæðis verði í samræmi við þarfir samfélagsins á hverjum tíma og til framtíðar.

Markmið 3.7 Náttúruvá og loftslagsbreytingar

Við skipulag byggðar verði tekið tillit til náttúruvá og loftslagsbreytinga.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja		Stefnan samræmist viðmiði um að skapa góð búsetu- skilyrði og samkeppnishæfni byggða og bæja með því að leggja áherslu á að í hverjum landshluta verði skilgreindir meginkjarnar og vinnusóknar- og þjónustu- svæði þeirra og að uppbyggingu verði hagað þannig að hún styrki kjarnana sem burðarása viðkomandi nærsamfélags. Sjálfbært skipulag þéttbýlis og hag- kvæma uppbygging þar sem vexti er beint inn á við og skipulag með tilliti til náttúruvá styður einnig viðmiðið.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífs gæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl		Með því að skilgreina meginkjarna sem sjálfbæra burðarása í viðkomandi nærsamfélagi með tilheyrandi innviðum og þjónustu er unnt að skapa undirstöður fyrir heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl. Stefna miðar að því að uppbygging íbúðar- og atvinnuhúsnæðis mæti þörfum samfélagsins á hverjum tíma sem felur m.a. í sér fjölbreytta húsnæðiskosti. Stefna um þétta, blandaða byggð og bæjarhönnun sem tekur tillit til lýðheilsu og öryggis samræmist einnig við- miði um vandaða byggð sem styður heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfis- breytingum og breyttum þörfum samfélagsins		Áhersla á jafnvægi í byggðapróun, styrkingu megin- kjarna í hverjum landshluta og uppbyggingu húsnæðis í samræmi við breyttar þarfir samfélagsins s.s. með fjölbreyttum húsnæðiskostum, samræmist viðmiði um sveigjanleika og þanþol. Með því að standa vörð um verðmæt svæði s.s. landbúnaðarland má auka sveigjanleika hvað varðar landbúnað ef þarfir sam- félagsins breytast á þann hátt að auka þurfi mat- vælaframleiðslu. Skipulag byggðar sem tekur tillit til öryggis vegna náttúruvá s.s. vegna loftslagsbreytinga, leiðir af sér aukið þanþol vegna umhverfisbreytinga.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu		Með því að beina vexti inn á við er dregið úr því að óraskað land sé brotið undir byggð. Með þéttri byggð er þó hætt á raski menningarminja vegna nýrra mann- virkja eða að gengið verði á svæði sem hafa verndargildi í þéttbýli. Það er líklegt að stefnan stuðli að óverulegu leyti að vernd náttúru- og menningarminja.



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa	Ó	Liður í því að því að auka þanþol gagnvart breytingum á umhverfinu og náttúruvá er að viðhalda heilbrigðum vistkerfum eins og votlendi.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna	Ó	Aukin gæði hins byggða umhverfis, þétt samfelld byggð og skipulag í þágu sjálfbærni daglegs lífs og aukinni lífsgæða kalla fram heilsusamlegt umhverfi þar sem t.d. hlutdeild vistvænna samgöngumáta er líkleg til að aukast. Stefnan er líkleg til að styðja við heilsusamlegt umhverfi ef ávinningurinn af stefnunni leiðir af sér minni loftmengun, bætta hljóðvist, minna magn úrgangs og betri meðhöndlun frárennslis.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsu aðgengi um náttúru landsins	Ó	Markmiði um tækifæri til útivistar er mætt með því að útfæra byggð í þágu sjálfbærni dagslegs lífs og aukinna lífsgæða þannig að hreyfing og útivera verði samtvinnuð daglegum athöfnum. Stefnan er almennt í samræmi við umhverfisviðmiðið en hún tekur ekki á frjálsu aðgengi almennings að náttúru landsins. Með því að beina vexti þéttbýlisstaða inn á við og skilgreina vaxtarmörk þéttbýlisstaðanna gæti þó þrengt að opnum útivistarsvæðum í þéttbýli.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda	✓	Stefnan er í samræmi við viðmið um minni losun gróðurhúsalofttegunda þar sem afleiðing þess að beina vexti þéttbýlisstaða inn á við, þetta byggð og nýta vannýtt svæði, auk þess að tryggja ákveðna blöndun byggðar, er minni losun gróðurhúsalofttegunda frá umferð við bruna eldsneytis. Þéttari byggð og skilgreining megin-kjarna í hverjum landshluta gerir almenningssamgöngur og aðra ferðamáta en einkabíllinn fýsilegri kost.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda	✓	Stefna um að skapa jafnvægi í byggðapróun felur í sér greiningu á vinnusóknar- og þjónustusvæðum stærstu þéttbýlisstaða sem getur í kjölfarið leitt af sér meiri fjölbreytni í atvinnulífi og betri samkeppnisstöðu. Þétt byggð skapar aðstæður fyrir hagkvæmni í rekstri þjónustu- og veitukerfa sem auka á samkeppnishæfni fyrirtækja. Hæfileg blöndun byggðar, íbúða og atvinnustarfsemi, getur einnig stutt við fjölbreytileika s.s. ýmsa nærþjónustu. Að þessu leyti samræmist stefnan viðmiði um að skapa aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt atvinnulíf.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti	Ó	Með því að beina vexti inn á við, endurskipuleggja vannýtt svæði og skilgreina vaxtarmörk þéttbýlis er dregið úr því að nýtt land sé tekið undir byggð s.s. verðmæt náttúrusvæði eða landbúnaðarland. Að öðru leyti er óveruleg samsvörun milli stefunnar og viðmiða um sjálfbæra nýtingu auðlinda.
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta	✓	Með því að beina vexti þéttbýlisstaða inn á við, þetta byggð, endurskipuleggja vannýtt svæði og skilgreina vaxtarmörk þéttbýlis, skapast betri aðstæður fyrir almenningssamgöngur. Hæfileg blöndun byggðar getur einnig gert íbúum kleyft að nýta aðra ferðamáta en bíl við daglegar athafnir sem samræmist viðmiði um sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta.



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)



Stefna um að uppbygging samgangna styrki kjarna og vinnusóknar- og þjónustusvæði þeirra styður við viðmið um traustar samgöngur.

Markmið 3.3 Gæði hins byggða umhverfis

Skipulag byggðar og bæjahönnun stuðli að gæðum í hinu byggða umhverfi og að yfirbragð og mælikvarði nýrrar byggðar falli að bæjarmynd viðkomandi staðar og sögulegri byggð. Jafnframt verði stuðlað að heilnæmu umhverfi sem veiti góð skilyrði til búsetu og möguleika til fjölbreyttrar útiveru.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja		Stefna um að hugað verði að gæðum í hinu byggða umhverfi við bæjarhönnun, samspili byggðar, bæjar-rýma og ferðamáta og að menningararfurinn verði nýttur til að styrkja sérkenni og staðaranda sam-ræmist viðmiði um góð búsetuskilyrði og samkeppnis-hæfni byggða og bæja.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífsgæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl		Áhersla stefnunnar um gæði byggðar og að stuðlað verði að heilnæmu umhverfi sem veiti góð skilyrði til búsetu og möguleika til fjölbreyttrar útiveru sam-ræmist viðmiði um vandaða byggð og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfis-breytingum og breyttum þörfum samfélagsins		Stefnan um heilnæmt umhverfi leggur áherslu á ráð-stafanir varðandi vatnsvernd, vatnsveitu, fráveitu, úrgangsméðhöndlun, hljóðvist og loftgæði sem ætti að auka á sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfis-breytingum og breyttum þörfum samfélagsins. Aðrar áherslur um gæði byggðar og að styrkja sérkenni og staðaranda, að hugað verði að útivistarsvæðum með það að markmiði að hvetja til útiveru og hreyfingar og hvatning til matjurtaræktunar styður einnig viðmiðið.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, viðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu		Sett er fram stefna um að yfirbragð og mælikvarði nýrrar byggðar falli að bæjarmynd viðkomandi staðar og að menningararfurinn verði nýttur til að styrkja sér-kenni og staðaranda. Slíka stefna er líkleg til að styðja viðmið um vernd menningararminja. Jafnframt er lagt til að sérstaklega verði hugað að varðveislu verðmætra náttúrusvæða sem getur falist í verndun náttúruminja.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endur-heimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsu-samlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna		Stefna um heilnæmt umhverfi kallar á ýmsar ráð-stafanir s.s. varðandi fráveitur og meðhöndlun úrgangs sem eru líklegar til að leiða af sér minna magn úrgangs á íbúa eða stuðla að bættri meðhöndlun frárennslis og samræmist því viðmiðinu.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsu aðgengi um náttúru landsins		Í stefnunni er lagt til til að sérstaklega verði hugað að almenningsrýmum og útivistarsvæðum með það að markmiði að hvetja til útiveru og hreyfingar. Stefnan er því líkleg til að fela í sér bætt aðgengi að opnum svæðum og að fleiri nýti sér opin svæði til útivistar en tryggir hins vegar ekki rétt almennings að frjálsu aðgengi um náttúru landsins.



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda	ÁEV	Stefna tekur ekki sérstaklega á losun gróðurhúsalofttegunda þó svo að hún miði að heilnæmu umhverfi. Engar leiðir sem snúa að minnkun CO2.
Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf	Ó	Áhersla á gæði byggðar og að nýta menningararfinn til að styrkja sérkenni og byggja upp staðaranda styður við markmið um fjölbreytt og samkeppnis hæft atvinnulíf og er líklegt til að laða að fyrirtæki og efla ferðapjónustu.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna	✓	Með því að nýta menningararfinn til að styrkja sérkenni og staðaranda og leggja áherslu á hönnun almenningsrýma samræmist stefnan viðmiði um viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti	Ó	Til að stuðla að heilnæmu umhverfi er kveðið á um að sérstaklega verði hugað að umhverfisvænum lausnum m.a. til að auka nýtni við auðlindanotkun, svo sem vatnsnotkun. Að því leyti miðar stefnan að sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda.
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta		Markmið um að við skipulagsgerð verði hugað að samspili byggðar, bæjarrýma og ferðamáta samræmist viðmiði um sjálfbærar samgöngur. Stefna um heilnæmt umhverfi ýtir undir fjölbreytta ferðamáta og sjálfbærar samgöngur.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)	ÁEV	

Markmið 3.4 Samkeppnishæf samfélög og atvinnulíf

Skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að samkeppnishæfni og eflingu atvinnulífs.

Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja	✓	Stefnan miðar að því að efla atvinnulíf og samkeppnishæfni s.s. með öflugum innviðum og samræmist viðmiði um að skipulag byggðar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífs-gæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl	✓	Stefna um aukna samkeppnishæfni byggðar og eflingu atvinnulífs, s.s. með því að útfæra byggð og landnotkun til að laða að fólk og fyrirtæki, eykur öryggi byggða með því að styrkja það samfélag sem fyrir er og móta stefnu um gæði hins byggða umhverfis.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins	✓	Stefna um eflingu atvinnulífs þar sem sérstaklega verði hugað að fjölbreytni atvinnulífs m.t.t. þols gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum samræmist viðmiðinu.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa	ÁEV	



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna	Ó	Stefna sem miðar að uppbyggingu atvinnulífs með áherslu á gæði í hinu byggða umhverfi og öflugum innviðum í þeim tilgangi að auka samkeppnishæfni samræmist að nokkru leyti viðmiðum um heilsusamlegt umhverfi enda snúast gæði að einhverju leyti af því hversu heilbrigt umhverfið er.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsu aðgengi um náttúru landsins	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf	✓	Stefna um skipulag landnotkunar og þróun byggðar sem stuðlar að aukinni samkeppnishæfni og eflingu atvinnulífs samræmist viðmiði um að skapa aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt atvinnulíf.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna	Ó	Stefna sem miðar að eflingu atvinnulífs og samkeppnishæfni er líkleg til að styrkja ferðaþjónustu og getur haft burði til að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)	ÁEV	



Markmið 3.5 Sjálfbærar samgöngur

Skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér samþætta stefna um byggð og samgöngur með áherslu á greiðar, öruggar og vistvænar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta.

Markmið 3.6 Trygg fjarskipti í sátt við umhverfið

Skipulag gefi kost á uppbyggingu fjarskiptamannvirkja til að tryggja örugg fjarskipti, um leið og gætt verði að umhverfisáhrifum.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja		Stefna um greiðar samgöngur innan skilgreindra vinnusóknar- og þjónustusvæða samræmist viðmiði um góð búsetuskilyrði og samkeppnishæfni byggða og bæja. Áhersla á almenningssamgöngur og aðra ferðamáta og stefna um góð fjarskipti styður einnig viðmiðið.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífsgæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl		Örugg fjarskipti, góðar samgöngur og vel útfært gatnaskipulag sem tekur mið af því að skapa bæjarrými og umferðarrými fyrir akandi, hjólandi og gangandi vegfarendur samræmist viðmiði um vandaða byggð og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl.
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins		Greiðar samgöngur með áherslu á að tengja saman svæði og stuðla að hreyfanleika vinnuafis samræmist viðmiði um að styrkja byggðir gagnvart breyttum þörfum samfélagsins. Góð fjarskipti og góðar samgöngur, þ.m.t. almenningssamgöngur, hafa jákvæð áhrif á þanþol byggða og auka öryggi.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna		Skipulag byggðar þar sem sett er fram stefna um almenningssamgöngur og útfærslu gatnaskipulags með áherslu á fjölbreytta ferðamáta, er líklegt til að draga úr notkun einkabíls og þar með stuðlað að heilsusamlegu umhverfi með minni útblæstri, svífryki og mengun.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsum aðgengi um náttúru landsins		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda		Uppbygging og þróun vinnusóknar- og þjónustusvæða samhliða uppbyggingu samgangna, svo sem almenningssamgangna, getur átt sinn þátt í að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda og samræmist því viðmiði um að skipulag stuðli að minni losun. Með góðum fjarskiptum er hægt að draga úr þörf fyrir að ferðast á bíl á milli staða og þar með draga úr útblæstri.



Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf	Ó	Góðar samgöngur, vel útfært gatnakerfi og öflug fjarskipti geta skapað aðstæður fyrir fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna	Ó	Greiðar samgöngur og samskipti eru lykilþáttur í ferðamennsku og með því að lágmarka sjónræn áhrif af fjarskiptamannvirkjum er viðhaldið upplifun ferðamanna af lítt snortinni náttúru.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti	Ó	Skipulag byggðar og samgöngukerfa getur haft áhrif á nýtingu auðlinda, s.s. með ráðstöfun lands undir samgöngumannvirki í þéttbýli.
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta	✓	Stefna um að vegir í þéttbýli verði hannaðir með það að leiðarljósi að gera akandi, hjólandi og gangandi vegfarendum jafnt undir höfði styður við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta.
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta	✓	Stefna um að samgöngur styrki uppbyggingu og þróun vinnusóknar- og þjónustusvæða og að örugg fjarskipti séu tryggð með uppbyggingu fjarskiptamannvirkja samræmist viðmiði um traustar samgöngur og fjarskipti.





Skipulag haf- og strandsvæða veiti grundvöll fyrir fjölbreyttri nýtingu um leið og viðhaldið verði mikilvægum auðlindum hafsvæða við Ísland.



Skipulag á haf- og strandsvæðum



Markmið 4.1 Sjálfbær nýting auðlinda

Skipulag nýtingar á haf- og strandsvæðum grundvallast á heildarsýn á málefni hafsins þar sem viðhaldið er heilbrigði, líffræðilegri fjölbreytni og framleiðslugetu hafsins. Skipulagsákvæðanir um staðbundna nýtingu á haf- og strandsvæðum byggja á vistkerfisnálgun og stuðli þannig að viðhaldi vistkerfa og sjálfbærri nýtingu auðlinda.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífs-gæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanleika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins	✓	Stefna um að viðhalda líffræðilegum fjölbreytileika og vistkerfum hafsins getur stuðlað að því að haf- og strandsvæði hafi þol til að takast á við umhverfisbreytingar. Stefnan er líkleg til að stuðla að því markmiði að skipulag nýtingar haf- og strandsvæða feli í sér sveigjanleika gagnvart umhverfisbreytingum. Stefnan miðar að því að veita grundvöll fyrir fjölbreytta nýtingu og samræmist því markmiði að skipulag geti mætt breyttum þörfum samfélagsins til nýtingar.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu	Ó	Skipulag byggðar þar sem sett er fram stefna um almenningssamgöngur og útfærslu gatnaskipulags með áherslu á fjölbreytta ferðamáta, er líklegt til að draga úr notkun einkabíls og þar með stuðlað að heilsusamlegra umhverfi með minni útblæstri, svifryki og mengun.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa	✓	Stefna um að viðhalda líffræðilegum fjölbreytileika og framleiðslugetu hafsins og að nýting byggja á vistkerfisnálgun styður markmið um að endurheimta votlendi, svo sem leirur, og önnur mikilvæg vistkerfi í hafi.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna	✓	Stefna um að viðhalda heilbrigði hafsins og framleiðslugetu þess samræmist markmiði um hreint haf og heilsusamlegt umhverfi án hættulegra efna.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálssu aðgengi um náttúru landsins	Ó	Stefna um að viðhalda heilbrigði hafsins samræmist markmiði um að skipulag nýtingar stuðli að góðum tækifærum til útivistar. Hún mun ekki tryggja frjálst aðgengi um náttúru landsins.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda	ÁEV	
Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf	✓	Stefnan miðar að því að viðhalda auðlindum hafsins og veita grundvöll fyrir fjölbreytta og sjálfbæra nýtingu. Hún samræmist því markmiðum um að skapa aðstæður fyrir grænt hagkerfi, þar sem ákvæðanir eru teknar af virðingu fyrir umhverfi, náttúru og sérstöðu. Stefnan er líkleg til að skapa grundvöll fyrir fjölbreytt atvinnulíf en tryggir ekki að það sé samkeppnishæft.



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna		Vistkerfisnálgun við staðbundna nýtingu haf- og strandsvæða og viðhald þeirra auðlinda sem hafsvæðin við Ísland búa yfir, samræmast viðmiði um að efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar fyrir ferðamenn sem sækja í sjótengda ferðamennsku.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti		Stefna um að nýting á haf- og strandsvæðum byggi á vistkerfisnálgun og stuðli þannig að viðhaldi vistkerfa og sjálfbærri nýtingu auðlinda samræmist því viðmiði að náttúruauðindir hafsins séu nýttar með sjálfbærum hætti.
Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji við sjálfbærar samgöngur og fjölbreytta ferðamáta		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)		

Markmið 4.2 Skýr og skilvirk stjórnsýsla skipulagsmála

Stjórnsýsla skipulagsmála á haf- og strandsvæðum verði skýr og samræmd. Aðkoma ólíkra stjórnvalda og hagsmunaaðila að skipulagsvinnunni verði tryggð og leitast við að koma í veg fyrir árekstra ólíkrar nýtingar og verndarsjónarmiða.

Markmið 4.3 Svæðisbundin skipulagsgerð

Komið verði á fót svæðisbundinni skipulagsgerð fyrir haf- og strandsvæði næst landi sem veiti grundvöll fyrir nýtingu haf- og strandsvæða, taki mið af mismunandi hagsmunum og samþættingu nýtingar og verndar við ströndina, þar sem gæta þarf samræmis milli skipulags á landi og hafi.

UMHVERFISVIÐMIÐ	SAMRÆMI	SKÝRING
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum búsetuskilyrðum og samkeppnishæfni byggða og bæja		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að öruggri, aðgengilegri og vandaðri byggð í góðum tengslum við umhverfi og náttúru sem styður lífsgæði og heilbrigðan og sjálfbæran lífsstíl		
Að skipulag byggðar og landnotkunar feli í sér sveigjanteika og þanþol gagnvart umhverfisbreytingum og breyttum þörfum samfélagsins		Stefna um að nýting á haf- og strandsvæðum byggi á vistkerfisnálgun og stuðli þannig að viðhaldi vistkerfa og sjálfbærri nýtingu auðlinda samræmist því viðmiði að náttúruauðindir hafsins séu nýttar með sjálfbærum hætti.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að vernd náttúru- og menningarminja, sem meðal annars felast í líffræðilegum fjölbreytileika, fjölbreytni jarðmyndana, víðernum, landslagi og minjum um sögu og búsetu		Stefnan gerir ráð fyrir að stjórnsýsla skipulagsmála á haf- og strandsvæðum verði skýr og samræmd, m.a. með aðkomu stjórnvalda sem ábyrgð bera á náttúru- og menningarminjum. Hún samræmist því markmiði um að skipulagsgerð stuðli að vernd náttúru- og menningarminja.



Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að endurheimt votlendis og annarra mikilvægra vistkerfa		Stefnan gerir ráð fyrir að stjórnýsla skipulagsmála á haf- og strandsvæðum verði skýr og samræmd, m.a. með aðkomu stjórnvalda sem ábyrgð bera á náttúruminum og að gætt verði samræmis milli skipulags á landi og hafi. Hún samræmist því markmiði um að skipulagsgerð stuðli að endurheimt votlendis, svo sem leira, og annarra mikilvægra vistkerfa í hafi.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að heilsusamlegu umhverfi, svo sem heilnæmu andrúmslofti og ferskvatni, hreinu hafi, minni úrgangi og umhverfi án hættulegra efna		
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að góðum tækifærum til útivistar og tryggi rétt almennings að frjálsu aðgengi um náttúru landsins		Stefna um gerð svæðisbundinnar skipulagsgerðar á haf- og strandsvæðum sem miðar að samræmingu ólíkrar atvinnustarfsemi og frístundaiðju felur í sér möguleika á að fjölga tækifærum almennings til útivistar á haf- og strandsvæðum.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að minni losun gróðurhúsalofttegunda		
Að skipulag byggðar og landnotkunar skapi aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt og samkeppnishæft atvinnulíf		Með samræmdri stjórnýsly og svæðisbundinni skipulagsgerð er lagður grunnur að fjölbreyttri nýtingu haf- og strandsvæða sem tekur mið af mismunandi hagsmunum og samþættingu nýtingar og verndar. Þannig verði mörkuð stefna um svæðisnýtingu sem tekur til fjölmargra þátta svo sem fiskeldis, orkuvinnslu, frístunda- og ferðaþjónustu, samgangna og verndar, sem skapar aðstæður fyrir grænt hagkerfi og fjölbreytt atvinnulíf.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastaðar ferðamanna		Stefna um samræmda stjórnýsly á haf- og strandsvæðum og með svæðisbundnu skipulagi er hægt að draga fram sérkenni hafsvæða. Stefnan er líkleg til að styðja við markmið um að viðhalda og efla sérstöðu Íslands sem áfangastað ferðamanna.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að nýting náttúruauðlinda fari fram með sjálfbærum hætti		Lykilþáttur í samræmingu staðbundinnar nýtingar á haf- og strandsvæðum er að samþætta nýtingu og vernd og að auðlindir svæðisins séu nýttar á sjálfbæran hátt. Að því leyti styður stefnan viðmið um sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda.
Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að því að byggðir og bæir séu tengd með traustum samskiptum (samgöngum og fjarskiptum)		